

148. Keskiviikkona 24 päivänä marraskuuta 1993

kello 14.10

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

esitellään valtioneuvoston energiapoliittinen selonteko (VNS 4) 4347

Pöydällepanoa varten esitellään:

1) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksestä laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta (HE 207) 4404

2) Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 45 hallituksen esityksestä laeiksi työntekijäin eläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien sekä tapaturmavakuutuslain muuttamisesta (HE 282) „

3) Talousvaliokunnan mietintö n:o 47 hallituksen esityksestä laeiksi osuuspankkilain sekä rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta (HE 219) „

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.

nen M., Pokka, Puisto, Rönnholm, Salolainen, Suhola, Taina, Tennilä, Uosukainen, Varpasuo ja Zyskowitz.

S. Täysistunnon kuluessa ilmoittautuvat edustajat Lamminen, Kalli, Antvuori, Anttila S-L., Lehtosaari, Kauppinen ja Virrankoski.

Valtioneuvoston energiapoliittinen selonteko

Toinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään viime istunnossa tähän istuntoon pöydälle pantu valtioneuvoston energiapoliittinen selonteko.

Valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 3 momenttiin viitaten puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Kauppa- ja teollisuusministeri K ä r i ä i n e n : Herra puhemies! Hallituksen eduskunnalle tällä kertaa antama energiapoliittinen selonteko on jo toinen vajaan kahden vuoden sisällä. Uusin, nyt käsillä oleva selonteko juontaa juurensa eduskunnan syyskuiseen päätökseen jättää ydinvoima pois uusien perusvoiman tuotantovaihtoehtojen joukosta. Tämän päätöksen yhteydessähän eduskunta hyväksyi pöytäkirjan, jossa edellytettiin hallitukselta uutta selontekoa erityisesti konkreettisista toimenpiteistä energian käytön tehokas tekemiseksi ja hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi. Samoin siinä pöytäkirjassa, jonka muistamme, kiirehdyttiin maakaasun hankinnan ja käytön monitorointamista ja bioenergian käytön lisäämistä. Kielteisen ydinvoimaratkaisun jälkeen julkisessa keskustelussa on esitetty jopa sellaisia näkemyksiä, että koko nykyisen energiahuollon ja -politiikan perusteet ovat tulleet kyseenalaisiksi ja ne vaativat kerta kaikkiaan syvällisiä muutoksia.

Hallituksen kanta on, että jo edellisessä selonteossa määritellyt energiapolitiikan perustavoitteet ja toimintalinjat ovat pääosin edelleen voimassa. Eduskuntahan ne myös tuolloin hyväksyi. Mutta ydinvoimapäätöksellä on kieltämättä merkittäviä vaikutuksia sekä uuden sähköntuotantokapasiteetin rakentamiseen että energiahuollon ympäristöpäästöihin. Hallitus aikoo toimia tässä uudessa tilanteessa päättäväisesti niin, että energiahuolto varmistetaan mahdollisimman tehokkailla ja ympäristön kannalta parhaila energiamuodoilla ja -tekniikoilla.

Uudessa selonteossa on keskitytty nimenomaan niihin konkreettisiin toimenpiteisiin, joilla hallitus ohjaa energiantuotantoratkaisuja ja energian käyttöä koko yhteiskunnan kehityksen kannalta tärkeiden päämäärien ja ympäristötavoitteiden mukaisesti. Haluan korostaa sanaa ohjaa, koska energian tuottajat ja käyttäjät itse tekevät viime kädessä päätökset. Energiamarkkinoiden kehittämisellä ja kilpailun lisäämisellä hallitus pyrkii lisäämään eri osapuolten valintamahdollisuuksia ja tasa-arvoisuutta energiapäätöksiä tehtäessä.

Ohjauskeinojen valinnassa ja voimakkuudessa on otettu huomioon tämänhetkinen toimintaympäristö ja näköpiirissä olevat muutostekijät. Valtiontalous ei lähivuosina anna mahdollisuuksia kasvattaa dramaattisesti valtion rahoitustukea esimerkiksi investointitoimintaan. Mahdolliset lisävoimavarat tullaan ohjaamaan erityisesti uuden energiateknologian kehittämiseen ja demonstraatiohankkeisiin siten, että ne edistävät energian säästöä ja uusiutuvien kotimaisten energialähteiden käyttöä.

Euroopan integraatiokehitys edellyttää monelta osin taloudellisten ja hallinnollisten ohjauskeinojen käytön kansainvälistä harmonisointia. Myös kilpailukyky on kannalta on välttämättömyydet edetä energieverotuksessa muiden maiden tahtiin. Hallitus pyrkii kuitenkin edistämään ja nopeuttamaan ympäristöperusteisen energiaverotuksen ja esimerkiksi energiaa kuluttavien laitteiden tehokkuusnormien kansainvälistä käyttöönottoa.

Herra puhemies! Hallituksen toimenpiteet kohdistuvat viiteen pääalueeseen lisäydinvoimatomassa energiahuollossa: ympäristöperusteiseen energiaverotukseen, energian säästämiseen, energiateknologian kehittämiseen, bioenergian käytön lisäämiseen ja energiemarkkinoiden kehittämiseen. Kommentoin lyhyesti kutakin viittä pääaluetta.

Ensinnäkin energiaverotus on tehokas keino

välittää viesti eri energiamuotojen ympäristövaikutuksista ja ohjata tuotantoratkaisuja sekä energian käyttöä ympäristöystävälliseen suuntaan. Hallituksen esittämä veromalli, jossa fossiilisia polttoaineita verotetaan niiden energia- ja hiilisisällön perusteella, parantaa erityisesti uusiutuvien kotimaisten energialähteiden asemaa. Kotimaisista polttoaineista puun kilpailukyky paranee eniten, koska se säilyy verottomana. Myös turpeen kilpailuasema turvataan hiilen suhteen sitä pienemmällä CO₂-verolla. Hallitus aikoo edetä johdonmukaisesti nyt valitun periaatteen ja verorakenteen mukaisesti ja lisätä verotuksen tasoa asteittain kuitenkin tarvelemättä hyviin asemiin kohotettua kilpailukykyämme.

Toiseksi hallituksen energiansäästöohjelma hyväksyttiin ja käynnistettiin jo hieman yli vuosi sitten ja se on mennyt suunnitelmien mukaisesti. Ohjelmahan perustuu pitkälti markkinoiden aktivoimisen kautta ja eri toimijoiden yhteistyön avulla saavutettavan energian käytön tehostumiseen. Hallitus tarkistaa ohjelman tavoitteet ja toimenpidevalikoiman vuoteen 95 mennessä. Tässä tarkistamisessa harkitaan myös hallinnollisiin määräyksiin perustuvien toimien käyttömahdollisuuksia ja vaikutuksia. Valmistelutyössä selvitetään myös mahdollisuudet ottaa käyttöön nykyistä tiukempia energian käyttöön vaikuttavia normeja ja muita ohjeita, esimerkiksi energiaa kuluttavien laitteiden tehokkuusstandardeja tai sähkölaitosten velvoittamista energiansäästötoimenpiteisiin.

Kolmanneksi uuden ja tehokkaamman energiateknologian käyttöönotto sekä energian tuotannossa että energian säästämässä on perusedellytys ympäristötavoitteiden ja uusiutuvien energialähteiden kilpailukyvyn kannalta. Tämä on varsinainen muutoksen avain. Kuluvana vuonna on käynnistetty kahdeksan uutta kansallista energiateknologiatutkimusohjelmaa, jotka kestävät vuoteen 98 saakka. Nämä ohjelmat kattavat tärkeimmät energian käytön alueet kuten polttotekniikan, bioenergian, uudet tuotantoteknologiat sekä ympäristötekniikan. Hallituksen tavoitteet edellyttäisivät tutkimustoiminnan rahoituksen lisäämistä jatkossa ja energiatutkimuksen aseman jatkuvuuden turvaamista valtion tutkimusrahoituksessa.

Neljänneksi bioenergian käytön lisäämiseksi parhaillaan valmistellaan omaa toimenpideohjelmaa, joka valmistuu lähikuukausina. Sen tavoitteiksi on asetettu bioenergian käytön lisääminen nykytasosta vähintään neljänneksellä seuraavien kymmenen vuoden kuluessa. Jos tämä program-

mi toteutuu, silloin bioenergian käyttö vuonna 2005 olisi noin viidenneksen energian kokonaiskulutuksesta eli noin 6,6 miljoonaa öljytonnin vastaava määrä. Nämä luvut tässä sanottuna varmaankin kuulostavat kalpeilta, liian kalpeilta, mutta käytännössä tavoite on kunnianhimoinen, sillä tällainen bioenergian lisäys vastaa suunnilleen turpeen nykyistä kokonaiskäyttöä. Tämän läpiajaminen edellyttää voimakkaita toimenpiteitä, mutta bioenergian vahva lisäämislinja on nykyisessä tilanteessa välttämätön.

Bioenergian lisäys jakaantuu suurin piirtein tasan puupohjaisten polttoaineiden ja turpeen välille. Merkittävimmät mahdollisuudet bioenergian lisäkäytölle ovat yhdyskuntien ja teollisuuden yhdistetyssä sähkön- ja lämmöntuotannossa, turpeen osalta myös lauhdevoiman tuotannossa. Jo mainitsemillani keinoilla, verotuksen uudistamisella ja tutkimustoiminnalla, luodaan kyllä edellytyksiä tälle halutulle kehitykselle. Vielä kuluvaan vuoteen asti selvitetään lisäksi mahdollisuudet peltobiomassaan pohjautuvien moottoripolttonesteiden tuotannolle. Mikäli edellytykset ovat olemassa, käynnistetään tuotannon suunnittelu ensi tilassa. Bioenergiaohjelma tähtää erityisesti uusien teknikoiden demonstraatiolaitosten rakentamiseen ja käyttöönottoon. Tämä edellyttää merkittävää valtion investointitukea näiden laitosten rakentamiseen. Hallitus katsoo, että bioenergian energiahuollon varmuutta, ympäristöpäästöjä ja työllisyyttä parantavat vaikutukset puoltavat lisääntyvää valtion rahoitusta. Pitkän tähtäimen tavoitteena tietysti on, että bioenergia on kilpailukykyistä ilman suoraa rahoitustukeakin.

Viidenneksi: Alussa viittasin energiamarkkinoihin, niiden kehittämiseen, niiden avaamiseen kilpailulle. Tähän liittyen hallituksen tarkoituksena on antaa eduskunnalle esitys uudeksi sähkömarkkinalaiksi. Lain tavoitteena on purkaa kilpailun esteitä ja avata markkinoita uusille yrittäjille sekä uusille energiamuodoille, esimerkiksi uusiutuviin energialähteisiin perustuvalle pienvoiman tuotannolle. Sähköverkot avataan kaikkien halukkaiden käyttöön ja näin lisätään ostajien mahdollisuuksia valita sähkön toimittajansa. Samoin energiansäästöpalvelujen tarjonta tulee aiempaa merkittävämmäksi kilpailutekijäksi.

Kuinka katamme tulevan sähkön tuotannon kapasiteettitarpeemme, kun ydinvoima ei ole vaihtoehtojen joukossa? Kauppa- ja teollisuusministeriön arvioiden mukaan sähkön kulutus tulee tällä vuosikymmenellä kasvamaan likimain samassa tahdissa bruttokansantuotteen kanssa,

ehkä jopa aavistuksen hitaammin, mikäli energian käytön tehostamistoimissa onnistutaan tavoitteiden mukaan. (Ed. Tennilä: Tehdään uusi arvio!) Tämä johtaa vuosikymmenen loppuun mennessä noin 2 000 megawatin lisäkapasiteettitarpeeseen, kun otetaan huomioon käytöstä poistuvat laitokset ja tuontisopimusten päättymisen.

Hallitus toimii sillä tavalla, että mahdollisimman suuri osa sähkön tuotannon lisäkapasiteetista perustuu energiapolitiikan kannalta ensisijaisiin tuotantomuotoihin eli vesi- ja tuulivoimaan sekä yhdistettyyn sähkön ja lämmön tuotantoon, jossa biopolttoaineella on merkittävä osuus. Parhaimmillaan nykynäkymien perusteella näin voitaisiin kattaa arviolta 1 200 megawattia mainitusta tarpeesta. Jäljelle jäävän perusvoimatarpeen tuottamiseksi on käytännössä kolme vaihtoehtoa: maakaasu, hiili ja sähkön tuonti. Näistä vaihtoehtoista maakaasu on hallituksen mielestä ensisijainen ratkaisu. Hallitus tulee eri keinoin edistämään neuvotteluja toisen kaasuhankintalähteen aikaansaamiseksi. Hiileen turvautumista en pidä toivottavana vaihtoehtona. Mikäli jatkossakin joudutaan turvautumaan myös sähkön tuontiin, hallitus edellyttää, että se voi tapahtua vain kansainväliset sopimukset ja turvallisuusvaatimukset täyttävistä lähteistä. Sähkön tuonti säilyy siis edelleenkin luvanvaraisena.

Sähkön tuotantoon liittyy vielä eräs hallituksen uusi ydinjättekannanotto. Sen mukaan Suomen on vastaisuudessa itse huolehdittava täällä syntyvistä ydinjätteistä. Nykyisin Venäjälle vietävän ydinjätteen osalta selvitykset uusista ratkaisuista ovat jo käynnissä. Ne ovat aika monimutkaisia, pitkäjänteisiä selvityksiä mutta valmistuvat kohtalaisen pian.

Herra puhemies! Hallitus uskoo, että selonteon, siis käsillä olevan selonteon, linjausten ja toimenpiteiden pohjalta on mahdollista saavuttaa tavoite nettohiilidioksidipäästöjen vakiinnuttamiseksi vuoteen 2000 mennessä. Lähiaikoina eduskunnan ratifioitavaksi tulevan Rion ilmastopöytäkirjan mukaisesti hallitus valmistelee vielä oman hiilidioksidipäästöjen rajoittamista koskevan toimenpideohjelman. Tässä selonteossa esitettyjen toimien määrätietoisella toteuttamisella voidaan jo nyt erittäin toimivaa, onneksi monipuolista ja myös kansainvälistä kärkitasoa edustavaa energiatalouttamme kehittää tavoiteltuun, ennen kaikkea ympäristön kannalta kestävämpään suuntaan. Kaikki esitetyt hallituksen toimenpiteet tehostavat nimittäin energiajärjestelmäämme ja hidastavat sen hiilidioksidipäästöjen kasvua.

Herra puhemies! Ympäristöystävällisyys, säästäminen, kotimaisten energialähteiden lisääntyvä käyttö, uudet teknologiat ja avoin kilpailu ovat ne tunnus sanat, joilla Suomen tulevaa energiatiloutta voidaan kuvata.

Ed. J. Leppänen: Herra puhemies! Kutomossaan viime syyskuussa hallituksen periaatepäätöksen uudesta ydinvoimalasta eduskunta edellytti, että hallitus tuo eduskuntaan uuden energiapolitiittisen selonteon. Eduskunta katsoi, että selonteossa on esitettävä energian säästöön ja energian käytön tehostamiseen sekä hiilidioksidipäästöjen ja muiden ympäristöhaittojen vähentämiseen tähtäävät konkreettiset toimet. Lisäksi selonteossa vaadittiin käsiteltäväksi ympäristöverotukseen, maakaasun hankinnan monipuolistamiseen ja biopolttoaineiden käytön lisäämiseen liittyviä toimia.

Olemme nyt saaneet käsiteltäväksemme hallituksen selonteon. Keskustan eduskuntaryhmä yhtyy selonteossa esitettyihin energiapolitiikan päälinjauksiin, joita edellä arvoisa ministeri juuri esitteli, mutta samalla kuitenkin toteamme, että käsittelytavassa olisi pitänyt päästä suurempaan konkreettisuuteen ja täsmällisempiin tavoitteenasetteluihin. Hallitus esimerkiksi kertoo valmistelevansa erityisen bioenergian edistämishojelman lähikuukausina. Mielestämme edellä mainitun ohjelman sopiva käsittelyajankohta olisi ollut juuri tämän selonteon yhteydessä.

Selonteon tavoitteenasetteluista puuttuu meidän mielestämme myös konkreettinen tavoite energian kotimaisuusasteen nostamiseksi. Suomeksahan energian kotimaisuusaste on laskenut viime vuosina niin, että kun se vuonna 72 oli 31,5 prosenttia, niin vuonna 82 vastaava luku oli 30 prosenttia ja viime vuonna enää 28 prosenttia. Jatkossa meidän on käännettävä kehityksen suunta ja panostettava nykyistä voimallisemmin kotimaisten energialähteiden käyttöönottoon. Realistinen tavoite olisi nostaa kotimaisten energiamuotojen osuus vähintään 35 prosenttiin kokonaisenergian kulutuksesta vuoteen 2000 mennessä.

Kotimaisten energian, puun, turpeen ja vesivoiman, käyttö tuo työtä ja toimeentuloa Suomeen. Energian kotimaisuus on keskeinen tekijä suuryöttömyyttä ja valtion velkaantumiskierrettä helpotettaessa. Satsaus kotimaisiin energialähteisiin elvyttää kansantalouttamme ja vähentää tuontipolttoaineiden ostoon tarvittavaa valuutatalskua. Siksi, kuten muutkin maat tekevät, esimerkiksi Saksa ja Englanti, kivihiiltä suosiessaan

on Suomenkin tuettava kotimaisia energialähteitä kansallisin ja ympäristöllisin perustein. Suomen on, kuten selonteossakin korostetaan, jatkettava bioenergiateknologian kehittämistä ja otettava johtava rooli bioenergian tuotannossa. Kysymys on paitsi ympäristöstä niin keskeisesti myös teollisuuspolitiikasta ja tässä voidaan sanoa, että kokonaisuudessaan on kysymys vihreyden teollistamisesta.

Vihreyden teollistamisella me keskustassa tarkoitamme painopisteen siirtämistä tuotannon ja kulutuksen kiertojen sulkemiseen, läpikäyvään ympäristöteknologiaan ja uusiutuviin luonnonvaroihin. Painopisteen siirtoa luonnon- ja kansantaloudellisesti kestäväan suuntaan tukee energia- ja ympäristöverotus, jonka kasvavasta käytönotosta tulisi mielestämme löytää yhteisymmärrys valtion ja yritysten kesken.

Säästävistä ja luonnonvaroja kestävästi hyödyntävästä tuotannosta on tehtävä kaupallisesti kannattavinta liiketoimintaa. Tässäkin meidän on hyvä muistaa paljon puhuttu markkinatalous. Samoin vihreistä tuotteista ja kohtuutta kunnioittavasta elämänmuodosta on tehtävä houkutteleva kansalaisten enemmistölle. Laajalla yhteistyöllä on rakennettava vihreä teollisuusstrategia, jossa uutta teknologiaa kehitettäisiin esimerkiksi pilottihankkeiden avulla.

Taustalla tässä strategian luomisessa olisi kolme näkökulmaa:

1) Yrityksille ennakoiva panostaminen ympäristöteknologiaan on tulevaisuudessa yhä suurempi kilpailuvaltti. Siitä olemme viime viikkoina saaneet paperiteollisuuden kohdalta hyvin merkittäviä kansainvälisiä näyttöjä.

2) Kansantaloutemme rakenteellinen kriisi on osoittanut, että kestävä vauraus voi perustua vain kilpailukykyisen teollisuuden ja kotimaisten uusiutuvien luonnonvarojen laajaan hyödyntämiseen.

3) Teknologinen kehitys on tehnyt suljettujen kiertojen teknologian mahdolliseksi sekä bioenergian ja ympäristöteknologian soveltamisen yhä realistisemmaksi.

Selonteossa mainitussa lähiaikoina valmisteltavassa bioenergian edistämishojelmassa olisi painotettava puupolttoaineen hyödyntämistä. Sehän edesauttaisi myös uusien käyttömahdollisuuksien luomista turpeelle. Lisäksi siinä olisi panostettava biomassan käyttöön ja käsittelyyn liittyvien sovellutusten tutkimukseen ja rakentamiseen, biopolttoaineen tuottamiseen pelloilla sekä jätteiden ja lietteiden energiasisällön hyödyntämiseen.

Maataloustuotantoa on keskustan eduskuntaryhmän mielestä jatkossa laajennettava biopolttoaineiden suuntaan, esimerkiksi rypsiä valmistettavan biodieselin, ohraa valmistettavan etanolin ja hakkeesta valmistettavan pyrolyysiöljyn tuotantoon. Tällä tavoin voidaan sekä teollisuuteen että maaseudulle synnyttää runsaasti pysyviä työpaikkoja. Lähivuosina arvioidaan ja pidetään myös tavoitteena, että yli 500 000 hehtaaria peltoa vapautuu perinteisestä viljelykäytöstä. Mikä olisi mielekkäämpää kuin ylläpitää kulttuurimaisemaa viljelemällä pelloilla biokasveja? Kun lisäksi metsiin jää vuosittain 20 miljoonaa kuutiometriä puuta hyödyntämättä, on meillä todella valtava energiapotentiaali odottamassa käyttöönottoa.

Rakentamalla edellä esitetyllä tavalla kestävää kansantaloutta voimme paitsi säästää energiaa, vähentää merkittävästi energiasektorin ympäristöpäästöjä, luoda pysyviä uusia työpaikkoja niin myös hyödyntää osaamistamme kansainvälisessä energiayhteistyössä. Kestävä kansantalous edellyttää, että erityisesti kauppa- ja teollisuusministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön toimet sovitetaan nykyistä paremmin yhteen.

Herra puhemies! Käynnistynyt energiakeskustelu ydinvoiman ympärillä on ollut haitallista pitkäjänteisen energiapolitiikan rakentamiselle. Eduskunta teki viime syyskuussa merkittävän linjaratkaisun, kun se hylkäsi ydinvoiman lisärakentamisen. Keskustan eduskuntaryhmässä valitsi laaja yksimielisyys energian kotimaisuusasteen lisäämisestä, mutta kuten lähes kaikissa muissakin ryhmissä, meillä oli kahdenlaista kantaa ydinvoiman lisärakentamisen suhteen. Kun nyt ydinvoimaratkaisu on tehty, on syytä edetä ”pulinat pois” -hengessä vanhaa sanontaa käyttäkseni. Sosialidemokraatitkin puheenjohtajansa Paavo Lipposen suulla ovat korostaneet, että lisäydinvoiman rakentaminen on SDP:n mielestä poissuljettua myös seuraavalla vaalikaudella.

Edellä korostettu kotimaisten energialähteiden voimallinen käyttöönotto on nyt siis entistäkin välttämättömämpää ja asia näyttää olevan myönteisten tähtien alla. Kotimaisen energian hinnassa on tällä hetkellä yli puolet erilaisia veroja ja veroluonteisia maksuja. Sen vuoksi jatkossakin on turvattava kotimaisen energian verotuksen edullisempi asema tuontienergian verrattuna.

Keskustan eduskuntaryhmä hyväksyy hallituksen kompromissin energiaveroratkaisussa. Loogisuuden nimissä on kuitenkin muistettava, että puun alkutuotevähennys on mahdollistetta-

va myös sähkön tuotannossa. Yhdymme selonteon arvioon, että nyt aikaansaatu verotuksen rakenne parantaa aikaa myöten puun kilpailukykyä turpeeseen verrattuna turvaten kuitenkin turpeen kilpailukyvyn tuotipolttoaineisiin nähden. Tästä myös ministeri Kääriäinen edellä puhui.

Markkinavoimat pyrkivät luonnollisesti siihen, että energia hankitaan aina halvimasta kohteesta. Maailmanmarkkinoiden halvin energia tuotetaan ympäristön kannalta kyseenalaisin tavoin, kuten esimerkiksi Venäjän ydinenergia. Markkinavoimat eivät suostu osallistumaan ympäristökustannuksiin. Ne eivät suostu osallistumaan niihin vaan siirtävät ympäristökustannukset tulo- ja muihin veroihin. Siksi ympäristölle vieraita energialähteitä, kuten ydinenergiaa ja fossiilipolttoaineita on yhä tuntuvin verotettava. Suomen tulisi toimia energiaverotuksen kansainvälisenä suunnannäyttäjänä, mikä vahvistaisi kilpailuvalttiamme bioenergiaa ja siihen liittyvää huipputekniikkaa.

Selonteossa on asetettu päästötavoitteet energiasektorille. Painotus rikkidioksidipäästöjen vähentämiseen 80 prosentilla vuoden 1980 määrästä on oikea. Onhan tiedossa, että rikki on pahin päästö metsäluonnon kannalta. Suurkäytössä rikkiohjailua voitaisiin tehdä seospoltolla. Jos siis voimalaitoksessa ei ole tehokasta rikinpoistoa, tulisi ottaa käyttöön esimerkiksi leijupepitoltto — eikä esimerkiksi, vaan nimenomaan — jossa kivihiiltä ja rikkipitoisia turvelaatuja voitaisiin laimentaa ”rikittömällä” puulla.

Teknologian merkitys ympäristöhaittoja pienennettäessä korostuu jatkuvasti. Esimerkiksi jätepaperin uusiokäyttö polttotekniikkaa hyödyntämällä saattaa jatkossa olla tehokkain ja vähiten ympäristöä kuormittava kierrätystapa. Tämän tekniikan tutkimukseen on panostettava Suomessa. Se on kansainvälisesti ja Euroopassa hyvin suuri kysymys ja ratkaistava asia.

Korkean teknologian hankkeisiin on Suomessa jatkossakin satsattava. Näiden hankkeiden kautta meidän on mahdollista paitsi parantaa teollisuutemme kilpailukykyä myös laajentaa vientimarkkinoitamme. Eilen aamulla KTM:n kansliapäällikkö Vuoria haastattelussaan mainitsi minusta hyvin mielenkiintoisella tavalla tämän sektorin vientimahdollisuuksien lisäämisen.

Selonteossa asetettu typenoksidipäästöjen vähentämistavoite, 30 prosenttia vuoden 1980 määrästä, on ohjattava liikenteeseen. Hiilidioksidipäästöistä selonteossa todetaan, että niiden kasvu pysäytetään 90-luvulla. Tässä suhteessa on

suuntaa pystyttävä kääntämään mielestämme nopeammin. Lähitulevaisuudessa meidän olisi korvattava kivihiili kotimaisella energialla. Ensi vaiheessa Sisä-Suomen vielä hiiltä käyttävät voimalat tulisi saattaa toimimaan puulla ja turpeella. Itä-Suomessa on jo 64 biovoimalaa, joukossa uuden sukupolven voimaloita, joiden tekniikka edustaa alan kansainvälistä huippua.

Maamme sähkön kulutus oli vuonna 1992 noin 63 terawattituntia. Kauppa- ja teollisuusministeriössä arvioidaan kulutuksen kasvavan noin 2 prosentin vuosivauhdilla seuraavan kymmenen vuoden aikana. Tämä arvio on kyseenalaistettava. Ensinnäkään, kuten edeltä on jo käynyt ilmi, lisätäksemme tuotantoa ei meidän välttämättä tarvitse lisätä sähkön kulutustamme. Toiseksi ei ole ollenkaan selvää, että kansantaloutemme palaa sellaiselle kasvu-uralle, jota laskelmaa tehtäessä on oletettu edettävän.

Tässä yhteydessä voisi heittää keskusteluun mietittäväksi ajatuksen, että pidemmekö me sähkön kulutuksen kasvua itsestään selvyytenä vai pyrimmekö me tässäkin talossa vaikuttamaan sähkön kulutuksen kasvuun. Uutta sähköntuotantokapasiteettia tarvitaan toki lähitulevaisuudessa, kun vanhimpia voimaloita poistuu käytöstä ja kun tuontisopimukset päättyvät näillä näkymin.

KTM:n arviossa on lähdetty siitä, että vuoden 2000 kapasiteettitarve saataisiin aikaan vesivoimalla ja tuulivoimalla sekä teollisuuden ja kaupunkien yhdistetyllä sähkön ja lämmön tuotannolla, mikä perustuisi pääosin kotimaisiin polttoaineisiin. Lisäksi hallituksen tavoitteena on katkaa lisäkapasiteettitarve maakaasun lisäkäytöllä ja uudella energiateknologialla.

Keskustan eduskuntaryhmä kannattaa edellä mainittuja sähköntuotantomuotoja. Vesivoima on puhdas kotimainen energiamuoto. (Ed. Kekkonen: Kosket valjaisiin!) Käyttämätöntä vesivoimaa tulisi hyödyntää siellä, missä ei ole lain-säädännöllisiä tai ympäristöllisiä esteitä. Lisäksi vesivoiman käyttöä on mahdollista tehostaa koneistoja lisäämällä ja uusimalla sekä juoksuutusten uudelleenjärjestelyllä jo valjastetuissa vesistöissä.

Tuulivoimalatekniikkaan kannattaa myös satsata, vaikka tässä talossa se yleensä asetetaan naurunalaiseksi ja naurettavaksi asiaksi edes juuri keskustella. Sen mahdollisuuksia on Suomessa ja tässäkin talossa turhaan vähätelty. Esimerkiksi Pohjanmaan rannikko- ja peltoaukeilla olisi tuulienergian hyödyntämiselle otolliset olosuhteet. Lisäksi tuulivoimalamarkkinat ovat myös maail-

malla kasvussa. Esimerkiksi Tanska sai tänä syksynä 3,5 miljardin markan tilauksen Argentiinasta. Tuulivoiman lisäksi myös aurinkovoiman hyödyntämistä pitää tutkia.

Keskipitkällä tähtäyksellä myös maakaasu tulee entistä ajankohtaisemmaksi. Maakaasu on fossiilisista polttoaineista vähiten saastuttava. Se sisältää energiayksikköä kohden 43 prosenttia vähemmän hiilidioksidia kuin kivihiili. Onkin pidettävä jatkuvasti yllä pyrkimystä yhteispohjoismaisen kaasuputkiston rakentamiseksi. Myös selvityksiä nesteytetyn kaasun hankintaedellytyksistä on syytä jatkaa, kuten selonteossa esitetäänkin.

Hallitus toteaa purkavansa energiamarkkinoiden sääntelyä ja jatkavansa markkinoiden avaamista kilpailulle. Selonteossa sanotaan, että edellä mainittuihin tavoitteisiin tähtäävä esitys uudeksi sähkömarkkinalaiksi tulee eduskunnan käsiteltäväksi lähitulevaisuudessa. On hyvä, että energiamarkkinoiden kilpailua lisätään. Lakia on kuitenkin valmisteltava niin, että sähkömarkkinoilla voi säilyä alueellinen tasapaino. On pidettävä mielessä, Eino Leinoa lainatakseni, kotomaamme koko kuva. Lisäksi sähkön hinnan tasa-arvoinen suhde energian pien- ja suurkuluttajien välillä on pidettävä hallinnassa. Tästä erityisesti tässä yhteydessä viesti ministerille, joka jo پوستui aitiosta.

Hallitus määritteli jo edellisessä energiapolitiisessa selonteossaan huhtikuussa 1992 energiapolitiikkansa tavoitteeksi seuraavat neljä elementtiä — nythän me kuulumme sen yhden uuden: 1) energian saannin varmuus ja turvallisuus, 2) taloudellisuus, 3) hyväksyttävyys ympäristön kannalta ja 4) energia-alan osaamisen, tietotaidon ja teknologian korkea taso. Keskustan eduskuntaryhmä yhtyy hallituksen esittämiin tavoitteisiin.

Suomelle energiaratkaisut ovat tärkeitä, sillä pohjoisena ja harvaanasuttuna maana tarvitsemme paljon energiaa lämmitykseen ja liikkumiseen. Lisäksi energiahuollon on toimittava koko maassa. Myös teollisuutemme tarvitsee vakuuden siitä, että sille on jatkossakin turvattu edullisen energian saanti.

Herra puhemies! Energiapolitiisilla valinnoilla luodaan perustaa kestäväälle kehitykselle. Energian kulutuksesta aiheutuvat ongelmat ovat paikallisia, alueellisia ja maailmanlaajuisia. Siksi Suomen on oltava entistäkin aktiivisemmin mukana kansainvälisessä yhteistyössä. Kasvihuoneilmiö pystytään torjumaan vain, jos teollisuusmaat kehittävät energiaa säästävää teknologiaa

ja tuotantoprosesseja sekä saavat keskinäisillä sopimuksilla saastepäästöt kuriin.

Eroosion estävä ja hiilidioksidia sitova metsittäminen sekä metsänhoito on maapallolla ja erityisesti kehitysmaissa keskeinen osa tulevaisuuden energiaratkaisuja. Oma lukunsa on ydinenergiaan liittyvä kansainvälinen yhteistyö. On tehtävä jatkuvaa teknologiyhteistyötä voimaloiden turvallisuuden parantamiseksi. Lisäksi mahdollisen ydinvoimalaonnettomuuden varalta on edellytettävä valtiolliset rajat ylittävää pikaista ja joustavaa tiedonkulkua.

Me olemme nyt energiaratkaisujen tienhaarasaa. Eduskunta lausui syyskuussa painavan sanansa energiatulevaisuutemme kehittämisen laittaen pisteen joskus loputtomaltakin tuntuu ydinvoimasta käydylle eipäs — juupasväittelylle. Linjaratkaisun pohjalta meidän on tulevaisuudessa yhä keskeisimmin rakennettava energiatuotantomme ydinvoiman ja fossiilisten polttoaineiden sijasta kotimaisiin uusiutuviin energialähteisiin. Se on meille paitsi suuri haaste myös suuri mahdollisuus. Meidän on nyt aika kääriä hihat ja ryhtyä töihin.

Ed. K e k k o n e n : Herra puhemies! Eduskunnan pöytäkirjoja varten: Kun edellinen puhuja puhui kotomaamme koko kuvasta ja mainitsi Eino Leinon käyttäneen tätä ilmaisua, niin ymmärtääkseni kotomaamme koko kuvasta puhui Aleksis Kivi. — Mutta varsinaiseen asiaan.

Herra puhemies! On tasan kaksi kuukautta siitä, kun tässä salissa äänestettiin ydinvoimasta. Päätös oli ydinvoimalle kielteinen. Eduskunnan päätökseen ei ole veto-oikeutta. Päätöstä on kunioittaminen. Eduskunnan tahto on laki.

Tuon päätöksen jälkeen eduskunnassa keskustellaan nyt ensimmäistä kertaa laajasti energiasta. Keskustelun lähtökohta on olennaisesti toisenlainen kuin aikaisemmin. Että näin on, sen olisi suonut näkyvän hallituksen selonteossa. Oli syytä odottaa, että hallitus tietää, mitä se tahtoo tässä uudessa tilanteessa.

Valitettavaksi näin ei ole. Hallituksen selonteko tuottaa pettymyksen: Uudet avaukset puuttuvat. Energiapolitiikkamme ajalehti.

Valtioneuvoston selonteko on ympäröity, vaikeaselkoinen ja sisäisesti jopa hieman ristiriitainen. Erityisesti näin on energiaverotuksen osalta. Itse verotusta käsittelevässä jaksossa on, toki mielestämme aivan oikein, todettu, että energiaverotusta tulee kehittää pitkäjänteisesti ja edellyttäen, että vastaavaa kehitystä tapahtuu muissa Oecd-maissa. Sen sijaan bio- ja kotimaista

energiaa koskevissa osissa vähintäänkin on rivien välistä nähtävissä pyrkimys toteuttaa näitä energiamuotoja tukevaa verotusta kilpailijamaitamme nopeammassa tahdissa. Se saattaa joissakin tilanteissa olla perusteltua, mutta se ei saa tapahtua siten, että maatalous- tai aluepoliittisin syin keinotekoisesti tuettaisiin selvästi kalliimpia vaihtoehtoja, joiden ympäristölliset vaikutuksetkin olisivat vähintäänkin kyseenalaisia polttoaineen tuottamisen koko elinkaarella mitattuna. Kun vielä laskut maksatettaisiin tavallisilla kulluttajilla, niin keinotekoiset tukimuodot eivät todellakaan käy.

Kansainvälisesti energiaverotuksen uudistaminen on hidastunut lähinnä taloudellisesta taantumasta johtuen. Näin on käynyt mm. Euroopan unionin piirissä. 50-prosenttisesti hiilidioksidisäältöön sekä 50-prosenttisesti energiasäältöön perustuvan ja vuosittain vuosikymmenen vaihteeseen nousevan veron toteuttaminen on toistaiseksi siirtynyt. Tähän on myös vaikuttanut se, että Yhdysvallat ja Japani ovat toistaiseksi olleet haluttomia ottamaan vastaavia veroja käyttöön.

Kun maailman suuret teollisuusmahdit eivät ole katsoneet voivansa ottaa kyseisiä veroja käyttöön, käynee ymmärrettäväksi, että Suomen koiksella pienellä kansantaloudella, jota lama on vielä kohdellut erityisen kaltoin, ei ole mahdollisuuksia lähteä toteuttamaan niitä yksipuolisesti. Kivin hurskasta olisi myös toivoa, että suuret teollisuusmahdit seurasivat perässä, mikäli Suomi omilla ratkaisuillaan haluaisi näyttää tässä asiassa mallia, niin toivottavaa kuin se tietysti olisikin. Niinpä mielestämme perusteltua on seurata kansainvälisen tilanteen kehittymistä intensiivisesti ja toteuttaa uudistukset samaan tahtiin energiaverotuksessa kehittyneimpien valtioiden kanssa.

Puhemies! Suomen energian käytöstä öljyn osuus on liki kolmanneksen luokkaa. Öljystä puolestaan käytetään jo noin 40 prosenttia liikenteessä, lämmityksen osuus on 24 prosenttia ja teollisuuden enää noin 13 prosenttia. Öljyn ongelmia ovat lähinnä hiilidioksidivaikutukset, rikin ja typen oksidien päästöt sekä riittävyys.

Ympäristöongelmia on jossakin määrin kyetty vähentämään tuotekehittelyllä sekä teknisin ratkaisuin, näin esimerkiksi liikenteessä. Erityisesti vähennykset ovat koskeneet rikkiä ja typen oksideja hiilidioksidin muodostaessa edelleen ongelman.

Öljyn riittävyys on ollut kestävän keskustelun kohteena aina Rooman klubin ensimmäisestä ra-

portista lähtien parikymmentä vuotta sitten. Maapallon öljyvarat tuntuvat olevan vähän niin kuin horisontti, joka näyttäisi siirtyvän sitä mukaa kuin sitä lähestyy. Nykykäytöllä öljyvarojen on arvioitu riittävän 30—40 vuodeksi. Nykyisin ihan tarkaksi luvuksi on mainittu 43 vuotta. Tuo horisontin siirtyminen johtuu lähinnä uusien öljyvarojen löytymisestä sekä öljyn käytön korvaamisesta mm. teollisuudessa muilla energialähteillä.

Todennäköisenä pidetäänkin, että öljyn käyttö tulee jatkossa suuntautumaan aloille, joilla ei ole laajamittaisemmin korvaavia energiamuotoja olemassa. Eräs näistä alueista on liikenne, joka tänä päivänä tapahtuu lähes sataprosenttisesti öljyllä. Euroopan unioni on asettanut omaksi tavoitteekseen ns. korvaavien energiamuotojen kuten biopolttoaineiden, neste- ja maakaasun jne. markkinaosuuden kasvattamisen lähivuosisikymmeninä 5 prosenttiin. Meillä tuskin voidaan haaveilla tätä laajemmasta osuudesta. Kun näin on, valtaosa liikenteestä tulee siis jatkossakin perustumaan fossiilisiin polttoaineisiin.

Valtioneuvoston selonteon yksi olennaisista puutteista onkin juuri liikenne. Se on jätetty käsittelemättä kokonaan, vaikka liikenteen osuus koko energian käytöstä on noin 14 prosenttia. Tietoinen valinta vaiko unohdus? Niin tai näin, kumpikaan ei lisää valtioneuvoston selonteon painoarvoa. Nimittäin liikenteen energiakäytösä on meidän käsityksemme mukaan mahdollista saavuttaa huomattaviakin säästöjä, joihin voivat vaikuttaa niin yksittäiset kansalaiset kuin valtiovaltakunta.

Kansalaiset voivat vaikuttaa huomattavasti kulutetun energian määrään harkitsemalla, mikälaista kulkutapaa milloinkin käyttävät. Valtiolta puolestaan voi vaikuttaa liikenteen energiaan siirtämällä henkilöautoliikenteen verotuksen painopistettä auton hankinnasta sen omistamisen ja käytön verotukseen. Autoteollisuus on nimittäin jatkuvasti kyennyt kehittämään tuotteitansa yhä vähemmän energiaa kuluttaviksi. Jo lähitulevaisuudessa suuret autotehtaat ovat tuomassa markkinoille perheautoja, joiden polttoaineen kulutus on nykyisten noin 7 litran sijasta noin 4 litraa sadalla kilometrillä.

Nykyisellä henkilöautojen runsaan 50 000 auton vuosimyyntillä koko parimiljoonaisen autokantamme uudistuminen kestäisi lähes 40 vuotta. Verotusrakenteen uudistamisella kykenisimme huomattavasti nopeuttamaan uudistumistahtia ja saamaan käyttöön niin energian kulutuksen

kuin ympäristövaikutustenkin osalta olennaisesti paremman uuden autokannan.

Viime keväänä tehty autoveron alentaminen kompensoi vain markan ulkoisen arvon johdosta tapahtuneen autojen hinnannousun ilman, että kuluttajahinnat olisivat alentuneet käytännössä lainkaan. Hallituksen tulisiikin nyt toteuttaa toisen parlamentaarisen liikennekomitean pidemmälle menevät ehdotukset autoliikenteen verotuksen uudistamisesta, ed. Häkämies. Eduskunta on yksimielisesti yhtynyt näihin esityksiin mm. hyväksyessään vuoden 1993 budjetin. Olen öljystä, autoista puhunut näinkin pitkään osittain juuri sen seikan takia, että selonteko kyseisen alueen unohtaa tyystin.

Entäpä sitten kivihiili? Hallituksen selonteossa pyöritellään kivihiiltä kuin kuumaa perunaa. Hallituksella näyttäisi olevan teoria, että esimerkiksi Imatran Voima tai Teollisuuden Voima rakentaisivat uuden kivihiiliyksikön vasta sen jälkeen, kun kaikki muut vaihtoehdot on otettu käyttöön. Hallituksen tiedoksi saatettakoon, että varavoimalana toimiva Inkoon kivihiilivoimala on jo näinkin lievillä pakkasilla käytössä.

Sekä öljyn että kivihiilen saatavuus on ennustettavissa olevana ajanjaksona kutakuinkin varmaa. Perusvoiman tuotannossa niitä tarvitaan myös säätövoimana. Kivihiilen edullinen hinta on merkittävä, vaikka sitä ei ympäristösyistä suuremmin käytettäisikään. Sen hinta toimii nimittäin vertailuperustana mm. silloin, kun määritellään tulevaisuudessa ostettavan maakaasun hintaa.

Herra puhemies! Suomen energiatuotannossa ydinvoiman osuus on viitisentoista prosenttia ja sähkön tuotannossa lähes kolmannes. Ydinenergian ongelmia ovat turvallisuuskysymykset ja jätteiden säilytys. Voimalan rakentaminen ja käytön loputtua sen turvallinen purkaminen ovat kalliita kertainvestointeja. Ydinvoimakapasiteetin lisääminen edellyttää myös lisää säätövoimaa.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä katsoo, että ydinvoiman hintaan on sisällytettävä myös voimaloiden käytön jälkeiset kustannukset eli riittävä ja turvallinen rahastointi on taattava. Samalla on taattava, että suomalaisten ydinvoimaloiden jätteet hävitetään ja varastoidaan kansainvälisiä sopimuksia ja turvallisuusmääräyksiä noudattaen.

Eduskuntaryhmämme katsoo myös, että ydinvoiman mahdolliseen rakentamiseen on syytä palata eduskunnassa silloin, kun keskustelemme käytössä olevien neljän reaktorin kohtalosta ja

mahdollisesta korvaamisesta viimeisimmällä tekniikalla.

Bioenergia eli lähinnä puu on kolmanneksi suurin energialähteemme, nelisentoista prosenttia. Sen käyttöä voidaan järkevästi lisätä metsäteollisuudessa puun käytön hyötyastetta nostamalla sekä eri pienkohteissa, kuten omakotitaloissa ja pienvoimaloissa. Mahdollisia teollisia kohteita ovat esimerkiksi Kemin ja Kemijärven metsäteollisuusyritykset.

Puun ja hakkeen voimakas lisääminen ei ole mahdollista verotuksellisin keinoin. Sen osoittaa osaltaan viimeaikainen keskustelu polttoainevevrolaista. Tehtaan portille tuotavan hakekuution hinta pitäisi saada muutamaa kymmeneen markkaan, jotta se olisi kilpailukykyinen edes turpeen kanssa. Yhteiskunnan panostus on suunnattava yhä enemmän hyötysuhteeltaan parempien polttotekniikoiden kehittämiseen.

Vesivoimaa voidaan Suomessa lisätä vain rajoitetusti. Tällä hetkellä sen osuus energiatuotannosta on noin 11 prosenttia. Lisäkäyttö voi tapahtua lähinnä tehostamalla nykyisten, jo rakennettujen vesistöjen käyttöä.

Entäpä sitten maakaasu, noin 8 prosenttia energiatuotannostamme? Se aiheuttaa fossiilisista polttoaineista vähiten ympäristöhaittoja. Maakaasun tuontia ja käyttöönottoa ei näillä näkymin kuitenkaan voida kuluvalle vuosikymmenellä nostaa merkittävästi. Venäjän puolella ollaan putkikapasiteettia laajentamassa, mikä antaa mahdollisuuden jossakin määrin lisätä sieltä tuotavaa maakaasumäärää.

Sen sijaan Norjan suuntaan haikailevat yhtiöt ja poliitikot eivät ole päässeet puheita pitemmälle. Ruotsin läpi vedettävästä putkesta ei ole saatu pienimpiäkään lupauksia. Näyttääkin siltä, että Ruotsissa energiapolitiikan tulevaisuus on sikäläisen hallituksen sisällä vähintään yhtä levällään kuin meilläkin. Muutosta on tuskin odotettavissa niin kauan kuin vesi virtaa Ruotsin joissa, kahdeksan ydinreaktoria jauhaa sähköä ja nykyinen hallitus istuu. Viimeksi mainitun osalta tosin muutos on mahdollinen. Meillähän muutos tässä suhteessa on aivan välttämätön.

Norjalaisen maakaasun saanti on siis lähivuosina epävarmaa. Nestemäisessä muodossa Suomeen rahdattuna hinta nousee niin korkeaksi, että se ei ole kilpailukykyinen Venäjältä tuodun maakaasun, saati kivihiilen kanssa.

Entäpä tuontisähkö? Pitkäaikaisilla sähkön tuontisopimuksilla on oltava pohjana oman sähkön tuotannon kehittämisohjelma. Muussa tapauksessa tuontisähkön hinnalle ei löydy uskot-

tavaa pohjaa. Olisimme siis puhtaasti myyjän armoilla.

Imatran Voiman teholtaan 900 megawatin tuontisopimus Venäjältä päättyy vuonna 1999, ja 700 megawatin lähinnä huippu- ja varavoimaa sisältävä tuontisopimus Ruotsista jatkuu vuoteen 2003 saakka.

Sähkön tuontiin liittyy kaupallisten seikkojen lisäksi yhä enemmän poliittisia ja ympäristöllisiä tekijöitä. Sähkön tuonti Venäjältä on 90-luvun alkuvuosina vastannut 6–7 prosenttia, kun yleisesti on katsottu, että yhdestä maasta tuotavan sähkön osuus voisi olla korkeintaan kymmenkunta prosenttia. Venäjältä tuotavan sähkön osuutta ei ole juurikaan mahdollista lisätä. En tiedä, onko siihen syytäkään, kun tiedämme ne riskit, joita sikäläisiin ydinvoimaloihin liittyy.

Sen sijaan pohjoismainen sähköyhteistyö saat- taan lähivuosina tiivistyä. Norjassa on otettu käyttöön nk. sähköpörssi, Ruotsi tutkii asiaa, ja Suomeltakin on syytä toivoa aktiivista selvitystä asiassa. Sähköpörssin keskeinen ajatushan on, että sähkö tuotetaan siellä, missä se on edullisinta ja ympäristöpoliittisesti järkevintä. Niinpä kovin kaukana ei ole sellainen ajatus, että Norjasta ei välttämättä vedettäisikään maakaasuputkea vaan energiaa tuotettaisiin Norjassa sähköksi ja kuljetusmuoto olisi sähköjohto eikä putki.

Tulevaisuudessa joudumme keskustelemaan eri maiden, jopa alueiden välisestä päästölupien kauppajärjestelmästä. Tällöin energian, myös sähkön ostajamaa joutuu punnitsemaan, miten ja mistä tuotettua energiaa kulloinkin ostetaan.

Herra puhemies! Yksi kestoaiheita tässäkin salissa on ollut turve. Turpeen käyttö, viitisen prosenttia tuotetusta energiasta, on perusteltua sen kotimaisuuden vuoksi. Sen käytöllä, se on tunnustettava, on alue- ja työllisyyspoliittisia vaikutuksia. Mutta samalla on tunnustettava, että turpeen hiilidioksidipäästökerroin on viidenneksen hiiltäkin suurempi ja jopa kaksinkertainen maakaasuun verrattuna. Sitä paitsi suo, turpeen koti, on ekosysteemissä välttämätön. Sillä on huomattava merkitys hiilidioksidinieluna. Olisi siis parempi luopua ylettömästä soiden ojittamisesta ja keskittyä avattujen turvesoiden hyödyntämiseen ja myöhemmässä vaiheessa soistamiseen ja metsittämiseen.

Entäpä sitten muut energialähteet? Eduskunnan energiapäätöksen jälkeen on kaikki uudet vaihtoehdot otettava vakavasti, jos mahdollista vieläkin vakavammin kuin aikaisemmin. Tässäkin mielessä hallituksen selonteko on perin valju.

Suomessa nykyisin tuotannollisessa käytössä olevien energialähteiden lisäksi voidaan tulevaisuudessa lisääntyvässä määrin käyttää mm. tuuli-, aurinko- ja bioenergiaa paikallisina sovellutuksina. Samalla on realismin ja rehellisyyden nimissä todettava, että näin tuotetun energian määrä tuskin voi lähivuosikymmeninä saavuttaa enempää kuin 5 prosentin eli turvetta vastaavan energia-tuotantotason.

Uutta tekniikkaa hyväksi käyttäen voidaan raskasta polttoöljyä kaasuttamalla ympäristöystävällisellä tavalla tuottaa sähköä syöttämällä kaasua turpiineihin. Parhaimmillaan tällainen Wärtsilän dieselmoottorijärjestelmä aiheuttaa varsin vähän päästöjä. Polttoaineena käytetty kaasu ei juurikaan sisällä rikkidioksidia ja korkea palamislämpötila vähentää useita päästölajeja merkittävästi. Tämä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän jäsenen Mats Nybyn lähes yksimielisesti hyväksytyssä lausumassa korostama energiantuotantomuoto soveltuisi erinomaisen hyvin monen kaupungin yhdistetyksi sähköksi ja lämmön tuotannon lähteeksi. Nesteen Porvoon jalostamolle suunnittelema nk. povo-projekti perustuu myös kaasutukseen, jossa raskas pohjaöljy kaasutetaan synteetikaasuksi ja kaasuturpiinien energialähteeksi. Suunnitelmien mukaan projektista jäisi jopa 400–450 megawattia sähköä myyntiin.

Puun ja turpeen lisäksi bioenergian mahdollisina lähteinä on mainittu eräät viljelykasvit, kuten rypsi, rapsi, helpi jne. Nämä eivät kuitenkaan ole hinnaltaan kilpailukykyisiä ilman varsin huomattavaa tuotantotukea. Esimerkiksi Suomessa tuottajahintaisesta ohrasta tuotetun etanolin yksikköhinta on nelinkertainen maailmanmarkkinahintaan verrattuna ja rypsiä tuotetun metanolin kolminkertainen.

Herra puhemies! Hyvin syvästi henkilökohtaisena arvelunani tässä yhteydessä haluaisin muistuttaa, että kristillis-siveellisen kasvatuksen saaneena tunnen, että esimerkiksi viljan käyttäminen polttoainetarkoituksiin sisältää kyllä ainakin minun mielestäni hyvin syviä ja suuria eettisiä ongelmia.

Entäpä sitten kehityssennusteet? Hallituksen selonteosta käy ilmi, että sähkön kulutus olisi noin 80–85 terawattituntia vuonna 2005. Tällöin on otettu huomioon jo hallituksen energiasäästöohjelman ja taloudellisten ohjauskeinojen vaikutukset. Tämän mukaan sähköntuotantokapasiteettia tarvitaan noin 2 000 megawattia vuoteen 2000 mennessä, nämä luvut herra ministeri jo äsken kertoi, ja vähintään 3 500 vuoteen

2005. Merkittävä vaikutus on tällöin tuontisopimusten lakkaamisella sekä Venäjältä että Ruotsista.

Tästä taas on looginen johtopäätös, että vuonna 2000 pitäisi varautua noin 14 000 megawatin tehon huippuun. Kun sen lisäksi tarvitaan noin 15 prosenttia tehon huipusta voimalaitosten toimintahäiriöiden ja tuonnin mahdollisten ongelmien korvaamiseen, niin kapasiteetin kokonaistarve on vuonna 2000 tosiasiallisesti noin 16 000 megawattia.

Kun arvioi eduskunnan todelliset mahdollisuudet vaikuttaa suomalaiseen energiapolitiikkaan, johon kuuluvat eri energiamuotojen saataavuus, taloudellisuus ja ympäristövaikutukset, sekä ottaa huomioon ympärillä tapahtuvan kansainvälisen kehityksen, niin energiaverotuksessa on otettava keskeisesti huomioon kotimaisen energiacocktailimme laaja-alaisuus ja samalla korostettava energiasisältöä enemmän hiilidioksidipitoisuuden verottamista. Energiasäästöä tukeva verotusta on kehitettävä yhtä jalkaa Euroopan unionin kanssa.

Valtion avustustoiminnassa on asteittain luovuttava tehottomista verosubventioista ja tuettava mm. tehokkaampien polttotekniikoiden kehittämistä kotimaisille polttoaineille.

On varauduttava selontekoa paremmin sähkön tuontiin lähinnä muista Pohjoismaista mm. selvittämällä yhteispohjoismaisen sähköpörssin mielekkyys. Sähkön tuonnissa on noudatettava kansainvälisiä ympäristösopimuksia ja turvallisuusmääräyksiä, tietenkin.

Lähialueittemme energiapolitiikka onkin kytkettävä kansalliseen energiapolitiikkaan. Suomen on osallistuttava Viron ja Venäjän alueilla sekä voimalaitostekniikan uusimiseen että energiatehokkuuden parantamiseen. Sijoituksilla voidaan saada suomalaisille yrityksille markkinoita sekä turvata tuontienergian turvallinen ja ympäristövarma saanti myös tulevaisuudessa. Tavoitteena on luoda pohjoismaainen kaasuverkko, josta kaasua voidaan siirtää myös Baltian maihin. Pohjoismaainen, länsieurooppalainen ja itäinen sähköverkko on kytkettävä yhteen.

Mitään nykyisistä energiamuodoista ei voida sulkea pois lähivuosikymmenien ratkaisuissa. Tarvittavat energiapolitiittiset vaihtoehdot on selvitettävä ottaen huomioon ympäristö- ja talousvaikutukset sekä turvallisuus. Epätietoisuus pitkittää osaltansa lamaa teollisuuden lykätessä investointipäätöksiään. On korostettava, että energian ja erityisesti sähkön tuotannon suunnittelussa ja rakentamisessa on aikajänne selvästi pitem-

pi kuin oikeastaan missään muualla talouselä-mässä.

Herra puhemies! Kaiken kaikkiaan suomalaisessa energiapolitiikassa juuri tällä hetkellä edellytetään avointa mieltä suhteessa kaikkiin uusiin energiaratkaisuihin. Näköalan on ulotuttava pitkälle tulevaisuuteen, paljon pitemmälle kuin mihin hallitus selonteossaan on kyennyt näkemään. Me tarvitsemme ympäristöystävällistä, taloudellista ja turvallisella tavalla tuotettua energiaa. Päätöksentekijöinä meidän on ymmärrettävä, että juuri niiden, jotka haluavat säilyttää sitä, mikä on säilyttämisen arvoista, on muutettava se, mikä on pakko muuttaa.

Herra puhemies! Tuomareinamme toimivat tulevat sukupolvet.

Edustajat Lamminen, Kalli ja Antvuori merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Z y s k o w i c z : Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! On hyvin poikkeuksellista, että hallitus antaa saman vaalikauden aikana kaksi eri selontekoa samasta aihepiiristä. Nyt tällainen tilanne on kuitenkin käsillä. Ahon hallituksen järjestyksessään toinen energiapoliittinen selonteko on saatettu eduskunnan käsiteltäväksi.

Poikkeukselliseen menettelyyn on tosin olemassa poikkeuksellinen syy. Merkittävä osa edellisen selonteon perustasta mureni eduskunnan hylätessä hakemuksen viidennen ydinvoimalayksikön rakentamisesta päivälleen kaksi kuukautta sitten.

Ydinvoimalahakemuksen hylkäämisen yhteydessä eduskunta edellytti hallitukselta selontekoa energiastrategiastaan näin syntyneessä tilanteessa. Nyt meillä sitten ovat käsillä hallituksen näkemykset uusista perusvoimalinjauksista. Vai ovatko?

Kokoomus oli koko pitkään velloneen ydinvoimakeskustelun ajan eduskunnan ydinvoimaan suopeimmin suhtautunut ryhmä. Kantamme taustalla ei ollut näkemystä ydinvoiman siunaussellisuudesta sinänsä. Kyse oli viileästä, asiasyihin perustuvasta harkinnasta, jossa pyrittiin realistisesti arvioimaan maamme tulevaa energian tarvetta sekä mahdollisia vaihtoehtoja syntyvän lisäenergiatarpeen tyydyttämiseksi.

Arviomme mukaan maamme sähkön kulutus on kaikista sinänsä hyvin tärkeistä ja kannatettavista säästötoimenpiteistä huolimatta edelleen kasvussa. Uskoimme hallituksen edellisessä se-

lonteossa esittämään arvioon, että 1990-luvun loppupuolella on varauduttava hankkimaan sähkön kysyntään uutta ja korvaavaa kapasiteettia noin 2 500 megawattia siitä huolimatta, että sähkön säästötoimenpiteet ja -tavoitteet säilyisivät määrätietoisina koko ajan. Teimme myös omat johtopäätökset siitä viikkoa ennen ydinvoimaäänestystä julkisuuteen tulleesta tiedosta, että sähkön kulutus on viimeisen vuoden aikana kasvanut peräti 5 prosenttia, ja tämä siis tänä yli vuosisataan pahimpana lama-aikana. (Ed. Kalliomäki: Seitsemän tällä hetkellä!)

Arvioimme lisäksi, ettei uusiutuvista energialähteistä vielä vuosikymmeniin ole perusvoimavaihtoehtoksi. Totesimme moneen otteeseen ja mm. edellisen energiapoliittisen selonteon palautekeskustelussa, ettei myöskään maakaasusta tähän hätään ole perusvoimavaihtoehtoksi ja että todellisia vaihtoehtoja ovat täten vain kivihiili ja ydinvoima. (Ed. Westerlund: Entäs puu?)

Päädymme kannattamaan ydinvoimaa eritoten ympäristösyistä. Halusimme ottaa koko poliittisen kentän laajasti hyväksymän Rion ilmastopimuksen todesta ja halusimme Suomen pyrkivän vakavissaan vastaamaan ns. kestävästä kehityksen mallin mukanaan tuomiin haasteisiin. Väitimme, ettei Rion ilmastopimuksen tavoitteiden saavuttaminen ole mahdollista ilman ydinvoiman lisärakentamista, (Ed. O. Ojala: Ympäristöministeri on eri mieltä!) emme ilkeyttämme emmekä taktisista syistä, vaan koska katsoimme näin olevan. Näkemyksemme ja väitteemme rukoitiin eduskuntakeskustelussa ja viimeistään sitä seuranneessa ydinvoimaäänestyksessä. (Ed. Kalliomäki: Mitä mieltä ministeri Pietikäinen on?) Muitakin vaihtoehtoja oli kuulemma olemassa. Tietomme ja arviomme eivät muka olleet oikeita.

Ydinvoimaäänestyksen jälkeen jäimme odottamaan hallituksen ja ennen kaikkea KTM:n energiaosaston vastausta syntyneeseen tilanteeseen. Mitä nyt tulisi tehdä? Eikö sähköä tarvita-kaan lisää? Tai jos tarvitaan, miten se tuotetaan? Ja ennen kaikkea: Miten sitä voidaan tuottaa taloudellisesti ja ympäristöystävällisesti?

Hallituksen edellisen energiapoliittisen selonteon mukaan Suomen energiastrategian keskeiset tavoitteet ovat: 1) ympäristöystävällisyys, 2) varmuus ja 3) taloudellisuus. Halusimme vastauksen siihen, ovatko nämä tavoitteet edelleen voimassa, ja jos ovat, miten ne voidaan uudessa tilanteessa ottaa huomioon.

Nyt käsittelyssä olevan selonteon mukaan uutta sähköntuotantokapasiteettia tarvitaan

vuoteen 2000 mennessä noin 2 000 megawattia ja vuoteen 2005 mennessä vähintään 3 500 megawattia. Perusvoiman osuudeksi tästä arvioidaan noin puolet. Kielteinen ydinvoimapäätös ei siis ole muuttanut hallituksen käsitystä tulevasta energian tarpeestamme. Eikä sitä ole muuttanut tässä selonteossa entistä tärkeämpään asemaan noussut kunnianhimoinen energiansäästöohjelmakaan. Eikä tulevaa energian tarvetta kyseenalaistettu myöskään vastikään käydyssä tulevaisuusselontekokeskustelussa, jossa edelleen lähdettiin taloudellisen kasvun vaatimuksesta ja välttämättömyydestä.

Maakaasukaan ei eduskunnan tahdonilmaisella ole muuttunut yhtään sen realistisemmaksi vaihtoehtoksi kuin miksi kokoomusryhmä sen aiemmin arvioi. Hallitus ei tässä selonteossa ole osannut sanoa siihen juuta eikä jaata, vaikka kauppa- ja teollisuusministeri Kääriäinen eduskunnan kyselytunnilla 30.9. totesi, että tuonnempana annettavassa selonteossa "varmasti maakaasun mahdollisuudet voidaan jo vähän paremman ja uudemman tiedon valossa kertoa tai ainakin analysoida".

Vaihtoehdot ovat todella vähissä. Hallituksen mukaan niitä on itse asiassa vain kaksi: hiili ja sähkön lisätuonti. Vielä hallitustakin selkeämmin asian esittää KTM:n energiaosaston ylijohdaja Taisto Turunen, jonka viimeviikkoinen haastattelu Kuntalehdessä on otsikoitu kuvaavasti: "Hiili ainoa realistinen vaihtoehto".

Heittäytymättä yhtään jälkiviisaaksi on helppo todeta, että pelkomme näyttävät osoittautuvan todeksi. Eikä tämän lausuminen tuota minulle yhtään mielihyvää: mukavampaa olisi ollut tulla tänne iloitsemaan siitä, että onneksi aiempi tilannearviomme olikin väärä ja pelkomme maan ajautumisesta läsihiilivoiman rakentamiseen turha.

Näin ei kuitenkaan ole asianlaita. Energiaratkaisujen tunnetusti viheliäinen luonne ei ole näiden viikkojen aikana muuksi muuttunut eikä muuksi muutu.

E erityisen huolestuttava tilanne on kestävän kehityksen ja maan ympäristöpoliittisten tavoitteiden näkökulmasta. Energiapolitiikan ajautuminen hiililinjalle merkitsee mm. maan korkeimman energiaviranomaisen ylijohdaja Turusen edellä mainitun lehtihaastattelun mukaan "lipsumista kansainvälisestä hiilidioksidisopimuksesta".

Hallitus ei ainakaan vielä halua tunnustaa Rion ilmastositomuksen ratifioinnin mahdottomuutta. 20-sivuisessa selonteossa tälle keskeiselle

ympäristöpoliittiselle tavoitteelle uhratut kaikkiaan kymmenen riviä päätyvätkin toteamukseen, jonka mukaan "hallitus valmistelee erikseen sopimuksen ratifioinnin edellyttämän toimenpiteohjelman". Tätä edeltävä teksti antaa kuitenkin ymmärtää, että hallitus aikoo tulkita Rion sopimusta esimerkiksi EY-maista poikkeavalla tavalla asettamalla tavoitteeksi maan nettohiilidioksidipäästöjen määrän vakiinnuttamisen vuoteen 2000 mennessä, kun sopimusta tulkitaan muualla siten, etteivät päästöt saa vuonna 2000 ylittää vuonna 1990 vallinnutta tasoa.

Kaiken lisäksi maan nettohiilidioksidipäästöjen vakiinnuttaminenkin tuntuu toivottomalta urakalta. Ihmisten aiheuttamien päästöjen kasvu tulee lähivuosina olemaan suurempaa kuin nieluksen mahdollinen lisääntyminen. Välttämättömältä näyttävän läsihiilivoiman rakentamisen ohella tähän johtaa hallituksen linjaus tuntuvasta läsi-panostamisesta turpeeseen, jonka kotimaisuus ei todellakaan millään tavoin poista sen fossiilisuu-
ta.

Hiileen ja turpeeseen panostavaa selontekoa, jossa jopa lisätuonti vanhentuneista venäläisistä ydinvoimaloista kummittelee mahdollisena tulevaisuuden perusvoimavaihtoehtona, ei parhaimmalla tahdollakaan voi kuvata ympäristöystävälliseksi.

Selonteko pyrkii kirkastamaan ympäristöimagoaan energiaverotuksen puolella. Suomi onkin ensi vuoden alusta ottamassa käyttöön sellaisia ympäristöperusteisia energian lisäveroja, joita ei vielä ole käytössä EY:ssä tai muissa Oecd-maissa. Selonteon mukaan hallitus aikoo lisäksi jatkaa energiaverotuksen toteuttamista pitkäjänteisesti niin, että energiaverotuksen rakenne ja perusteet vastaavat ympäristötaloudellisen ohjauksen tavoitteita.

Verotuksen painopisteen siirtäminen välillisiin ympäristöperusteisiin haittaveroihin on sinänsä kestävän kehityksen mallin mukaista. Kysyä sopii kuitenkin, miksi kylmän ilmaston, pitkien suhteellisten välimatkojen ja energiaintensiivisen teollisuusrakenteen omaava Suomi ehdoin tahdoin pyrkii kansainväliseen eturintamaan juuri tässä yhteydessä.

Energiaverotuksen kiristäminen on muutoinkin monin osin ongelmallista. Esimerkiksi Keski-Euroopassa ajatuksena on tällä tavoin ohjata teollisuutta jäteliemien parempaan hyödyntämiseen ja kaukolämpöjärjestelmän käyttöönottoon eli edistää sellaisia tavoitteita, jotka Suomessa on toteutettu. Metsäteollisuuden näkökulmasta tulee myös muistaa, että tärkeimmät kilpailija-

maamme Ruotsi, Norja ja Kanada perustavat energiatarpeensa pitkälti vesivoimaan, joka on ja pysyy verottomana.

Energiaverositysten taustalla onkin, paitsi ympäristöpoliittinen argumentti kaiken energia-verotuksen kiristämisen hyödyllisyydestä jo sinänsä, ennen kaikkea pyrkimys tukea kotimaisia energialähteitä eli lähinnä turvetta ja puuta.

Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä ympäristöverotuksen kehittäminen haittaverotuksen suuntaan on kaikkea huolimatta hyväksyttävää. Se ei kuitenkaan saa tapahtua niin, että teollisuutemme kilpailukyky siitä kohtuuttomasti heikkenee. Suomen onkin tehostettava toimiaan nykyistä yhtenäisemmän ympäristöverotuksen kehittämiseksi kaikissa teollisuusmaissa. Yhtiöpäiseen sooloiluun meillä ei ole varaa.

Ryhmä kiinnittääkin erityistä huomiota selonteon sivulla 7 olevaan reuna-alueeseen, jonka mukaan "veroa pyritään nostamaan asteittain edellyttäen, että vastaavat verot tulevat yleisesti käyttöön Oecd-maissa". Sen sijaan ihmettelimme selonteon johtopäätösoasassa olevaa lausumaa, jonka mukaan energiaverotuksessa "edetään johdonmukaisesti ja kansainvälisen kilpailukykymme sallimissa rajoissa".

Siltä varalta, että selonteko todellakin on sisäisesti ristiriitainen ja että siihen sisältyy sisäänjuutettu ajatus siitä, että voisimme esim. poikkeuksellisen edulliseen valuuttakurssiimme vedoten edetä muita länsimaita rivakammin energiaverotuksen kiristämisessä, kokoomuksen eduskuntaryhmä toteaa, ettei se tule hyväksymään yksipuolista etenemistä energiaverokysymyksissä.

Selonteko on ristiriitainen myös kotimaisten energialähteiden käytön edistämisen osalta. Kiinnittämättä sen enempää huomiota selonteossa monin kohdin toistuviin ajatuksiin julkisen tuen tarpeellisuudesta yhdessä sun toisessa tarkoituksessa, kokoomuksen eduskuntaryhmä alikirjoittaa selonteon sivulla 5 olevan linjauksen, jonka mukaan "valtion rahoitustuella on perusteltua edistää tutkimusta, demonstraatiotoimintaa ja uusien teknologioiden kaupallistamiseen tähtävästä investointitoimintaa". Tällaisena konkreettisena tulevaisuuden hankkeena kokoomus haluaa erikseen mainita suuren puun ja muun biomassan paineistetun kaasutustekniikan demonstraatiolaitoksen rakentamisen, mikä voisi tapahtua metsäteollisuuden, kattilan valmistajien, puun tuottajien, voimayhtiöiden ja KTM:n yhteistyönä.

Painokkaasti ryhmä korostaa selonteon seuraavaa lausetta, jonka mukaan "sen sijaan jatku-

va tavanomaisen energiatekniikan tukeminen ei ole kestävää politiikkaa". Tätä seuraavaa ajatusta nykyisen suhdannetilanteen poikkeuksia oikeuttavasta luonteesta ryhmä haluaa tulkita hyvin suppeasti.

Tukiaiset johtavat väärin ja kannattamattomiin investointeihin. Tämä johtuu siitä, että ilmainen raha on riskitöntä ja siitä, että annettavalla tuella on taipumus johtaa lisätuen tarpeeseen alkuperäisten tukimarkkojen loppuessa. Tukiaiset myös vääristävät kilpailua ja pönkittävät sellaisia kansantaloutemme vanhentuneita rakenteita, joista tulisi päästä eroon.

Kotimaisten energialähteiden käyttämisellä on positiivisia työllisyys-, energiaomavaraisuus- ja kriisivalmiusvaikutuksia. Sen takia on järkevää kohtuullisessa määrin suosia turpeen ja ennen kaikkea puun käyttöä energian tuotannossa. Tukemisella on kuitenkin rajansa, mikä johtuu mm. valtiontalouden tilasta sekä turpeen osalta sen tuotantoon ja polttoon liittyvistä kielteisistä ympäristövaikutuksista.

Kokoomus lähtee siitä, ettei energian tuotantoa ja käyttöä voi pysyvästi perustaa subventioiden varaan. Tämän periaatteen on kuljettava selkeästi läpi koko hallituksen energiapolitiikan eikä siitä saisi sallia poikkeuksia kuin erittäin painavista syistä.

Kokoomus ei voikaan hyväksyä esimerkiksi pelkkää sähköä tuottavien turvevoimalaitosten investointiavustuksia. Huomattavasti järkevämpää olisikin kanavoida liikenevä raha koulutus- ja tutkimusjärjestelmien kehittämiseen, uusien innovaatioiden markkinoille saattamiseen edistämiseen ja varsinaisesti tuen tarpeessa olevien ihmisten peruspalveluiden turvaamiseen.

Selonteossa puhutaan lämpimästi energiateknologiamme alati parantuvista vientinäköymistä. Samassa yhteydessä hallitus asettaa hyvän vaikutuksen kunnianhimoisen tavoitteen siitä, että suomalaisen energiateknologian viennin arvo vuoteen 2000 mennessä ylittäisi Suomen tuontien energialaskun, jonka ennustetaan pysyvän 10 miljardin markan suuruusluokassa. Tähän liittyen hallitus ilmoittaa käynnistävänsä kaupalliseen vaiheeseen päässeiden uusien teknologioiden koe- ja demonstraatiolaitoksia käyttäen investointiavustuksia.

Tältä osin kokoomuksen eduskuntaryhmä voi yhtyä hallituksen tukipolitiikkaa koskeviin tulevaisuudensuunnitelmiin. Ryhmä katsookin, että julkisen vallan tulisi mahdollisimman pikaisesti siirtää mahdolliset energiapoliittiset tukitoimensa juuri tällaisiin elinkeinorakenteemme moni-

puolistamiseen pyrkiviin ja tätä kautta koko kansantalouttamme kestäväällä tavalla edistäviin hankkeisiin. Kannattamattomien ja jatkuvan tehokohengityksen varassa elävien laitosten aikakauden tulisi jo olla ohitse.

Hallitus on sovittanut energiapoliittisen selonteon periaatteet hyvin yhteen KTM:n kansallisen teollisuusstrategian kanssa. Selonteossa lähdetään siitä, että energiamarkkinoita kannustetaan tehokkaaseen toimintaan kilpailun esteitä purkamalla sekä vähentämällä sääntelyä ja turhaa lupamenettelyä. Ainoaksi keskeiseksi lupamenettelyksi onkin jäämässä laitoshankkeiden ympäristöllisen hyväksyttävyyden arviointi, mikä on perusteltua.

Myös energiamarkkinoilla halutaan edistää kilpailua ja kannustaa uusien yrittäjien mukaan-tuloa. Euroopan yhdentyminen on niinikään otettu hyvin huomioon. Useimmat selonteon olennaiset periaatteet ovat yhdenmukaisia EY:n keskeisten energiapoliittisten tavoitteiden kanssa. Energian saatavuuden turvaaminen, kustannustehokkuus, terveet hinnoitteluperiaatteet, tiiviit sisämarkkinat ja kilpailun edistäminen ovat periaatetasolla oikeita lähtökohtia.

Arvoisa herra puhemies! Kokoomuksen mielestä tulevan energiapoliittisen päätöksenteon lähtökohtana tulee olla energiapolitiikan ja ympäristönsuojelun yhteensovittaminen, mitä eduskunnan kielteinen ydinvoimapäätös ei ainakaan helpottanut. Tältä osin edellyttämme selonteon valiokuntakäsittelyssä perusteltuja laskelmia siitä, voidaanko ja millä ehdoin Rion ilmastopöytäkirja ratifioida.

Toivottavaa olisi, että Suomi voisi näyttää sopimuksen ratifiointille vihreää valoa. Jos tuleva energian tarpeemme, käytettävissä olevat vaihtoehdot sekä näitä koskevat laskelmat kuitenkin valiokuntakäsittelyssä osoittavat, että Suomen täytyisi näyttää Rion sopimukselle punaista valoa, on tämäkin johtopäätös uskallettava valiokunnan mietinnössä rohkeasti ja rehellisesti sanoa.

Silloin on eduskunnassa totuuden aika ja sen ydinvoimasuhtautumisessa muutoksen aika. Jos valo nyt on punainen, ei se nimittäin saa tarkoittaa sitä, etteikö se myöhemmin voisi olla vihreä.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Entropian lisääntymistä emme voi välttää maassamme, joka on vientitarkoituksiin energiasyöppö.

Energiaa voidaan nimittäin käyttää hyväksi vain niin, että sitä muutetaan käyttökelpoisesta muodosta käyttökeltvottomaan muotoon. Entro-

pian kasvu on se erotus, joka syntyy ihmiskunnan ottaessa käyttöönsä energiaa luonnon matalaentropoisista varannoista ja muuttaessa sitä korkealentropiseksi tähteksi. Kaikki energia muuttuu vähitellen — ilman ihmistäkin — lämmöksi.

Yhteiskunnan kokonaisuus on, että entropian tuotantoa minimoidaan, ja siinä suhteessa ratkaisevan tärkeää on energian virtauttaminen yhteiskunnan läpi. Siinä merkityksessä Suomi on ripulitalous: paljon sisään ja paljon ulos huonolla hyötysuhteella.

Sanotaan, että etsivä löytää, mutta tässä asiassa se ei ole totta: sellaista loistavaa polkua ei voida löytää, joka veisi ihmiskunnan energiaa entropiaksi muuttamalla helpon rahan lähteille energiaparatiisiin. Ennen kuin sinne päästään, ihmiskunnan toiminta joutuu ristiriitaan luonnon kestäkyvyn kanssa. Ei ole sellaista kaikkien yhteiskunnallisten sairauksien ihmeperannuslääkettä, jonka nimi olisi sähkö.

Yhteiskunnan kokonaisuus on, että entropiaa tuotetaan mahdollisimman vähän. Siihen valtio voi vaikuttaa. Keinoja on.

Yksi keinolaji ovat kiellot. Niinpä on demokraattisesti päätetty, että yhteiskunnan kokonaisedun vuoksi insinöörit eivät saa tuottaa nykyistä enempää atomisähköä halkaisemalla uraaniytimiä. Ydinvoiman lisärakentaminen edustaisi runsaan energian käytön strategiaa, eikä se ole Suomen yhteiskunnan kokonaisedun mukainen asia, sanoo eduskunta. Se merkitsee, että se asia on sitten niin.

Selontekoon liittyen hallitus haluaa, että meidän itsemme tuottama käytetty ydinpolttoaine haudataan tulevaisuudessa Suomen kalliopeirään. Kun niin tehdään, on mahdollista, että Suomeen ruvetaan tuomaan käytettyä ydinpolttoainetta muista maista. EU-määräysten mukaan käytetty ydinpolttoaine on kauppatavara eikä EU:ssa voida diskriminoida muiden maiden tavaroita. Ympäristövaliokunnan yksimielisen kannan mukaan tätä asiaa ei ole EU-neuvotteluissa vielä ratkaistu eduskunnan neuvottelutavoitteiden mukaisesti niin, että Suomeen ei tulevaisuudessa tuoda muiden maiden ydinjätteitä. Sellaisiin toimenpiteisiin pitäisi ryhtyä, että tämä estetään. (Ed. Kekkonen: Eikö ole ryhdytty jo?) — Ei ole ryhdytty. Sanotaan, että tästä on sovittu, mutta ympäristövaliokunnan saaman selvityksen mukaan tätä ei ole estetty, ja tältä osin hallitus on antanut eduskunnalle ja julkisuuteen virheellisiä tietoja.

Kieltojen ohella julkinen valta voi ohjata

markkinatalouden toimintaa rajoituksin, ja lisäksi on mahdollista käyttää epäsuoraa taloudellista ohjausta: verotusta. Jos markkinoita ohjailaan, on hyvä tietää, mitä halutaan. Nyt tiedetään kuitenkin paremmin se, mitä ei haluta, kuin se, mitä halutaan. Vaikka selonteko ei avaa riittävästi näköaloja tehokkaan epäsuoran ohjauksen tarpeisiin, eduskuntaryhmämme tukee yleisesti niitä energiaveroperusteita, joita hallitus on eduskunnalle esittänyt.

Lisäksi tarvitaan muuta, paljon muuta.

Selonteossa hallitus ei ole tuottanut riittävän monipuolista esitystä sellaisista energiantuotantomuodoista, joissa käytettäisiin hyväksi uutta teknologiaa. Bioenergiasta tosin luvataan erillinen selvitys, ja se on myönteinen asia. Mutta maalämpöä ei mainita lainkaan, niin kuin ei edellisessäkään selonteossa, eikä tuulivoima saa tarvitsemaansa huomiota.

Hallituksen pitäisi esittää tavoitteita, joiden hyväksymisen jälkeen tiedemiehet ja insinöörit saisivat aloitteellisuudelleen ja luovuudelleen suunnanmäärityksen.

Esimerkiksi sellaista yleistä tavoitetta voitaisiin ajatella, että pitkällä aikavälillä tuulienergialla tuotettaisiin kymmenesosa Suomen sähkötarpeesta. Väliaikataavoite voisi olla se, että vuoteen 2010 mennessä meille rakennettaisiin 3 000 megawattia tuulivoimaa, mikä merkitsisi tuulivoiman keskiteholla noin 1 000 megawatin tosiasialista kapasiteettia. Tuuliolosuhteet ovat Suomessa Euroopan edullisimpia. Tuuli on meille niin ollen luontainen energiavara, ja tuuliteknologian kehittäminen tarjoaa meille erinomaisia mahdollisuuksia sekä länsi- että itävientiin.

Tuulivoima ei kuitenkaan ratkaise lyhyellä aikavälillä perusvoimaongelmaa, mutta toisaalta sellaista ongelmaa ei meillä ole lyhyellä aikavälillä. Suomessa ei ole näköpiirissä energiapulaa.

Meillä tuotetaan vuodessa sähköä 63 terawattituntia. Kauppa- ja teollisuusministeriön arvion mukaan tarve kasvaa vuoteen 2005 mennessä 80—85 terawattituntiin. Sitä varten tarvitaan uutta kapasiteettia vuoteen 2000 mennessä 2000 megawattia ja vuoteen 2005 mennessä 3500 megawattia, jos huomioon otetaan myös laitosten uusimistarve.

Teollisuuden käsityksen mukaan kapasiteetin lisätarve vuoteen 2000 mennessä on kaksinkertainen, ja se haluaa tyydyttää lisätarpeen ydinvoimalalla ja muilla suurvoimaloilla. Suurvoimaloihin liittyvä säätövoiman tarve jää muuten säännönmukaisesti tarkastelunäkökulman ulkopuolelle, niin kuin se jää myös nyt käsillä olevan

selonteon ulkopuolelle. Kuitenkin suurissa yksiköissä säätövoimaa tarvitaan enemmän kuin hajautetussa tuotannossa.

Kauppa- ja teollisuusministeriön tai teollisuuden laskelmissa ei ole otettu huomioon sähkön kysynnän alenemista, jonka aiheuttaa yhteiskunnallinen ilmiö nimeltään lama. Sähkön tarpeen kasvuarvio perustuu kansantalouden yli 2 prosentin suuruisen vuotuisen taloudellisen kasvun ennusteeseen. Tällä menolla se ei toteudu. Jos talous ei nopeasti käänny kasvuun, lisäkapasiteettia ei tarvita lainkaan ohi sen, mitä nykyisin jo on rakenteilla.

Lisäkapasiteetin tarvelaskelmat perustuvat siihen vaihtoehtoon, että sähkön tuonti erityisesti Venäjältä loppuu vuosituhaten vaihteessa. Niin ei välttämättä tapahdu, eikä naapurin ydinvoimalaonnettomuuksia muutoinkaan ehkäistä sähkön tuonnin lopettamisella. Venäjä käyttää ydinvoimaloitaan joka tapauksessa ostimmepa me sieltä sähköä tai emme. (Ed. Kekkonen: Entä moraalinen puoli?) — Moraalisesti tässä on puoli, joka täytyy ottaa huomioon. — Sähkön tuonti ei ole välttämätöntä, mutta se voi olla Suomelle edullista. Siitä ei kannata ehdottomasti irtisanoutua.

Jo rakennettavilla uusilla yksiköillä pystyttyneen turvaamaan Suomen sähkön tarve vuonna 2000 siinä tapauksessa, että tuonti Venäjältä jatkuu, eikä uusia suurvoimaloita tarvita lainkaan. Jos taas tuonti ei jatku, lisätarve pystyttyneen tyydyttämään kahdella uudella projektilla: Vuosaari B:llä ja Nesteen Porvoon jalostamon kaasutusvoimalaitoksella. Mielenkiintoista on, että tällä hetkellä näitä molempia ei voida aloittaa yhdessä vaan nämä joudutaan rakentamaan peräkkäin sen vuoksi, että jos ne nyt aloitettaisiin yhdessä, maahamme tuotettaisiin liikaa sähköntuotantokapasiteettia. Olisi epätaloudellista rakentaa näitä molempia yhtäaikaaisesti ja aloittaa niiden molempien rakentaminen lähiaikoina.

Eniten sähköä Suomessa käyttää metsäteollisuus, jonka osuus sähköstä on 40 prosenttia. Metsäteollisuus ei välttämättä tarvitse uutta ydinvoimalaa, sanoo se itse. Se pystyy tarvittaessa tuottamaan itse oman lisäsähköntarpeensa ja enemmänkin.

Myös metsäteollisuuden on otettava huomioon Suomen kokonaisuus, ja silloin on kysyttävä, onko paperinvalmistuksen kuumahierremetelmä Suomen edun mukainen asia. Uusien kierrätysvaatimusten takia kuumahierre ei välttämättä ole edes markkinavetoinen teknologia.

On kohtuullista vaatia maamme teollisuutta esittelemään julkiselle vallalle tuleva energiatarpeensa eri teknologiavaihtoehtoilla. Siltä pohjalta on sitten kohtuullista, että paperiteollisuudelle turvataan sen tarvitsema energia. Siihen yhteiskunnalla on käytettävään monia vaihtoehtoisia tapoja, eikä kaikkien metsäteollisuusyhtiöiden etu ole näissä asioissa samanlainen.

Esimerkiksi Veitsiluoto Oy:n Kemijärven tehtaan voimalaitosinvestointi edustaa sellaista hajautettua tuotantoa, joka on sähkön tuotannossa tarpeellinen ja tuettava projekti. Sitä varten ei tarvita uutta ydinvoimalaa, päinvastoin. Kun kauppa- ja teollisuusministeriöllä näyttää olevan Veitsiluoto-kielteinen kanta näissä asioissa, herää kysymys, mitä ministeriöllä on sellaista hajautettua sähkön tuotantoa vastaan, jossa polttoaine on kotimaista alkuperää. Siis kauppa- ja teollisuusministeriö näyttää toimivan toiseen suuntaan kuin selonteossa edellytetään.

Toisaalta on myös kohtuutonta, että valtion-yhtiö Outokumpu Oy esittää valtiovalle ydinvoimalan rakentamista laajennusinvestointien ehtona. Yhtiön lisäenergian tarve on "vain" 200 megawattia, ja sellaiseen lisäenergian tuotantoon yhteiskunnalla on monia vaihtoehtoja. Outokummussa kyllä tiedetään, että sen investoinnit eivät ole ydinvoimariippuvaisia.

On yleisesti varottava sitä valtiososialistista kehitystä, mitä nykyinen porvarihallitus edustaa. Rauman sellutehdasinvestointia ei esimerkiksi toteuteta omistajayhtiönsä varoin. On masentavaa, jos kaikki Suomen uudet investoinnit tehdään valtion ulkomailta lainaamalla rahoin. Ensin pankit pelastettiin valtion rahoin, sitten suuret rakennusyhtiöt. Nyt on menossa rahanjako vähittäiskaupalle, ja Rauman sellutehtaan valtaisa valtiontuki on jo hätävarjelun liioittelua: metsäteollisuuskään ei muka tule omillaan toimeen. Mikä markkinatalous tämä tämmöinen on? Jos näin eletään, emme voi luottaa siihen, että markkinataloudessa suomalaiset yhtiöt tekevät yhteiskunnan kokonaisedun mukaisia energiatarpekäytöksiä.

Markkinataloudessa yhtiöiden on tuotettava tehokkaasti, ja niiden tulee reagoida kysyntään. Julkisen vallan tehtävänä taas on, yhteiskunnan kokonaisedun nimissä, kannustaa uuden tuotannon sijasta myös säästämistä. On siis ohjattava myös energian kulutusta eikä vain tuotantoa ns. least cost -periaatteen mukaan.

Investoinnit sähkön kulutuksen vähentämiseen ovat usein halvempia kuin uuteen tuotantokapasiteettiin. Markkinatalous ei kuitenkaan

tuota sellaisia investointeja ilman valtion ohjausta. Hintaohjaukseen kuuluu myös se, että kaikki ympäristökustannukset sisällytetään eri energialaajuuksien hintoihin. Sitä tarkoitusta palvelisi, jos ydinvoimavahinkojen ylärajat säädettäisiin Suomessa Saksan ja USA:n tasolle. Nythän ne ovat ihan minimissään.

Perusenergian tuotannossa valintaa yritetään pakottaa tapahtuvaksi ydinvoiman ja kivihien välillä. Niiden välisen taistelun ydinvoima on hävinnyt. Onko kivihien sitten voittanut?

Hallituksen selonteon mukaan kivihien ei ole voittanut. Hallituksen perusenergiavastaus on nimittäin maakaasun ja kotimaisten polttoainelajien polttaminen. Se on kohtuullinen vastaus, jos uutta teknologiaa ei saada laajaan käyttöön ajoissa. Toisaalta kivihienkään ei ole mikään maailmanlopun katalyytti, ja jos se on, muut kuin suomalaiset tuottavat sen maailmanlopun. Maailmanloppu on globaalinen ilmastomuutos.

Maapallolla on hyödynnettävässä muodossa kivihienä noin 1 000 miljardia tonnia, ja sen käyttö on 3 miljardia tonnia vuodessa. Siitä Suomen osuus on 1/500. Maapallon globaaliseen ilmastomuutokseen ei erityisemmin vaikuteta sillä, polttaako Suomi kivihienä. Muut joka tapauksessa polttavat. Niillä ei ole vaihtoehtoja. Mutta meillä on, ja siksi meidän on, myös moraalisiin perustein, pyrittävä yhtenä kaikkein ensimmäisistä vähentämään kivihien polttamista.

Kivihienä riittää varsinkin kehitysmaiden käyttötarkoituksiin aivan eri tavalla kuin öljyä ja uraania, ja sitä käytetään muualla aivan riippumatta siitä, mitä Suomi tekee. Sen käytön ennustetaan maailmassa lisääntyvän 1,5–2-kertaiseksi vuoteen 2020 mennessä. Kun kivihien kuitenkin vaikuttaa globaaliseen ilmastomuutokseen, sen poltto on ongelmallista. Siihen sitoutuneen hiilidioksidin vapautumista ei voida käytännössä estää.

Kivihienä pahemman hiilidioksidiongelman aiheuttaa turpeen poltto, ja myös maakaasua poltettaessa vapautuu hiilidioksidia, mutta energiasisältöön nähden puolet vähemmän kuin kivihienestä. Myös maakaasun hiilidioksidiongelma on todellinen, ja sen tuotantoketjussa vapautuu lisäksi metaania, joka on kasvihuonekaasu.

Kivihien polton vaikutus kasvihuoneilmiöön aiheuttamaan ilmaston globaaliseen lämpenemiseen on noin yksi kuudesosa. Sen lisäksi on kiinnitettävä huomio loppuosaan, viiteen kuudesosaan. Se loppuosa kasvihuoneilmiön riskiaineista koostuu cfc-yhdisteistä, metaanista, otsonista, typpioksidoista ja muista kaasusta. Kloorifluori-

hiilivetyjen osuus kasvihuoneilmiöstä on suurempi kuin kivihiilen polton osuus, ja niiden käyttö pitäisi heti lopettaa. Cfc-yhdisteet ovat maailmassa turhempi asia kuin kivihiilen poltto.

Vaikka rakennettaisiin kivihiihivoimaloita, se ei ole täydellinen katastrofi. Sitä on kuitenkin vältettävä älyä ja uutta teknologiaa käyttämällä viimeiseen asti. Jos niin joudutaan tekemään, mitä en kannata, on parannettava teknologiaa ja suuntauduttava pois lauhdevoimaloista, joita edustaa viimeisin suurvoimala Meri-Pori. Sellaisessa voimalassa polttoaineen hyötysuhde on alhaisin. Siksi on aina ja kaikessa suuntauduttava yhdistettyyn sähkön ja lämmön tuotantoon sekä ns. kombivoimaloihin, joissa tietysti tulee käyttää maailman parasta, suomalaista, polttotekniikkaa. Kaasutuskombivoimalaitoksilla voidaan korvata fossiilisten polttoaineiden käyttöä, jos on käytössä biopolttoainetta, muuta kiinteää polttoainetta ja mustalipeää. Teknologia tekee sen vähitellen mahdolliseksi.

Aina, kun poltetaan, syntyy hiilidioksidiä, eikä sitä voida välttää muuta kuin jättämällä polttamatta. Globaalisesti maailmassa poltetaan polttoaineita joka tapauksessa. Kun metsät sitovat hiilidioksidiä ja toimivat CO₂-nieluina, niiden hävitys saa aikaan saman vaikutuksen kuin kivihiilen poltto. Metsien hakkuut ovat kasvihuoneilmiövaikutukseltaan maapallolle yhtä kielteinen asia kuin kivihiilen poltto. Myös otsonin lisääntyminen alailmakehässä voi olla vaikutuksiltaan arvaamatonta suuruusluokkaa. Suomi, onneksi, on tällä hetkellä hiilidioksidinielu, jos meillä metsissä kasvaa biomassaa 30 miljoonaa puukuutiometriä enemmän kuin sitä hakataan. Metsien hoito on energiapolitiikkaa konkreettisemmin kuin päälle päin näyttää.

Jos jotain poltetaan, on parasta pyrkiä polttamaan maakaasua, vaikka siinä syntyy hiilidioksidiongelmia, mutta se on suuruudeltaan vain puolet kivihiilen polton ongelmista. Jotta saataisiin käyttöön lisää maakaasua, on tehtävä rohkeita ja ennakkoluulottomia ratkaisuja. On perustettava pohjoismainen energiaunioni. Pohjoismaista yhteistyötä on kehitettävä entistä perustamattomampaan ja institutionaalisempaan suuntaan, entistä taloudellisempaan suuntaan. Pohjoismaista rahaunionia on ehdotettu monissa yhteyksissä, sitä voidaan tarvita, mutta ennen muuta me tarvitsemme pohjoismaista energiaunionia. Kaikilla niillä rahoilla, jotka säästävät, jos Pohjoismaat eivät liity EU:n jäseniksi, pitää kehittää yhteistä energiainfrastruktuuria. Toisaalta sitä on kehitettävä, vaikka nämä maat

liittyisivätkin EU:n jäseniksi, mikä ei ole todennäköistä.

EU ei tuota meille energiaa. Sitä meidän on tuotettava itse yhteistyössä naapureiden kanssa. Yhteisistä tarpeista lähtevä ja erityisesti Norjan, miksei myös Venäjän, resurssieihin perustuva pohjoismainen energiayhteistyö on Suomelle paljon tärkeämpi asia kuin kallis EU-jäsenyys. Onko muuten käytetty kaikki mahdollisuudet energiayhteistyöhön Venäjän kanssa? Huomautan, että esimerkiksi suomalais-ugrilaiden komien alueella on mittaamattomia energioresursseja. EU-jäsenyys muuten tuhoaa meillä kaikki ne epäsuorat ohjaukset, mitä hallitus kaavailee Suomen energiatulevaisuuden ohjailukeinoiksi. Selonteon mukaan EU vie Suomelta pois kotimaisten polttoaineiden alkutuotevähennyksen ja maakaasun tuontihintavähennyksen, vaikka juuri niiden varaan rakentuvaa energiatulevaisuutta hallitus meille tarjoaa veropolitiikassa.

Se, että sähköverkot saadaan selonteon mukaan yleiseen käyttöön, on myönteinen asia. Näin tietyt tuottajat eivät voi säännellä sitä, mitä ja miten sähköä tuotetaan. Kun verkko avataan kaikille, uusi teknologia ja uudet tuotantomuodot hyöttyvät. Se, että uusia tuotantomuotoja kehitetään, on kaikkien etu, kansantalouden kokonaisuus. Vain sillä tavalla ratkaistaan ongelmia kestäväällä tavalla ja vain se tarjoaa mahdollisuuden kestävään työllistämisperusteeseen. Hyödyn on myös jätävä entistä enemmän sinne, missä se syntyy. Siltä pohjalta Pohjois-Suomeen olisi rakennettava tuulipuistoja niillä rahoilla, joita nyt siirretään etelään Lapin arvokasta säätövoimaa käyttämällä. Tietysti olisi toteutettava Veitsiluodon Kemijärven tehtaan voimalaitosinvestointi, mitä kauppa- ja teollisuusministeriö näyttää vastustavan.

Bioenergia tukee työllisyyttä, ja vasemmistoliiton eduskuntaryhmä tukee hallituksen suunnitelmia bioenergian edistämishojelman laatimiseksi. Tiedämme, että sillä alueella resurssia on mahdollista ottaa käyttöön kaksinkertainen määrä nykyiseen verrattuna. Bioenergiaohjelma tosin on aina metsäteollisuuspainotteinen ohjelma, mutta teollisuuden prosesseissa bioenergia saataneen tehokkaimmin käyttöön.

Hallituksen vastaus kysymykseen tulevista energiatuotantotavoista on lyhyesti: hajautettu tuotanto ja dieselteknologia. Jos jotain poltetaan nykyistä enemmän, hallitus priorisoi selvästi maakaasua ja kotimaisia energialähteitä. Hallituksen vastaus on oikean suuntainen. Eduskuntaryhmämme yhtyy ympäristövaliokunnan ener-

giastrategian yleisiin linjauksiin, joiden mukaan tärkeää on: 1) kansantalouden ja talouskasvun energiariippuvuuden vähentäminen, energian käytön ja tuotannon tehostaminen ja sitä kautta primäärienergian kulutuksen kasvun pysäyttäminen sekä 2) uusiutuvien energialähteiden käytösuuden kasvattaminen ja sitä kautta riittävä kotimaisen energiatuotantovarmuuden ylläpito.

Tärkeää on siis eduskuntaryhmämme mielestä säästöt, energiavarojen ja -virtojen tehokas käyttö, polttoaineiden korkea kotimaisuusaste, pitäytyminen mahdollisimman paljon uusiutuviin ja muihin biopolttoaineisiin sekä huomion siirtäminen tuotannon ohella kulutukseen. Tuotanto on hajautettava pieniin yksiköihin sen sijaan että se keskitetään suuriin voimalayksiköihin. Vuoden 2000 jälkeiseen tilanteeseen, mihin saakka meillä ei ole pienintäkään ongelmaa näköpiirissä, on ruvettava varautumaan jo nyt lisäämällä vähitellen polttomenetelmiin perustuvaa hajautettua energiatuotantoa, käyttämällä hyväksi maalämpöä ja kehittämällä teknologiaa niin, että meistä tulee maailman johtava tuulivoimamaa. Siihen meillä on luontaiset edellytykset, ällä ja tuulta omasta takaa.

Energian tuotanto ja käyttö on yhteiskunnallista toimintaa eikä kenenkään yksityisasiä. Jos jostain täytyy yhteiskunnan kokonaisedun hyväksi luopua, olkoon se runsas sähkön käyttö talven kylmimpinä päivinä. Informaatioyhteiskunnassa meidän on kyettävä luomaan mekanismeja kulutushuippujen yhteiskunnalliseksi tasaamiseksi, niin että meidän ei tarvitse jokaista päivää varten rakentaa omaa energiantuotantokapasiteettia. On perustettava pohjoismainen energiaunioni mutta saatava alas entropian kasvu.

Ed. Westerlund: Arvoisa herra puhemies! Som målsättning betraktad bör regeringens energipolitiska redogörelse ses som rätt tillfredsställande.

Däremot hade regeringen gärna kunnat precisera den eftersträfvade ökningen av bioenergins utnyttjande under de närmaste åren. Detta självfallet av den orsaken att det är fråga om en egen inhemsk energipotentiaal som för närvarande är synnerligen illa utnyttjad. På samma sätt som regeringen specificerat den eftersträfvade minskningen av energisektorns utsläpp till år 2000 hade även bioenergins volymandel kunnat angivas.

Att vi nu efter riksdagens definitiva nej till en fortsatt utbyggnad av kärnkraften står inför en helt ny situation av energisektorns utveckling så-

ger sig självt. På sikt gäller det inte bara att tillfredsställa ett visst energibehov utan även att så småningom ersätta kärnkraften med andra energilösningar.

Ydinvoimaloidemme polttoainejätteen osalta on oikeastaan pidettävä velvollisuutena ja ehdottoman tärkeänä sitä, että huolehdimme itse sen loppusijoituksesta tulevaisuudessa.

Uuden energiansäästöohjelman laatimista on myös pidettävä ennen kaikkea kauppa- ja teollisuusministeriön keskeisenä ja tärkeänä tehtävänä lähiaikoina. Tässä suhteessa viime vuosina on laiminlyöty anteeksiantamattoman paljon ja syytä tähän tuskin edes tarvitsee sanoa, mistä se johtuu.

Sopivat energiaverotoimenpiteet ovat erityisen merkittävä ohjauskeino erilaisia energia-vaihtoehtoja valittaessa. Valtion avustussektorin, siis tukien ja lainojen suhteen etusijalle on asetettava ennen kaikkea bioenergia mutta myös pienen mittakaavan ratkaisut. Yleisesti ottaen on myös todettava, että meillä on varsin hyvät edellytykset ja taloudellista liikkumatilaa omien kotimaisten energiaratkaisujen tukemiseen.

Kansainvälisessä hintavertailussa Suomea voidaan lähinnä pitää halpana maana. Sähköenergian hinta esimerkiksi Saksassa on noin kaksi kertaa korkeampi kuin meillä. On itsestäänselvää, että meidän energian hintamme on myös oltava alhaisemmalla tasolla verrattaessa sitä suurimpaan osaan muuta Eurooppaa. Ennen kaikkea pohjoinen sijaintimme kylmine ilmastoineen ja suurine haja-asutusalueineen vaikuttaa siihen, että energian kulutus Suomessa asukasta kohden laskettuna on maailman suurimpia.

Suhteellisen korkea elintasomme ja energia-valtainen vientiteollisuutemme vaikuttavat myös energian kulutustason korkeuteen. Näin ollen on helppo havaita, että tehokkaat energiansäästötoimenpiteet ja energianuikkojen ratkaisujen jatkuva kehittäminen on ehdottoman välttämätöntä, jos haluamme päästä kestäväan energiapolitiikkaan.

Under de senaste åren har energiförbrukningen sjunkit nästan av sig själv eller ökat närmast obetydligt, dock främst beroende på milda vintar och stagnerad ekonomisk tillväxt. Vi har haft ett överskottslager av energi på 3000–4000 megawatt över konsumtionstoppen. I allmänhet anges de nödvändiga reserverna inte behöva utgöra mer än 14 procent av förbrukningen, dvs. cirka 2000 megawatt. Jämfört med normalkonsumtio-

nen har vi också för närvarande ett överskott om cirka 2000 megawatt elenergi.

Att vi så småningom även borde komma ifrån nettoimporten av elenergi främst från Ryssland, som uppgått till 600—800 megawatt på årsnivå, bör även beaktas i samband med planeringen av vår energiproduktion. En inte obetydlig energiinsparning kan även erhållas genom ett effektivare utnyttjande av energin så som genom kombinera de el- och fjärrvärmelösningar.

En kraftig satsning på bioenergin och övriga s.k. egna energialternativ måste dock ses som den centrala målsättningen i vår energipolitik. I en situation då landets ekonomi och sysselsättningsläge är krisartade vore det ju märkligt om inte regeringen i första hand bedömer det framtida energibehovet på basen av vad våra egna inhemska resurser kan ge oss.

Metsäsektorilla on suunnattomat energiavarat. Suurin uusiutuva raaka-ainevara, josta käytämme ainoastaan noin kaksi kolmasosaa, voisi tarjota suunnattomia mahdollisuuksia. Puun energiakäyttö voidaan lisätä kaksinkertaiseksi eli kahteen miljoonaan kuutiometriin nyt osittain hakea käytävissä kaukolämpölaitoksissa. Ras-kasta polttoöljyä käyttävät laitokset voitaisiin muuttaa hakekäyttöisiksi. Monissa kaupungeissa ja maalaiskunnissa on sitä paitsi juuri tällä hetkellä ajankohtaista sähköä ja lämpöä tuottavien voimaloiden suunnittelu ja rakentaminen. Niiden käyttövoimana tulisi tietenkin olla puu ja hake eikä suinkaan raskas polttoöljy. Joitakin puu- ja hakekäyttöisiä laitoksia on jo rakenteilla ja rakennettu, joten niiden kannattavuudesta on suhteellisen tarkkoja laskelmia.

Underlag finns alltså för beslutsfattandet. Det enda som behövs är åtgärder för att göra den flisbaserade värmen och elektriciteten konkurrenskraftiga. Det som bl.a. framledes krävs, är en ytterligare balanserad förhöjning av energiskatt för olja och kol som utnyttjas för energiproduktion.

Enligt de utredningar som gjorts för en tid sedan, bl.a. på uppdrag av Skogssektorns tjänstemannaförbund, skulle en utökad energiproduktion genom utnyttjandet av ved och flis medföra en väldig ökning av sysselsättningen och samtidigt en betydande insparning av dyrbar västvaluta. En energiproduktion om 1 000 megawatt beräknas kräva cirka 10 miljoner kubikmeter ved på årsnivå. Den direkta sysselsättande effekten skulle innebära cirka 5 000 nya heltidsarbetsplat-

ser. Därtill kommer de indirekta sysselsättnings-effekterna som beräknas till flerdubbla.

En idealisk lösningsmodell kunde vara värmeverk i storleksordningen 2—15 megawatt och i enskilda fall något större enheter.

En ökad användning av ved och flis vid energiproduktionen motiveras med vedens miljövänlighet, dess positiva inverkan på den regionala ekonomin, sysselsättningen, handelsbalansen samt skogsvården. Nyare tiders rön om höjd verkningsgrad och effektivare förbränningsteknik talar också för en ökad satsning på dessa fossila inhemska bränslen. Av flisens pris utgörs cirka 80 procent av arbets- och maskinkostnader. Investeringskostnaderna för anläggningar som använder inhemskt bränsle är något högre än för sådana som använder tung brännolja, men arbetet och råvaran är dock nästan helt inhemska.

Det som i detta skede framförallt från statsmaktens sida skulle krävas vore ett investeringsbidrag, låt oss säga 20—30 procent samt fördelaktiga lån för byggandet av ved- och fliseldade energianläggningar. De nuvarande villkoren för stöd via handels- och industriministeriet är för närvarande sådana, att flisplanläggningar vanligtvis inte erhåller stöd. Framförallt borde sålunda statens och kommunernas inrättningar åläggas att utnyttja ved och flis i all energiproduktion där det bara tekniskt är möjligt.

I detta sammanhang bör ett erkännande ges för regeringens engagemang i byggandet av cellulosanheten i Raumo, vilken samtidigt även kommer att producera 40—50 megawatt överskottsenergi.

Omat mahdollisuutemme taloudellisen kriisin suunnan kääntämiseksi tulisi nyt jos koskaan ottaa huomioon. Voimakas panostus energiatuotannon lisäämiseen puun ja hakkeen avulla vaikuttaisi myönteisesti ja parantaisi välittömästi työllisyyttä ja kansantaloutta. Yhtenä merkittävänä lisäargumenttina on hiilidioksidipäästöjen samanaikainen väheneminen biopolttoaineiden käytön lisäämisen yhteydessä. Suomella ei ole enää varaa haaskata merkittävintä raaka-ainevaraansa.

Tällainen pyrkimys ei ole vain yhtenevä nyt käsittelyssä olevan energiapoliittisen selonteon tavoitteen kanssa vaan myös hallituksen toimintaohjelman kanssa. Tärkeää on niin ikään, ettemme unohda pienen mittakaavan ratkaisuja ja ennen kaikkea ympäristöystävällisiä vaihtoehtoja.

Direkt solenergi, både genom värmeabsorbering och fotoelektrisk effekt kommer att vara starkt representerat i morgondagens samhälle. Vi vet att den energieffekt som når jorden från solen är cirka 20 000 gånger större än den effekt vi förbrukar. Energin räcker alltså till. De två största problemen med direkt solenergi i dag är att den tillsvidare är för dyr, samt att den hos oss i allmänhet är tillgänglig då den behövs minst. En satsning på utveckling av teknik för lagring och överflyttning av direkt solenergi måste till.

Vindkraften har hos oss beräknats ha en potential motsvarande 10 procent av den nuvarande elkonsumtionen. En fortsatt utveckling av vindkraften, med speciell inriktning på vindkraftverk som passar i hårda köldförhållanden vore nödvändig. Vindkraftens konkurrensförmåga kan gynnas med införandet av miljöanpassad energibeskattnig. Åtmistone till en början kräver vindkraften investeringsstöd. För att främja utnyttjandet av vinden som energikälla borde regeringen genom omprioriteringar med början i nästa års budget reservera medel för ett 5-årsprogram på 100 megawatt. Detta skulle möjliggöra byggandet av cirka 500 enheter, och vore en injektion för företagsamheten och sysselsättningen inom områden som annars är utsatta.

Minä totesin juuri, että tuulivoimalla voitaisiin tuottaa jopa lähes 10 prosenttia nykyisestä sähkötuotannosta, herra kauppa- ja teollisuusministeri. Tämä pitäisi ottaa huomioon energia-politiikassamme tulevaisuudessa. Kuten jo aikaisemmin kuulumme, on Tanska äsken saanut ulkomaisia tilauksia 3,5 miljardilla Suomen markalla. Suomessa ovat edellytykset tuulivoimalle erinomaiset. Se olisi ennen kaikkea erittäin työllistävä ja monilla tavoilla positiivinen ele ja myös tehokas ja luonnonsuojeluystävällinen järjestelmä. Toivottavasti hallitus erittäin tarkasti suhtautuu myös tähän näkökohtaan.

Jordvärmens innebär även i Finland en framtida möjlighet, vars lämplighet som energikälla hos oss är värd närmare utforskning.

Då vattenkraften redan är relativt långt utbyggd föreligger inom denna sektor mycket litet expansionsutrymme varför det knappast finns anledning att dessmera beröra denna i och för sig nog så betydande energikälla.

I den mån ytterligare s.k. basenergi i framtiden kommer att krävas, vilket måste ses som sannolikt, faller blickarna närmast på gasimport. Vi bör utgå ifrån att kolenergi trots under senare tid

avsevärt förbättrad reningsteknologi inte bör komma i fråga.

Maakaasu on tulevaisuudessa erittäin tärkeä energiavaihtoehto yhä useammille maille. Maakaasu on suhteellisen ympäristöystävällistä ja mm. sen hiilidioksidipäästöt ovat öljyn päästöjä alhaisemmat. Suomalaiset ja norjalaiset neuvottelijat ovat jo aikaisemmin päässeet hyvin pitkälle ns. pohjoismaisen kaasuputken suunnittelussa, putken, joka kulkisi Trondheimista Gävlen kautta Turkuun. Järjestely edellyttää kuitenkin Ruotsin mielenkiintoa kaasun käyttöön, mikä toistaiseksi on ollut suhteellisen laimeaa. On kuitenkin mahdollista, että Ruotsin ydinvoimareaktoreiden huomattavat ongelmat viime aikoina muuttavat ruotsalaisten asenteita myönteisempään suuntaan.

Tässä yhteydessä on myös selvitettävä tarkoin mahdollisuudet nesteytetyn kaasun tuomiseen Norjasta — näin varsinkin, jos Ruotsin mielenkiinto yhteiseen kaasuputkeen on myös tulevaisuudessa heikko. Nesteytetyn kaasun tuominen avaa myös mahdollisuudet rakentaa kaasukuljetuksiin tarvittavat alukset itse, minkä vuoksi tämä mahdollisuus on myös tutkittava vakavasti. Miksi ei, tietysti jos mahdollisuuksia tulee olemaan?

Sos.dem. puolueen edustaja Antero Kekkonen totesi, niin tietystihän sähkön tuonti olisi erittäin helppoa, jos se voitaisiin toteuttaa Norjasta sähkölinjojen avulla. Silloinhan ei tietysti tarvittaisi putkea. Mutta on tietysti neuvottelukysymys, miten se mahdollisesti voitaisiin saada aikaan.

Fru talman! Svenska riksdagsgruppen har redan i tidigare energipolitiska sammanhang understrukt att ett val av naturgas som energiform för produktion av baskraft är ett reellt alternativ för att skapa ett miljöpolitiskt hållbart samhälle med sund ekonomisk grund. Naturgasen ger oss möjligheter att anpassa energiproduktionen till behovet utan att behöva bygga väldigt mycket överkapacitet. En stor fördel är även att den kan utnyttjas i mindre enheter på cirka 100 megawatt med bibehållen hög verkningsgrad. Naturgasen kunde i kombination med andra miljövänligare energiformer och ett allvarligt avsett sparande skapa grunden för vår energistrategi.

I detta sammanhang synes det som naturligt att framhålla utvecklandet och ett ökat utnyttjande av gasturbiner, vilka vi själva som känt med stor framgång tillverkar i vårt eget land. Hittills har ju gasturbiner i vårt land i huvudsak utnytt-

jats för utjämmandet av toppbelastningar och reservkraft. Detta har dock varit en jämförelsevis dyrbar metod så länge bränslet utgjorts av lätt brännolja.

Utnyttjandet av naturgas som bränsle medför betydande fördelar och förbilligat produktionen avsevärt i jämförelse med olja.

Rouva puhemies! Ruotsalainen eduskuntaryhmä haluaa lopuksi korostaa tutkimuksen suurta merkitystä erityisesti uusiutuvien energialähteiden kehittämisessä. Pitkälle edistyneen tutkimuksen rahoitus voi tapahtua ennen kaikkea erilaisilla ympäristöveroilla, joiden tulee joka tapauksessa tulevaisuudessa olla energiapolitiikan osaratkaisuna.

Ensisijaisesti kotimaisiin energiaratkaisuihin perustuvan energiapotentiaalin lisäämistä ja parantamista on nykyisessä tilanteessa pidettävä kansallisena ja keskeisenä taloudellisena vaatimuksena.

Hallituksen selonteon tulee nyt johtaa konkreettisiin toimenpiteisiin nopeasti ja siinä laajuudessa, että seuraava eduskunta ja hallitus voivat jatkaa viitotetulla linjalla.

Svenska riksdagsgruppen vill avslutningsvis understryka forskningens stora betydelse i synnerhet vid utvecklandet av våra förnyelsebara energikällor. Finansieringen av en avancerad forskning kan främst ske genom olika slag av miljöskatter som i vilket fall som helst också framledes måste ingå som delösningar i energipolitiken.

Och alldeles till sist, fru talman, en ökad och förbättrad energipotentia som i första hand baseras på egna inhemska energilösningar måste i dagens situation betecknas som ett nationellt och centralt ekonomiskt krav.

Regeringens redogörelse bör nu så pass snabbt och i sådan utsträckning leda till konkreta åtgärder, att nästa riksdag och regering bara har att fortsätta på den utstakade linjen.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. H a u t a l a : Arvoisa puhemies! Eduskunnan tasan kaksi kuukautta sitten tekemästä ydinvoimaratkaisusta oli mahdollisuus tulla Suomen energiapolitiikan käännekohta. Silloinhan eduskunnan kannaksi tuli hyvin suurella enem-

mistöllä se, että hallitus esittää eduskunnalle energian säästöön ja energian käytön tehostamiseen tähtäävät konkreettiset toimet, samoin hiilidioksidipäästöjen ja muiden ympäristöhaittojen vähentämiseen tähtäävät konkreettiset toimet ja niin ikään asteittain toteutettavat ympäristöverot aikatauluineen. Eduskunta kiirehti myös maa-kaasun hankinnan monipuolistamista ja biopolttoaineiden käytön lisäämistä. Vielä kiirehdiittiin Rion ilmastositoumuksen saattamista eduskunnan käsiteltäväksi. Tämä kaikki sisältyi ed. Myllerin ponteen, joka sai lähes määränemistön, ellei peräti määränemistön kannatuksen tässä eduskunnassa.

Nyt ei kuitenkaan hallitus ole uskaltanut syvälliseen ajatteluun. Uusi selonteko on kursittu kokoon tutuista ja turvallisista aineksista. Juhantalon — Kääriäisen linja pitää, vaikka viides ydinvoimala on laonnut alta. Selonteko on risti-riidassa paitsi itsensä myös ympäristönsä kanssa.

Hallitus ei näytä ottavan itseään todesta, kun se sanoo: ”Energiataloudessa kestävä kehitys edellyttää energian tuotannon ja kulutuksen asettamista ympäristön sietokyvyn ja luonnonvarojen pitkän ajan riittävyyden edellyttämiin puitteisiin. Se edellyttää myös turvallisten, tehokkaiden, taloudellisten ja vähemmän saastuttavien energijärjestelmien käyttöä. Erityisesti tulee edistää uusien ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä sekä parantaa energian käytön tehokkuutta.” Eli tämä on hallituksen energiaselonteon tavoitteellinen toteamus, mutta esitetyt toimet ovat varsin vaatimattomia askelia kohti edellä lausuttua tavoitetta. Sen tavoitteenhan Suomi on hyväksynyt myös Riiossa.

Ongelmana on se, että kulutusarvot ovat edelleen epärealistisen korkeita. Energiapolitiikan lähtökohdat ovatkin tältä osin täysin ennallaan. Uutta sähköntuotantokapasiteettia tarvitaan hallituksen mukaan noin 2 000 megawattia vuoteen 2000 mennessä ja vähintään 3 500 megawattia vuoteen 2005 mennessä. Huipputehon tarpeen oletetaan kasvavan noin 340 megawattia vuodessa tällä vuosikymmenellä, vaikka 1980-luvun ylikuumina vuosinakaan kasvu ei ylittänyt 300 megawattia vuodessa.

Taustalla on oletus, että erityisesti sähköä kulluttavan hiirteen tuotanto lisääntyisi alan investointien käynnistyttyä vuosikymmenen loppuvuosina jopa puolella. Tämä uskomus ei ole realistinen. Suomalainen metsäteollisuus on pahasti ylivelkaantunut, eivätkä sen tuoreimmatkaan odotukset ole kovin myönteisiä. Sitä paitsi Keski-Euroopan markkinamaiden kiristyvät kierrätys-

vaatimukset vaikeuttavat Suomessa nimenomaan sähköä kuluttavan hierteen tuotannon laajentamista. Mikäli metsäteollisuus olisi kuunnellut ympäristöväkeä, se ei olisi nyt altavastaajana Keski-Euroopan markkinoilla. Metsäteollisuus tuhlassi kymmenen vuotta turhaan riitelyyn, jonka se olisi tarvinnut tulevaisuuden uuden suuntautumisen kehittämiseen.

Näillä näkymin vuosikymmenen puoliväliin asti huipputarve kasvaneekin oletettua vaatimattomammin, esimerkiksi noin 150 megawattia vuodessa. Ja vaikka kasvu palaisi vuosikymmenen loppuvuosina 80-luvun lopun tasolle, ei huipputarve varatehoineenkaan mitenkään yllä hallituksen esittämään runsaaseen 15 000 megawattiin.

Eduskunnan tuleekin tarkistaa selonteossa esitetyt sähköntarvearviot. On suhtauduttava realistisen kriittisesti erityisesti metsäteollisuuden laajentamissuunnitelmiin ja näkymiin.

Hallitus lupaa uusia energiansäästöohjelman viimeistään vuonna 1995. Vihreän eduskuntaryhmän mielestä oli alun perinkin outoa, että säästöohjelma erotettiin energiastategiasta. Ne kuuluvat aivan olennaisesti yhteen. Eduskunnan tulee palauttaa tämä yhteys, kun se käsittelee energiaselontekoa, siis ennen vuotta 1995.

On laadittu julkisen sektorin energiansäästöohjelma ja energiansäästösopimuksia on lähdetty toteuttamaan kuntien kanssa. On perustettu energian säästön palvelukeskus tietoa jakamaan.

Vapaaehtoiset sopimukset ja valistustyö ovat tarpeen. Hallitus pelkää kuitenkin tarttua energian säästöön määrätietoisesti. Se on suorastaan luonut kuvaa, jonka mukaan uhkana on jonkinlainen energiapoliisivaltio määräyksineen. Tällä tavoin sitten hallitus ummistaa silmänsä järkevilä ja hyvin purevilta ohjauskeinoilta, jotka takaisivat puitteet kansalaisten ja yhteisöjen järkeville vapaaehtoisille valinnoille.

Selonteossa puhutaan vain ohimennen yhdyskuntarakenteen vaikutuksesta energian käyttöön. Taajamissa yhdyskuntarakenteen hajanaisuus lisää energian käyttöä aiheuttamalla turhaa liikkumistarvetta, mikä myös vaikeuttaa ihmisten arkielämää. 80-luvun turhat jättirakennuskompleksit ovat myös osoittautumassa paitsi raha- myös energiahukaksi. Kaikki tämä kertoo siitä, että kaavoitus on avainasemassa, kun pyritään käyttämään energiaa järkevästi ja tehokkaasti. Tämä on jäänyt yhden lauseen varaan hallituksen energiaselonteossa.

On myös selvää, että kun Suomi saattaa omaan kansalliseen lainsäädäntönsä Rion il-

mastosopimuksen, joudutaan käymään läpi koko suomalainen yhteiskunta, koko yhdyskuntarakenne, suomalainen elämäntapa, tuotanto ja kulutus. On varmaa, että silloin on uskallettava myös etsiä tehokkaampia keinoja, kun pyritään vähentämään esimerkiksi hiilidioksidipäästöjä.

Hallitus myöntää, että energian hinta on keskeinen ohjauskeino, kun se toteaa, että "energia-verotuksen avulla markkinoille voidaan välittää viesti energian tuotannon ja käytön ympäristöhaittojen yhteiskunnallisista kustannuksista ja ohjataan valintoja ympäristön kannalta edullisimpiin vaihtoehtoihin". Tuntuvan hintaohjauksen käyttöönottoa halvaannuttaakin täysin paisuteltu pelko Suomen kansainvälisen kilpailukyvyyn menettämisestä. Energiaselonteossa toistetaan kouristuksenomaisesti, kuinka "edellytämme kansainvälistä yhteisrintamaa", kuinka "edellytyksenä on, että sitä kehitetään kilpailukykyimme sallimissa rajoissa" tai "verot on kussakin maassa laadittu sellaisiksi, että teollisuuden kilpailukyky tärkeimpiin kilpakumppaneihin ei oleellisesti muutu" ja vielä tuntuva energiaverotus ei hallituksen mukaan ole mahdollista yksipuolisesti. Nämä poiminnat, arvoisa puhemies, olen tehnyt yhdestä ainoasta tautologisesta tekstiuksesta.

Ei siis tunnukaan kovin uskottavalta, että näin suuren pelon vallassa hallitus aikoo edistää energiaverotuksen kansainvälistä käyttöä. Itse enustan nimittäin kyllä pikemminkin päinvastoin.

Parhaillaan eduskunnassa käsitellään hallituksen uusinta energiaveroehdotusta. On syytä yhtyä hallituksen näkemykseen, että veron rakenteen ja perusteiden on vastattava ympäristö-taloudellisen ohjauksen tavoitteita. Ehdotuksen mukaan vero muodostuisi todellisuudessa 75-prosenttisesti energialähteen hiilipitoisuudesta ja 25-prosenttisesti sen energiasisällöstä, vaikka paperilla tämä malli kuvataan siten, että se olisi 60-prosenttisesti hiili- ja 40-prosenttisesti energiapainotteinen malli. Nyt tämä veromalli on ajateltu vallan pysyväksi, mutta ei pitäisi jähmettyä huonosti harkittuun muottiin.

Ensinnäkin, kun Euroopan liitto jonakin päivänä antaa energiaverodirektiivinsä, se tulee todennäköisimmin esittämään puoliksi energialähteen hiilipitoisuuteen ja puoliksi sen energiasisällöön perustuvaa mallia. Se on tasapainoinen ratkaisu Suomellekin, ja se kannustaa päästöjen vähentämiseen sekä energian säästöön. Tämän on myös ympäristötaloustoimikunta todennut. Mutta kuvaavaa on, että hallituksen esittämä hiilidioksidipainotteinen malli suosii ydinvoi-

maa. Arvoisat kansanedustajat, kuinka voisimme hyväksyä ydinvoimaa suosivan energiaveron juuri, kun olemme päättäneet luopua ydinvoiman lisärakentamisesta? Tämä asia on parhailaan eduskunnan käsittelyssä.

Veron ulkopuolelle jäävät puu-, tuuli- ja jätenergia, niin kuin pitääkin. Ydinvoimasta ja tuontisähköstä kannetaan ylimääräistä perusveroa, mutta hallitus esittää niin vaatimattomia energiaveroja, että sähkön hinta laskee ensi vuonna. Tätä on nyt koko päivä laskettu, mutta niin se vain näyttää olevan, arvoisa ministeri. Eli ihmetelen, mahtaako hallitus lainkaan vakavissaan pyrkiä säästämään sähköä vai ajatteleeko hallitus, että sähkön kulutuksen kasvu on edistystä siinä, missä sosialismi oli sähköistämistä Leninille.

Hallitus pyrkii siis yhä kohti energiaparatiisia. Mutta tämä tie tekee Suomen kansantaloudesta entistäkin haavoittuvamman, ja vihreät eivät lainkaan pidä viisaana kansantalouden tällaista suuntautumista, päinvastoin.

Entä sitten turve? Hallitus on antanut luonnontieteelle sen verran periksi, että se myöntää turpeen aiheuttavan hiilidioksidipäästöjä. Turpeen hiilisisältöön perustuva vero olisi 30 prosenttia kivihiiilen vastaavasta verosta. Meidän mielestämme turvetta pitää kuitenkin kohdella aivan saman veromallin mukaan kuin muitakin energialähteitä. Ei siis mitään hiilidioksidiverovähennyksiä vaan pikemminkin sitten suoraan aluepoliittista tukea, kunnes puu on mahdollisimman pian saatettu turpeeseen nähden kilpailukykyiseksi. Mutta hallituksen esittämällä tavalla näin ei tapahdu kovin nopeasti.

Me vihreät esitämme ensi vuoden budjettiin 5 miljardia markkaa energiaveroja eli kolme kertaa enemmän kuin hallitus. Mutta samalla summalla me haluamme alentaa työnantajien sosiaaliturvamaksuja, joita on pidetty työllistämisen keskeisenä esteenä. Tarkoitus ei ole nostaa kokonaisveroastetta. Tämä on keskeinen osa työllisyysstrategiaamme.

Kansainvälisesti arvostettu Worldwatch-instituutti on samoilla linjoilla. Se toteaa: "Kaikista käytettävissä olevista keinoista tulo- ja muiden verojen osittainen korvaaminen ympäristöveroilla on selvästi tehokkain väline siirtää talous ympäristön kannalta kestävälle tielle."

Arvoisa puhemies! On syntymässä työn ja ympäristön uusi liitto. Ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä energiatulevaisuus on toteutettavissa.

Seuraavaksi puuvoimasta ja sellusähköstä. Suomessa puuenergian osuus kokonaiskulutuk-

sesta on 14 prosenttia, mikä on maailman huippua. Suomen tuontienergiälasku on runsaat 11 miljardia markkaa, peräti 13 prosenttia tavara-tuonnista. Puuenergian käyttöä on siis kiirehdyttävä konkreettisin toimin, koska viidennen ydinvoimalan kaaduttua kotimaisten kilowattien kerääminen alkaa taas kiinnostaa, kuten tänään ilmestynyt Metsälehti asian ilmaisee. Hakkeen käyttöä lämpövoimaloissa pitäisi edistää korjuumenetelmiä kehittämällä. Korjuukoneiden liikevaihtovero ja välilliset työvoimakustannukset nostavat nyt liikaa polttopuun hintaa, vaikka energiapuun kantohinta onkin alentunut. Kilo-wattien ei pidä antaa mädäntyä metsiin.

Samaisessa Metsälehdessä professori Johan Gullichsen laskeskelee, että sellutehtaisiin kannattaisi lisätä lauhdeturbiini sähkögeneraattoreineen, jotta lämpöyljäämä saataisiin muunnettua sähköksi. Uudenaikaisen sellutehtaan sähkön tuotanto voitaisiin näin nostaa lähes kolminkertaiseksi tuotettua sellutonnin kohden. Jos kaikki sellutehtaat muutettaisiin sähkötehokkaiksi, lisäsähköä saataisiin valtakunnan verkkoon 300—400 megawattia.

Energiaselonteossa otetaan myönteinen kanta Norjasta tuotavaan maakaasuun. Hallitus lupaa kiirehtiä neuvotteluja yhteispohjoismaisen kaasuverkon rakentamiseksi. Hankkeen esteethän eivät ole pelkästään kaupallisia vaan myös poliittisia. Kun mikään ei varmaankaan pidätä Ruotsin sosialidemokraatteja ottamasta takaisin hallitusvastuuta ensi syyskuussa, neuvottelut nopeatunevat silloin. On myös kuulunut tietoja siitä, että Ruotsin reistailevia ydinvoimaloita suljettaisiin ennen aikojaan, ja niitäkin korvattaneen maakaasulla.

Vihreät korostavat yhteispohjoismaisen maakaasuverkon merkitystä Baltian maille. Kansainvälisellä kehitysluototuksella on yritettävä viedä Norjan kaasua myös Viroon, Latviaan ja Liettuaan. Ignalinan erittäin vaarallisen ydinvoimalan sulkemista kannattavat yhä useammat, elleivät melkein kaikki, mutta vasta Norjan kaasulla tämä ehkä olisi mahdollista.

Sitten olisi kiinnitettävä huomio olemassa oleviin ydinvoimaloihin myös täällä. Suomessa on nyt syytä keskittyä näihin ongelmiin, kun pöly viidennen ydinvoimalan ympäriltä on laskeutunut. Ympäristötaloustoimikunta on pohtiessaan ydinvoiman ympäristöverotusta päättänyt siihen, että ydinjätehuoltomaksua voitaisiin niin sanotusti kehittää. Maksuja onkin tarpeen nostaa. Vanhojen ydinvoimaloiden purku näyttää myös tulevan oletettua kalliimmaksi. Edellyttämme,

että hallitus valmistele esityksen ydinjätehuoltomaksujen tuntuva nostamisesta tulevia tarpeita ajatellen.

Ponnistelut Loviisan ydinvoimalaitoksen käytetyn polttoaineen Venäjälle palauttamisen lopettamiseksi näyttävät vihdoin tuottavan tulosta. Norjassa herännyt mielenkiinto viimeisen ydinjätejunan lähtöä kohtaan lienee ravistellut hallitusta tajuamaan, että sillä on poliittinen vastuu tässä kysymyksessä. Se ei voi enää piiloutua Imatran Voiman selän taakse. Maailma ei nimittäin voi olla ihmettelemättä, että Suomi on työntänyt ydinjäteongelmaansa Majakin jälleenkäsittelylaitoksen alueelle lähes kehitysmaaoiloihin ympäristökatastrofin keskelle.

Arvoisa puhemies! Tällä alueella on kymmeniä vuosia säteilytetty ihmisiä ilman, että he ovat tästä tiedeneet mitään, ja siellä on valtavasti erilaisia säteily sairauksia. Suomella on osittain vastuu tästä tilanteesta. Vaadimme hallitusta pikaisesti katkaisemaan vientisopimukset ja varautumaan siihen, että Loviisan käytetylle ydinpolttoaineelle haetaan loppusijoitusratkaisu kotimaisiin voimin.

Mihin muuten mahtoi unohtua hallituksen aikoinaan antama lupaus tarkistaa ydinvastuuvakuutuksia? Nehän ovat nykyisellään täysin riittämättömät kattamaan kustannuksia, jotka mahdollisesta suuronnettomuudesta syntyvät. Vai oliko aikomus nostaa ydinvastuuvakuutuksia tarkoitettu vain tasoittamaan tietä viidennelle ydinvoimalalle? Mitään logiikkaa tässä ei tietenkään olisi, koska olemassa olevat voimalat vanhenevat ja rapistuvat. Edellyttämme nopeita toimia. Samoin edellyttämme, että hallitus teettää riippumattoman selvityksen olemassa olevien ydinvoimaloiden kunnosta ja turvallisuudesta.

Arvoisa puhemies! Vihreät ovat kautta aikojen korostaneet, että on käytettävä kaikki mahdolliset voimavarat uusiutuviin energialähteisiin ja uuteen tekniikkaan perustuvan energijärjestelmän rakentamiseen. Tämä on globaalisesti merkittävin ekologinen hanke, ja se vaatii kansainvälisiä ponnisteluja. Hallitus puhuu lämpimästi bioenergiasta, mutta kaikki bioenergian ei ole uusiutuvaa.

On helppo yhtyä hallituksen toteamukseen, että ”jatkuva tavanomaisen energiatekniikan tukeminen ei ole kestävää politiikkaa”. Meidän mielestämme turvelauhdevoimaloita ei ole syytä tukea edes työllisyyden nimissä. Hallitus onkin uudessa bioenergiaohjelmassaan perustellusti vähentänyt turpeen osuutta. Mutta koska uuteen energiatekniikkaan sijoittaminen on yrityksille

alussa riskialttiimpaa, on luonnollista suunnata tukea juuri niihin. Uusi energiatekniikka onkin melko vaatimattomalla tuella jo nyt tullut merkittäväksi vientialaksi. Viidennen ydinvoimalan hylkääminen vauhdittaa tätä kehitystä entisestään, koska niin monia uusia energia-ajatuksia taas tarvitaan.

Ed. Hiltunen: Arvoisa rouva puhemies! Eduskunta teki tänä syksynä merkittävän energiapolitiittisen linjauksen, kun se hylkäsi hake muksen viidennestä ydinvoimalayksiköstä. Siihen asti ja vielä edellisen energiapolitiittisen selonteon käsittelyn aikana vuonna 1992 rakennettiin yksipuolisten toiveiden varaan. Hallituksen tausta-ajatuksena oli tuolloin lisäydinvoiman saaminen. Kun hallituksen tuolloinen energiastrategia on rauennut, on aihetta nyt pohtia energiapolitiikan linjauksia. Selonteossa olisi odottanut selkeää ratkaisua perusvoimakysymykseen. Sellaista ei kuitenkaan ole.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä on odottanut selkeää myönteistä tietoa maakaasun saamisesta Norjasta. Vastausta ei kuitenkaan tähänkään ole saatu, vaikka hallituksessa on mielletty toisen maakaasun hankintalähteen saamisen tärkeys. Sen saamiseksi näyttää valtiovallalla olevan myös tarvittaessa valmiutta osallistua hankkeeseen taloudellisesti. Tämä on tärkeä periaatteellinen kannanotto, kun kyseessä on kansallisen energiastrategian kannalta suurhanke, jonka toteuttaminen on vuosien asia. Tarvittava energia on siis tässä vaiheessa saatava käytettävissä olevista lähteistä, joita ovat puu ja turve sekä vielä kivihiili, jonka käyttö lähiaikoina lisääntyy mm. Porin voimalan johdosta.

Vuosituhatlupien loppuun mennessä tarvitaan uutta sähköntuotantokapasiteettia noin 2 000 megawattia, mikäli kulutus kasvaa lamasta elpynessään tuotantoelämässä ja mikäli sähkön tuonnista luovutaan. Tästä tarpeesta arvioidaan saatavan vesivoimasta, tuulivoimasta ja yhdistetystä sähkön ja lämmön tuotannosta noin 1 200 megawattia. Loppu 800 olisi ns. perusvoimaa, jonka saaminen on avoin kysymys.

Vastauksen ollessa avoinna joudumme käytännössä valitsemaan hiilen ja sähkön tuonnin välillä. Kumpikaan ei kristillisen liiton eduskuntaryhmän mielestä ole ensisijaisesti suositeltava vaihtoehto. Hiilen osalta ongelmanahan ovat hiilioksidipäästöt, ja sähkön tuonti taas, vaikkapa muista Pohjoismaistakin, rasittaa vaihtotasetamme eikä tuo uusia työpaikkoja.

Sähkön tuonnin luvanvaraisuus on syytä säi-

lyttää, kuten hallitus esittääkin. Energiamarkkinat on tarkoitus avata kilpailulle. Suunnitteilla olevan avautumisen tarkoituksena on varmistaa, että Suomessa on tehokas sähköjärjestelmä vastaisuudessaakin. Periaatteessa terve kilpailu on hyväksyttävää sekä kansantalouden että kuluttajan kannalta. Joidenkin muiden monopolien purkaminen on aiemmin osoittanut, että näin perustavaa laatua olevissa kysymyksissä lainsäädännön on oltava riittävän tiukka, jotta haitalliset lieveilmiöt pysyisivät kurissa. Korostan, että turvallisuuden ja ympäristön huomioiminen avoimessa kilpailutilanteessa on erityisen tärkeää.

Eräät hallituksen linjaukset ovat myönteisiä. Eri energiavaihtoehdot, erityisesti kotimaiset, on huomioitu, ja niiden käytön lisäämiseen myös panostetaan. Tässä yhteydessä haluan myös korostaa erityisesti erilaisten biopolttoaineiden mahdollisuuksien mukaanottoa. Toivottavasti hallituksen valmistelussa oleva bioenergian edistämishjelma tarjoaa todella konkreettisia tutkimussuunnitelmia ja myös rahoitusta tarvittaville hankkeille.

Vaikka ympäristövaikutukset on huomioitu ja epätoivottavia vaikutuksia pyritään eliminoidaan, on todettava, että ympäristöpäästöjen vähentämistavoitteet ovat kovin hitaita. Vasta vuosikymmenen lopulla on aikomus pysäyttää hiilidioksidipäästöjen kasvu. Rion ilmastopimus edellyttää kasvihuonekaasupäästöjen määrän vakiinnuttamista. Tähän tavoitteeseen pääsemiseksi on myös todella ponnisteltava tietoisesti. Rion sopimuksen ratifiointi edellyttää myös erityisen toimenpideohjelman, joka hallituksen on valmisteltava pikaisesti. Energialähdesekoilun vuoksi olemme mielestämme pahasti myöhässä ilmansuojelumääräysten tiukentamisessa ja näin myös noudattamisessa.

Paljon esillä olleiden päästöjen kuten hiilidioksidin ja raskasmetallien ohella muistutan vakavasti hiilivetyypäästöistä. Hiilivedyt osallistuvan typen oksidien kanssa reaktioihin, joiden lopputuotteena syntyy auringonvalon vaikutuksesta otsonia. Otsoni taas on maan pinnalla liian suurina pitoisuuksina haitallista sekä kasvillisuudelle että ihmisille.

Luonnon elinkelpoisena säilyttämisen ja rajallisten raaka-aineiden saannin turvaamiseksi on energian säästäminen asetettu tavoitteeksi, aivan oikein. Kristillinen liitto korostaakin vuoteen 1995 mennessä laadittavan uuden ohjelman merkitystä. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä hyväksyy hallituksen esityksen ympäristöperusteisesta energiaverotuksesta siten, että energialäh-

teelle määrätään energiasisällön mukainen vero. Veroa ei kannettaisi puusta, tuulienergiasta eikä energiatuotannossa käytettävästä jätteestä. Fosfiilisista polttoaineista kannettaisiin lisäksi niiden hiilisisällön mukaan määräytyvä vero. Myös turpeesta kannettaisiin hiilisisältöön perustuva vero, joka olisi kuitenkin vain 30 prosenttia kivihiilen vastaavasta verosta.

Hallituksen kompromissipäätöksen hyväksymme, vaikka turpeen haitat sekä poltettaessa että nostettaessa ovat ilmeiset. Ydinvoimasta ja tuontisähköstä taas kannettaisiin ylimääräistä perusveroa, mikä mielestämme on perusteltua. Kaikkiaan Suomen on syytä seurata tarkoin esimerkiksi Oecd-maiden energiaverotuksen kehitystä, jotta kilpailukykyämme niiltä osin säilyisi.

Totuuden vuoksi on kuitenkin todettava, että kaavailtu energiaverotuksen uudistus nostaa teollisuudelle koituvaa verorasitusta eräiden laskeutumien mukaan 290 miljoonaa. Muulle kulutussektorille kokonaismuutos ei ole merkittävä, mutta erityyppiset energialähteet tulevat kustannuksiltaan lähemmäs toisiaan. Sähkön hinta nimittäin laskee, mutta polttoaineiden ja kaukolämmön hinta nousee.

Hallitus kertoo selonteossaan monista toimita, joita se on on pannut vireille energian säästön aikaansaamiseksi. Kuitenkaan emme ole nähneet vielä niiden tuloksia. Päinvastoin energian käyttö on lamasta huolimatta lisääntynyt. Kotitalouksiin suunnattua energiansäästökampanjaa emme ole myöskään vielä nähneet, vaikka selonteon mukaan on aloitettu energian kulutuksen palautetiedon antaminen kotitalouksille. Myös kotitalouskoneiden energiamerkintä on tulossa käytön vuoden päästä.

Asuinrakennusten ja asumisen energiakulutuksen vähentämisessä on paljon tehtävää. Asuinrakennusten kuntoarviointeja on tehtävä kiireesti, sillä nyt on edullista tehdä tarvittavia korjaustöitä. Hallitus on käynnistänyt selvitys- ja kokeiluhankkeita mm. parempaan energiatalouteen tähtäävän rakennusnormiston aikaansaamiseksi. Hyvä, jos vihdoin sellaisia edes mietitään. Mitähän sitten 1973 öljykriisin aikaansaamat rakennusnormien muutokset olivat, jos yhä on rakennettu virheellisesti?

Bioenergian ja muun kotimaisen energian käytön lisääminen on järkevä tavoite Suomen kaltaisessa maassa, jossa mm. suuri määrä hakkuujätteitä mätännee maahan. Energiaköyhässä maassamme on panostettava niihin raaka-aineisiin, joita meillä on. Kotimaisia energialähteitä käytettäessä saadaan kipeästi kaivattuja työpaikkoja

ja säästetään myös kallisarvoista valuuttaa. Kotimaisen energian käytön lisääminen auttaa tarvittavan teknologian kehittämisessä. Korkeatasoisen teknologian vienti on merkittävä vientiala, jota ei myöskään sovi väheksyä.

Verotuksella on merkittävä osa lisättäessä kotimaisen energian käyttöä. EU:n jäsenenä Suomi ei nähtävästi voisi jatkaa arvonlisäverovapautta puun ja turpeen osalta. Tässäkin jälleen huomataan, miten perusteiltaan ratkaisevasti toisenlaiset ovat meidän lähtökohtamme Euroopan unionin lähtökohtiin verrattuna. Maantieteelliset olomme ovat niin perin juurin toisenlaiset, että tuntuu kuin kahta täysin erimittaista astiaa oltaisiin sovittamassa yhteen.

Suomalaisen energiateknologian tutkimusta kehitetään noin 250 miljoonalla markalla tänä vuonna. Puolet siitä tulee valtion varoista. Onneksi sentään KTM:n rahoituksesta vain 12 prosenttia menee ydinenergialle, kun taas 30 prosenttia menee energiansäästöohjelmiin ja 23 prosenttia uudistuvan energian tutkimukseen. Ympäristötekniikka saa 28 prosenttia. Tämä 120 miljoonaa on varsin vaatimaton summa, kun ottaa huomioon, että energiateknologian viennistäkin samanaikaisesti saadaan 4–5 miljardia markkaa. Toivottavasti pääministeri Aholla on ensi viikolla pidettäväksi aiottu tiede- ja teknologiapoliittisessa linjapuheessaan hieman enemmän annettavaa energiateknologian saralle.

Ydinvoima esiintyy selonteossa vain ydinjätteen osalta. Tavoitteet päästönormien kiristämiseksi ja ydinjätevalvonnan tehostamiseksi ovat hyviä. Niiden osalta odotamme tuloksia. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä näkee myös hyvänä sen, että kaikesta maassamme syntyvästä ydinjätteestä huolehditaan jatkossa itse. Venäjän nykyisessä tilanteessa ei ole eettisesti hyväksyttävää, että ydinjätettä kuljetetaan sinne. Sen turvallisesta käsittelystä meillä ei ole varmuutta. Sitä paitsi Venäjällä on itsellään aivan riittävästi huolehdittavaa radioaktiivisten aineiden suhteen. EU-neuvottelujen yhteydessä on ydinjätteen loppusijoitus kielletty.

Arvoisa rouva puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä on pääosin tyytyväinen hallituksen tämänkertaiseen energiaselontekoon. Se tosin jättää suuriakin kysymyksiä osittain avoimiksi. Toisaalta mikäli kaikesta yrityksestä huolimatta maakaasun lisääminen ei toteutuisi, on hallituksella myös varasuunnitelma, kotimaiset energialähteet ja hiili tarpeellisine puhdistuslaitteineen. Energiantuotantoratkaisut tapahtuvat tällä vuosikymmenellä pitkälti markkinoiden eh-

doilla. Siinä ei ole periaatteessa huomauttamista, kun vain on asetettu riittävän tiukat ympäristönormit ja yhteiskunnan sähkön ja lämmön tarpeet tulevat tyydytetyiksi.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Hallitus antoi eduskunnalle edellisen energiapoliittisen selontekonsa huhtikuussa viime vuonna. Tämän selonteon jälkeen energiakysymyksissä on tapahtunut suuria muutoksia ja tehty merkittäviä ratkaisuja. Siksi onkin täysin luonnollista, että hallitus veloitettiin antamaan uusi selonteko aikaisemman ydinvoiman lisärakentamiseen pitkälti nojautuneen tilalle. Asia on lisäksi kansallisesti niin tärkeä, että vaikka kerran vuodessa käytävä perusteellinen energiapoliittinen keskustelu eduskunnassa on paikallaan.

Kuten totesin, perustui huhtikuussa 1992 eduskunnalle annettu Suomen energias strategia -niminen energiapoliittinen selonteko perusvoimaratkaisun osalta siihen, että Suomeen olisi rakennettu vähintäänkin yksi suuri ydinvoimalalaitosyksikkö lisää. Tämän yksikön avulla oli tarkoitus ensi vuosituhaten alkupuolella korvata tuolloin ennakoitu energiavajeemme. Vajeen määräksi ennakoitiin vuoteen 2010 mennessä noin 5 000 megawattia. Tässä oli otettu huomioon säästötoimenpiteiden vaikutukset ja muut tuotannon tehostamistoimenpiteet. Näillä laskelmilla haluttiin osoittaa, että on aivan välttämätöntä rakentaa vähintäänkin yksi suuri ydinvoimalayksikkö.

Nyt käsitellyssä olevassa hallituksen uudessa energiapoliittisessa selonteossa on eduskunnan ydinvoimakielteisen kannan jälkeen ollut pakko alistua olemassa oleviin tosiasioihin. Näin ollen uusi selonteko lähteekin siitä ajatuksesta, että vuoteen 2005 mennessä energiavajeemme olisi noin 3 500 megawattia. Tästä vajauksesta pystyttäisiin vuonna 2000 selonteon mukaan saamaan 1 200 megawattia vesi- ja tuulivoimasta sekä teollisuuden ja kaupunkien yhdistetystä lämmön ja sähkön tuotannosta. Näin on tarkoitus tuottaa pääosin kotimaisilla polttoaineilla.

Niin sanotun perusvoiman tarpeeksi lasketaan vuonna 2000 800 megawattia ja vuonna 2005 noin 2 000 megawattia. Tämä on oleellisesti vähemmän kuin vuonna 1992 hallituksen toimesta oletettiin perusvoiman vajaukseksi samoina ajankohtina. Näin ollen hallitus on tullut huomattavasti realistisemmaksi energiantarvelaskelmissaan.

Hallitus on selonteossaan käsitellyt yllättävän laajasti bioenergian ja muiden uusiutuvien ener-

gialähteiden käyttömahdollisuuksia ja tutkimusta. Verrattuna edelliseen selontekoon on tapahtunut siis merkittävää asennemuutosta hallituksen taholta. Ydinenergian tutkimukseen on mennyt tähän saakka noin 17 prosenttia kaikista tutkimusmäärärahoista, kun taas uusien tai uusiutuvien energialähteiden ja energiatekniikoiden tutkimuksiin on myönnetty varsin kitsaasti yhteiskunnan varoja. Tästä voimme huomata, että eduskunta teki täysin oikean päätöksen tyrmätessään hallituksen ehdotuksen viidennestä ydinvoimalayksiköstä. Mikäli olisimme tehneet päätöksen jo aikaisemmin, olisimme Suomessa uusiutuviin energialähteisiin pohjautuvassa energiatuotannossa ja tuotekehittelyssä sekä tutkimuksessa huomattavasti nykyistä pidemmällä. Parempi kuitenkin myöhään kuin ei milloinkaan.

Myönteinen muutos hallituksen linjassa kotimaisen energian käytön lisäämisessä on määrärahojen lupaaminen tätä koskevaan tutkimukseen ja tuotekehittelyyn sekä investointitoimintaan. Lähinnä hallitus lupaillee tukea puuta ja turvetta raaka-aineenaan käyttävälle energian tuotannolle. Edelleenkin hallituksen selonteosta kuultaa vihjailu siitä, että eduskunta olisi tehnyt virheellisen ratkaisun hylätessään ydinvoiman. Pakkotilanteessa on kuitenkin reivattu purjeita myös hallituksen energiapoliittisissa linjauksissa. Puun, turpeen ja ennen kaikkea biomassan energiakäytössä nähdään monia ongelmia, joita mielestäni jopa tarpeettomasti paisutellaan. Puun saasteettomuus energialähteenä tunnustetaan, mutta todetaan sen polttoainekäytön olevan nykytekniikalla kannattamatonta huolimatta valtion tukitoimista. Vielä jyrkemmin torjutaan peltobiomassasta tuotettavan energian kilpailukykyisyys. Kaikkein positiivisimmin tunnutaan hallituksen taholla suhtauduttavan turpeen energiakäytön lisäämiseen.

Mielestämme hallituksen varauksellinen suhtautuminen ei ole tarpeellista, sillä esimerkiksi Ruotsissa peltobiomassan energiakäytön tutkimuksessa ollaan huomattavasti Suomea pidemmällä ja käytännön kokeilujen tulokset ovat olleet melko positiivisia. Ruotsissa ollaan myös maa- ja vesilämmön sekä tuulivoiman osalta huomattavasti Suomea pidemmällä niin laitteistojen kehittämisessä kuin käytännön kokeilujenkin osalta. Nämäkään energialähteet eivät ole varsinkaan haja-asutusalueilla täysin merkityksettömiä, sillä esimerkiksi maalämmön avulla tuotetaan Ruotsissa sadoissatuhansissa taloissa energiaa yhteensä enemmän kuin Suomen ydinvoimaloissa. Tämäkö on merkityksetöntä näperte-

lyä ja marginaalista kikkailua? Samoin on tutkimatta laaja vesistöjemme hyödyntäminen maalämpölaitteistojen kaltaisella menetelmällä. Jos japanilaiset asuivat täällä, myisivät he varmasti energiaa ulkomaille kymmenientuhansien järviemme vesilämmöstä.

Miksi Suomi tulee jälkijunassa maa- ja vesilämmön ja tuulienergian hyödyntämisessä? Siksi, että Ruotsissa ja Tanskassa on valtio aktiivisesti osallistunut tutkimus- ja tuotekehittelytoimintaan. Miksi ei Suomessa?

Arvoisa puhemies! Turpeen osalta Suomessa on mittaamattomat mahdollisuudet niin omassa energiatuotannossa kuin myös siihen liittyvän tuotekehittelyn ja tietotaidon markkinoinnissa. Mikäli maassamme ryhdyttäisiin nyt pikaisesti sijoittamaan turpeen, puun ja biomassan energiatuotannon tuotekehitys- ja tutkimustoimintaan riittävästi määrärahoja, voitaisiin näiden investointien avulla ensi vuosituhanella saada merkittäviä vientituloja aikaan. Näin tapahtuisi sekä tietotaidon että laite-toimitusten osalta.

Turvevoimaloiden rakentaminen on ollut hallitukselle erittäin kivulias prosessi. Hallituksen sisäinen riitaisuus energia-asioissa on johtanut siihen, että yhden vaihtoehdon hyväksyminen on suuttanut kiistan toisen osapuolen ja johtanut kustotoimenpiteisiin joissakin toisissa kysymyksissä. Tämän köydenvedon seurauksena turvevoimalahankkeet ovat viivästyneet ja koko energiapolitiikan toteuttaminen on hankaloitunut. Vielä nytkään ei Pudasjärven turvevoimalan osalta ole päästy rakentamistoimenpiteisiin ja muiden mahdollisten voimaloiden suunnittelu on kuolleessa tilassa.

Mielestämme Pudasjärven turvevoimala tulee rakentaa mahdollisimman nopeasti ja ryhtyä suunnittelemaan saman suuruisia turvevoimalaitoksia sellaisille alueille, joilla turvevarat riittävät suuren voimalalaitoksen raaka-ainehuoltoon. Turve on kansallinen energiavoimavaramme, jota meidän ei nykyisessä taloustilanteessamme ole varaa hylätä, aliarvioida tai väheksyä. Jokainen säästetty energiaraaka-ainemarkka helpottaa valtion taloudellista tilannetta ja vähentää vaihtotasealijäämäämme. Lisäksi se tarjoaa työtä suomalaisille ja tätä työtä me toden totta tässä maassa kipeästi kaipaamme.

Hallituksen selonteossa on energian lisätarvelaskelmissa otettu huomioon se, että vanhoja tuotantoyksiköitä poistetaan käytöstä ja tätä kautta tuotantokapasiteettia vähenee nykyiseen verrattuna. Kuten jo aikaisemmassa, vuonna 92 pidetyssä energiapoliittisen selonteon lähete- ja pa-

lautekeskustelussa mainitsin, on suurin osa nykyisistä vanhoista vesivoimalaitoksista kohtuullisin kustannuksin uudistettavissa siten, että niiden hyötysuhde paranee huomattavasti ja tuotettava sähkömäärä sen seurauksena lisääntyy. Tämän toimenpiteen avulla meillä on mahdollista saada sähkön lisätuotantokapasiteettia aikaiseksi, jopa useita satoja megawatteja. Lisäksi meillä on vielä runsaasti sellaisia vesistöosuuksia, jotka sijaitsevat jo rakennettujen vesistöjen yhteydessä ja joiden valjastaminen energiakäyttöön ei näin ollen enää heikentäisi vesistöjen virkistys- tai hyötykäyttömahdollisuuksia.

Katsomme, että tällaiset jo valjastettujen vesistöjen valjastamattomat koskiosuudet tulee ottaa energiantuotantokäyttöön, koska tällä tavoin meidän on mahdollista lisätä energiatuotantoamme vielä noin 300–400 megawattilla vuodessa. Näin ollen varsin lyhyessä ajassa ja kohtuullisen pienin kustannuksin on pelkästään vesivoiman avulla saatavissa aikaan arviolta noin 500 megawatin energiatuotanto.

Käsittelin jo puheessani puun energiakäytön lisäämismahdollisuuksia. Tämänhetkisestä energian tuotannostamme tapahtuu noin 12 prosenttia puuraaka-aineen avulla, mutta tätä prosenttiosuutta on mahdollisuus merkittävästi varsin pienillä toimenpiteillä nostaa. Metsiimme jää esimerkiksi tällä hetkellä 5 miljardin markan arvosta hakkuujätettä tai muutoin käyttämätöntä puuraaka-ainetta. Tästä olennainen osa olisi mahdollista korjata metsästä kannattavasti ja käyttää energiatuotantoon. Tämä tarjoaisi niin puun korjaus- kuin kuljetuselinkeinollekin runsaasti työtilaisuuksia sekä korvaisi pienissä asutuskuskuksissa monet tällä hetkellä fossiilisilla polttoaineilla toimivat lämpökeskukset.

Osa tällä hetkellä selluloosateollisuuden käyttämästä huonolaatuisimmasta puuraaka-aineesta soveltuisi paremmin energiatuotantoon kuin puunjalostusteollisuuden raaka-aineeksi. Lisäksi metsistämme korjattavan puun määrää olisi mahdollista lisätä huomattavasti, koska tällä hetkellä hakkuusäästöt ovat merkittävät. Lisäksi paperin valmistuksessa jo tulevana vuosina todennäköisesti joudutaan lisäämään jätekuidun osuutta ja tämä lisää omalta osaltaan hakkuusäästöjen määrää. On laskettu, että mikäli nyt käyttämättä jäävästä noin 30 miljoonasta puukuutiometristä käytettäisiin edes 10 miljoonaa kuutiometriä energian tuotantoon, se tuottaisi noin 1 000 megawattia energiaa ja työllistäisi suoraan 5 000 ja välillisesti toisen 5 000 ihmistä. SMP:n mielestä energian tuotantoon käytettävä

puu tulee saada puun myyntiverosta vapaaksi, jolloin puun kilpailukyky energiaraaka-aineena olennaisesti paranee. Se tuo työtä työttömille ja kipeästi kaivattuja lisätuloja pien- ja perheviljelmille lisäten täten maaseudun haja-asutusalueiden ostovoimaa ja elinkelpoisuutta.

Näin ollen vuoteen 2000 mennessä jo pelkästään vesien energian tuotantolaitteita uusimalla, jo valjastettujen vesistöjen valjastamattomien osuuksien käyttöönotolla sekä puuenergian käytön lisäämisellä olisi mahdollisuus tuottaa yli 1 000 megawattia lisäenergiaa. Tämä on jo enemmän kuin hallituksen mainitsema 800 megawatin vaje perusenergiassa vuonna 2000. Tämän lisäksi tulee edellä käsittelemäni uusien turvevoimalaitosten tarjoama lisäenergia, jota on mahdollisuus tulevan kymmenen vuoden kuluessa helposti saada aikaan toinen 1 000 megawattia. Meillä ei siis tule olemaan vuonna 2000 mitään ongelmia energiatarpeen tyydyttämisessä sen paremmin lämpöenergian kuin perusvoimankaan osalta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen selonteossa ei ainakaan nopeasti lukemalla ole havaittavissa minkäänlaista mainintaa Neste Oy:n vuonna 92 julkisuuteen saattamasta suunnitelmasta rakentaa Porvoon jalostamon yhteyteen öljyjätteellä toimiva kaasutusvoimala. Tämän voimalan kapasiteetiksi mainittiin tuolloin jopa 400 megawattia, mikä merkitsisi käytännössä Inkoon voimalan kokoista yksikköä. Tämä voimala olisi suunnitelmien mukaan toiminut vastapainetekniikkaa hyväksi käyttäen raaka-aineenaan öljyjäte ja mahdolliset muut öljynjalostusteollisuuden prosessissa syntyvät jäteainekset. Tuolloin tätä hanketta kaikkein innokkaimmin vastustivat ydinvoimaa puolustaneet tahot ja tämän takia hanke ilmeisesti painostuksen jälkeen jätettiin syrjään. Nyt kuitenkin, kun ydinvoima on hylätty perusvoimaratkaisuvaihtoehtojen joukosta, tulisi pikaisesti tutkia Neste Oy:n esittämän kaasutusvoimalan todelliset kustannukset ja energiantuotantomahdollisuudet. Mikäli tämä vaihtoehto osoittautuisi kannattavaksi, tulisi sen käytännön rakentamissuunnitelmiin nopeasti ryhtyä, sijaitseehan se lähellä suuria pääkaupunkiseudun asutuskuskuksia, joissa energian tarve on myös kaikkein suurinta. Lisäksi ympäristönäkökohtien kannalta tämä hanke tuntuu järkevältä, sillä voimala käyttäisi hyväkseen muutoin saasteeksi menevää jätefraktiota eli raakaöljystä hyötyosien tislauksen jälkeen jäljelle jääviä yhdisteitä.

Hallituksen selonteossa on laajasti käsitelty suunnitelmia ja hankkeita energian säästämiseksi

ja säästämisinnon lisäämiseksi niin yrityksissä kuin kansalaisten keskuudessa. Vuonna 92 energiaoliittisessa selonteossa luvattu energiansäästöohjelma hyväksyttiin syyskuussa ja tämä toimenpide tähtäsi energian loppukäytön tehostamiseen. Lopullinen tavoite oli pienentää ominaiskulutusta 10—15 prosenttia vuoden 90 tasosta vuoteen 2005 mennessä. Hallitus lupaa uusia energiansäästöohjelmansa vuoteen 95 mennessä selvittämällä uusien energiansäästötoimenpiteiden vaikuttavuutta ja erityyppisten säännösten ja normien käyttöönottomahdollisuuksia tavoitteiden saavuttamiseksi. Selonteossa energian säästöön liittyvät hallituksen lupaukset kuulostavat pahoilta, sillä säädösten ja normien avulla tapahtuva säästäminen on käytännössä pakottamista. Tähän saakka tämä pakottaminen on yleensä merkinnyt kuluttajien sähkölaskun kasvamista hintojen tai veronkorotusten muodossa.

SMP:n mielestä energian säästön tulee perustua ensisijaisesti valistuksen kautta tapahtuvaan kuluttajien kulutustottumusten muuttumiseen eikä pakonomaisilla hinnankorotuksilla tapahtuvaan kulutuksen rajoittamiseen. Useimmiten hinnankorotuksilla aikaansaatu säästö tapahtuu pikku hiljaa kuluttajien palatessa entisiin käyttötottumuksiin hintashokin jälkeen. Mutta mikäli aikaansaadaan valistuksen avulla pysyviä käyttötapa muutoksia sekä sähkölaitteiden energiankäyttötehokkuutta parannetaan, ovat tulokset pysyvimpiä. Selonteossa mainittu kotitalouskoneiden energiamerkinnän käyttöönotto vuoden 94 loppupuolella on eräs tällainen positiivinen toimenpide energian käytön vähentämiseksi.

Teollisuuden puolella energiansäästötoimenpiteet liittyvät tuotantolaitteistojen kuntoon ja ajanmukaisuuteen. Lisäksi siellä tapahtuva energian säästö on vaikutukseltaan koko energian kulutuksen kannalta huomattavasti merkittävämpi kuin kotitalouksissa tapahtuvat säästötoimenpiteet. Näin ollen tuotantolaitteistojen kehittäminen vähemmän energiaa kuluttaviksi on niin merkittävä osatekijä hallituksen energiaoliittisen linjan toteutumisen kannalta, että valtion rahoituksen osuudeksi ohjelmassa arvioitu 150—170 miljoonaa markkaa vuodessa on suhteessa siihen vähäinen. Pelkästään puunjalostusteollisuuden energian käytön saaminen esimerkiksi 10 prosenttia nykyistä pienemmäksi säästäisi tuon summan moninkertaisesti. Puhutaan siis suurista summista, joiden aikaansaaminen saattaa olla hyvinkin pienistä keksinnöistä ja muutoksista kiinni. Näin ollen kaikki kannustus ja palkitseminen sekä investointiavustusten myöntäminen

teollisuuden energiansäästötoimenpiteisiin on yhteiskunnan kannalta kannattavaa toimintaa ja verovarojen järkevää käyttöä.

Arvoisa puhemies! Maakaasu oli laajasti esillä käytäessä viime vuonna hallituksen edellisen energiaoliittisen selonteon pohjalta keskustelua maamme energiahuollosta. Jo tuolloin korostin SMP:n eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuorossa sitä, että rinnakkaisen maakaasuverkon rakentamisen puolueeton ja asiantunteva selvittäminen nopealla aikataululla on välttämätöntä. Tämän kaltaista selontekoa ei mielestäni ole vielä esitetty ja edellisen keskustelun jälkeen tilanne maamme perusenergiaratkaisun suhteen on täysin muuttunut, kun ydinenergian lisärakentaminen on tyrmätty. (Ed. Vähänäkki: Toistaiseksi!)

Hallitus ei nyt antamassaan uudessa energiaoliittisessa selonteossa käsittele kovinkaan paljon maakaasuvaihtoehtoa. Todetaan pelkästään neuvottelujen ja pohjoismaisen yhteistyön merkitys sekä Venäjältä tuotavan maakaasun rinnalle rakennettavan toisen maakaasuverkon tarkeys. Mielestäni tätä vaihtoehtoa tulisi nopeasti tutkia ja käynnistää neuvottelut Ruotsin ja Norjan kanssa verkon mahdollisesta rakentamisesta ja kustannusten jakamisesta. Uskon, että tilanne on hankkeen suhteen olennaisesti otollisempi kuin hieman yli vuosi sitten. Kun Ruotsilla ei ole enää tarvetta saada myytyä Suomelle kallista ydinvoimalayksikköä, joutuu sekin harkitsemaan perusvoimaratkaisuaan uudelta pohjalta ilman kaupapoliittisia painostuksia. Näin ollen Ruotsin aikaisemmin ottama kielteinen kanta Norjasta Ruotsin kautta Suomeen vedettäväksi suunnitellun maakaasuverkon rakennuskustannuksiin osallistumisesta ei välttämättä ole enää ajan tasalla. Valitettavasti Ahon hallitus on ollut saamaton tässä asiassa eikä uusista vakavista neuvotteiluista ole ollut tietoa.

Lokakuun lopulla kyselytunnilla ministeri Kääriäinen ilmoitti neuvottelujen Ruotsin ja Norjan kanssa alkavan kuluvan kuun alussa, mutta mitään tuloksia ei ole kuulunut. Onko niin, ettei kyseisiä neuvotteluja ole vielä edes aloitettuakaan?

Katsomme, että maakaasu on eräs parhaimmista energiaraaka-aineista ja tämän takia sen käyttöä tulisi mahdollisimman nopeasti lisätä. Yhden raaka-ainetuottajan varassa se on kuitenkin riskialtista ja tämän takia norjalaisen maakaasun saaminen maahamme on tuiki tärkeää.

Selonteossa todetaan, että nesteytetyn maakaasun tuonti Norjan kaasukentiltä ei tällä het-

kellä ole laskelmien mukaan kannattavaa. Muutkin maakaasuun liittyvät laskelmat ovat kuitenkin osoittautuneet arveluttaviksi ja luulenpa myöskin näissä laskelmissa olevan tarkistamisen varaa. Tarvittavien laivojen rakentaminen kotimaassa tarjoaisi uusia työpaikkoja, loisi telakoillemme uudenlaisen tuotetyypin, jolla on myös kansainvälisiä markkinoita, ja näin ollen hieman kalliimpi raaka-aineen hinta saattaisi palautua toista kautta yhteiskuntamme hyväksi.

Katson, että nesteytetyn maakaasun hinta voisi olla jopa 10–20 prosenttia muita energiaraaka-aineita kalliimpi ollakseen silti kansantaloudellisesti järkevä vaihtoehto. Onhan otettava huomioon myös ympäristönsuojelulliset näkökohdat. Toivonkin, että hallitus asettaa parhaimmat asiantuntijat työhön hankkeen uudelleenkäynnistämiseksi ja tutkimiseksi siten, että lopullinen päätös norjalaisen maakaasun saamisesta Suomeen vuoden 2000 tienoilla voidaan tehdä ensi vuoden kuluessa.

Rouva puhemies! Kaiken kaikkiaan hallituksen antamasta energiapolitiisesta selonteosta huokuu neuvottomuus ja ponnottomuus. Verrattuna vuoden 92 selontekoon, jossa voimakkaasti rivien välissä tyrkytettiin eduskunnalle ydinvoimavaihtoehtoa, on nyt käsitellyssä oleva selonteko hengetön. Siinä tuodaan kyllä aikaisempaa enemmän esiin kotimaisten uusiutuvien energiamuotojen käytön lisääminen sekä energiatutkimukseen ja tuotekehittelyyn käytettävien määrärahojen korottaminen. Lisäksi puhutaan runsaasti energian säästämisestä ja energiapolitiisesta verotuksesta. Mihinkään selkeisiin linjatkaisuihin selonteossa ei kuitenkaan ole sitouduttu eikä niistä ole tehty konkreettisia esityksiä keskustelun pohjaksi. Tämä on valitettavaa, sillä viimeistään nyt meidän tulisi pystyä laatimaan kansallinen energiastrategiamme pitkälle 2000-luvulle. Tämä vaatii hallitukselta selkeitä tietoja ja linjauksia, minkä jälkeen eduskunnalla olisi mahdollisuus sanoa asiaan oma sanottavansa. Näiden selkeiden linjausten jälkeen voidaan vastata ryhtyä toteuttamaan päätettyä yhteistä energiapolitiikkaamme ja siihen tarvittavia hankkeita.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa puhemies! Tämä aihepiiri on niin laaja, että pidän ihan perusteltuna pidättäytyä oikeastaan vain yhteen pääkohtaan tässä energiakysymyksessä, ja se liittyy energian säästämiseen.

Kun olen lueskellut selontekoa, niin totta kai on myönteistä, että täällä todetaan säästämisoi-

menpiteistä erilaisia ohjelmia, ja kyllä tämä täyttää kaikki poliittiselle kielelle asetettavat vaatimukset kaikessa monimutkaisuudessaan. Mutta kuitenkin tämä säästäminen on siinä mielessä petollista, että täältä kuitenkin, ja se on tietenkin rehellistä, löytyy lause, jossa todetaan, että energian loppukäyttöä tehostamalla eli sinänsä tämän merkittävän säästöohjelman avulla ei kuitenkaan kyetä pysäyttämään sähkön kokonaiskulutuksen kasvua kyseenä olevalla aikavälillä, vuoteen 2005 saakka.

Tässä on minusta koko ongelman ydin. Täällä voidaan puhua kauniisti säästöstä. Se kuulostaa kauniilta, mutta olen sitä mieltä, että tosiasiallinen tarpeemme säästää edellyttäisi niin radikaaleja toimenpiteitä, ettei täällä edes keskustella niistä tai jos keskustellaan, niin ne sivuutetaan lähinnä taakse jääneen ajan ajatuksina. Mutta ehkä on yksi politiikan perusvika, että puhutaan vain siitä, mikä on ikään kuin realistista, mikä on jollakin tavalla ajateltavissa olevaa ja hyväksyttävää, jos ajatellaan yleisiä asenteita. Tästä sitten johtuu, että se, mitä politiikassa tehdään, sen asemesta mitä pitäisi tehdä, jää aina puolittiehen. Ei se sanonta varmasti tyhjästä ole syntynyt, että: Esitys on oikean suuntainen mutta riittämätön. Tämä varmuudella esiintyy tässä.

Aivan samalla tavalla voisi ottaa esimerkin taloudellisista ongelmista. Puhutaan siltäkin saralla säästämisestä. On puhuttu paljon säästämisestä ja on vuodatettu paljon kyyneleitä säästötoimenpiteistä, mutta tosiasia on se, että valtion budjetista edelleenkin lähes kolmannes rahoitetaan velaksi, ja jos olemme vilpittömiä, niin radikaalisti ajatellen pitäisi säästää luonnollisesti niin paljon, että budjettia ei tarvitsisi rahoittaa lainkaan velaksi. Sillä olisi tietysti ankarat seuraukset, mutta se olisi nähdäkseni tervettä politiikkaa.

Vastaavalla tavalla voidaan ajatella, että liikenteen parissakin puhutaan säästämisestä tai siitä, että voitaisiin estää liikennekuolemia. Asetetaan tavoitteita niiden puolittamisesta tiettyyn vuoteen x mennessä, mutta meidän tulee myöntää, että ollaksemme radikaaleja, ihmiselämä on niin mittaamattoman arvokasta, että ne tavoitteet pitäisi konkreettisella tavalla toteuttaa, ja tietysti lähtökohdaksi tulisi asettaa, ettei liikenteessä aiheutuisi ihmismenetyksiä. (Ed. Kekkonen: Miten se tapahtuisi?)

Nyt puhun energiapolitiikasta, ja ajattelin tarkastella säästöä. Miksi pitäisi olla niin radikaali säästön osalta? Ensinnäkin ympäristö on todella tukehtumaisillaan ja kärsii suunnattomasti jo

nykyisen energiakulutuksen määrästä, jota siis ympäristön kannalta ei olla suinkaan vähentämässä vaan korkeintaan sen kasvu hidastuu. Ympäristö ei tunne tällaista ajattelua, että koska rasitamme ympäristöä nyt vähemmän kuin suunnitelmiin sopisi, niin tämöpäs onkin lohdullista ympäristön kannalta, vaan ympäristö absoluutisella tavalla kokee energian ja kulutuksen aiheuttaman saastutuksen eikä sitä voida millään poliittisilla puheilla millään tavalla eliminoida.

Nyt tästä johtuu, että tarvittaisiin siis valtavan radikaaleja toimenpiteitä. Jos ajattelemme esimerkiksi ydinvoimaa, niin ei tietenkään riittävää voi olla, että nyt ei rakenneta enää lisää ydinvoimaa, vaan radikaalia ja tarpeellista olisi se, että me luopuisimme kokonaan ydinvoiman käytöstä. Jälleen kerran voi kysyä, edustajatoveri, miten se olisi mahdollista, mutta palaan hieman loppuvaiheessa siihen, onko ylipäättänsä mikään enää mahdollista.

Minusta on hyödyllistä ensiksi tarkastella ylipäättänsä sitä, mitä meidän tulisi tehdä. Vasta sen jälkeen, kun on selkeät tavoitteet, voimme sitten yhdessä pohtia, onko mahdollista saavuttaa tällaisia tavoitteita vai ajaudummeko sellaiseen kehitykseen, josta ei ole paluuta.

Jos ajattelemme energian kulutuksen joitakin aloja, nähdäkseni on kaksi asiaa, jotka ehkä merkittävimmällä tavalla aiheuttavat tämän energian kulutuksen. Toinen on tavaratuotanto ja toinen on liikenne. Tässä tarkoitan liikenteellä sekä tavaraliikennettä että henkilöliikennettä. Nyt tavaratuotannon osalta on selvää, että tämä sukupolvi ja ylipäättänsä länsimaat kuluttavat suunnattomasti enemmän kuin olisi tarpeellista ja suunnattomasti enemmän, mitä ympäristö sieltä. Mutta tähän täytyy olla myös painavat syyt, miksi tämän päivän ihminen on ikään kuin kulutusihminen, joka elää oikeastaan kehdestä haetaan syömällä, juomalla ja kuluttamalla mahdollisimman paljon, ja eräässä mielessä koko tämä kulutus muodostuu jonkinlaiseksi hyvinvoinnin mittariksi.

Tämä on kielteistä kehitystä, mutta toisaalta se on niin syvässä, voisi jopa sanoa, että se kulutus on melkein tämän päivän ihmisen geneeissä, että tunnemme suurta voimattomuutta, jos haluaisimme vähentää kulutusta tai jos haluaisimme saada yhteiskunnassa joitakin muutoksia aikaan tällä saralla. Uskon, että sen takia voidaan puhua kauniisti kaikesta tästä, mutta vastaavasti juuri sen takia ei voida tehdä oikeastaan mitään muuta. (Ed. Vähänäkki: Kyllä ministeri Viinanen on vähentänyt kulutusta ihan tarpeeksi!)

Näiden muutoksien aikaansaaminen on suunnattoman vaikeata, arvoisa puhemies! Ajattelin tätä itse aivan havainnollisella tavalla, kun olen pikkupoikieni kanssa luistellut Tampereen Hervannan jäähallissa. Siellä on jo vuosien ajan luisteltu yleisöluistelua puolentoista tunnin ajan aina yhteen suuntaan. Sitten sain ahaa-elämyksen ja päätin yrittää, että puolessavälissä yritettäisiin saada käännös aikaiseksi ja että kaikki luistelisivat puolet ajasta toiseen suuntaan. Tässä tilanteessa sitten kovasti yritin puhua liikuntaviraston henkilökunnalle ja eri tahoille, että jospa saisimme tällaisen radikaalin muutoksen aikaiseksi ja uhrasin siihen varmaan pari kolme sunnuntaita aina, kun siellä luistelin. Mutta tämä muutos ei nyt ole vielä toistaiseksi onnistunut, koska se on liian radikaali ja liian vaikea toteuttaa. Kukaan ei kiistä, etteikö tämä uudistus sinänsä olisi aivan oikean suuntainen.

Totean siis sen, että tässä yhteiskunnassa muutokset ovat äärimmäisen vaikeita. Jos vaaditaan muutoksia, se kuulostaa hieman kummalliselta ja huvittavalta, koska eihän pitäisi tehdä päättäjätasolla varsinkaan mitään muuta kuin toteuttaa hyviä ideoita, pistää lait liikkeelle ja asettaa kiellet ja käskyt. Eihän täällä pitäisi keskustella siitä, miten me saisimme muutoksen aikaiseksi, koska täällä suuret päättäjät ajattelevat, että me toteutamme suuria muutoksia, luomme parempaa yhteiskuntaa jne.

Mutta tämä valitettavasti ei ole mahdollista, koska uskon, että tällainen syvälinen muutos, mikä liittyisi esimerkiksi siihen, kuinka paljon me kulutamme tavaroita, erilaisia kertakäyttötavaroita ja muita hyödykkeitä viime kädessä, voi tapahtua vasta sitten, kun henkilö sisimmässään päättää omalla kohdallaan pyrkiä tällaiseen muutokseen.

Tämä siis tavaratuotannon osalta, ja tähän tavaratuotantoon liittyy tietysti toinen radikaali ongelma myös energian kulutuksen kannalta, nimittäin se, että kun tavaroita valmistetaan, me käytämme kaikkea muuta energiaa erittäin paljon mutta hyvin vähän ihmistyövoimaa. Ihmistyövoimahan olisi erittäin hyödyllinen energiamuoto, ja meillä on 500 000 ihmistä työttömänä, mutta me satumme tietämään, että tässä suhteessa koko tämän eduskunnan valitsema kansainvälinen talouspolitiikan linja takaa sen, että kaikki tavarat tuodaan rajan takaa ja silloin myös työpaikat on viety sinne rajan taakse. Tässä tilanteessa meillä on siis 500 000 ihmistä työttömänä, mutta silti koneet kuluttavat sähköä niin kuin ennen vanhaan.

Kolmas asia liittyy elinkeinorakenteeseen. On selvää, että nyky-yhteiskunnassa elinkeinorakenne on vääristynyt siinä mielessä, että tällainen peruselinkeino — maanviljelys — on väistymässä, ja yhä useammat ihmiset hankkivat toimeentulonsa jollakin muulla tavalla. Näin ollen ihmis työvoima tästäkin syystä vähenee yhä enemmän. Toisaalta me tiedämme myös, että maanviljelys on ajautunut täysin väärille urille, koska maatilojen kannattamattomuus on johtanut siihen, että on uskottu, että kaikki pitää koneellistaa ja mahdollisimman vähällä ihmisvoimalla pitää viljellä mahdollisimman paljon. No, me tiedämme sen lopputuloksen sekä maaseudun kannalta että myös energian kulutuksen kannalta. Tulos on ollut katastrofaalinen.

Mitä sitten tulee liikenteeseen, niin on selvää jo yksistään se seikka, että kun Euroopan liitonkin maissa kuolee vuosittain 50 000 ihmistä, sen pitäisi olla jo voimakas kiihoke siihen suuntaan, että liikennettä vähennettäisiin radikaalisti. Voisi sanoa, että lähes yhtä tärkeätä liikenteen vähentäminen olisi tietenkin energian kulutuksen kannalta. Mutta kun ajattelen tätäkin esitystä säästöistä ja muutoinkin, mitä täällä on puhuttu, niin tuskin kukaan vakavissakaan ajattelee, että liikennettä voisi vähentää tai että sitä edes pitäisi vähentää. Tavaraliikenteen kannalta tämä on äärimmäisen problemaattista, koska kuten jo edellä totesin, eduskunnan enemmistön valitsema integraatiokehitys ja kansainvälinen vapaa-kauppa johtavat paradoksaalisella tavalla juuri siihen, että tavaraliikenne kiihtyy suunnattoman paljon. Se tuo väistämättä lisää energian kulutusta ja lisää saastumista.

Tavaraliikenteen kasvun perimmäinen syy eurooppalaisessa mittakaavassa on tietenkin ristikkäiskuljetuksessa. Me tuomme Saksasta tänne kestokakkupohjia ja kuljetamme täältä Suomesta Saksaan piparkakkuja. Eihän siinä tietenkään ole mitään järkeä, mutta tämän ovat poliitikot päättäneet, että tämän tulee olla mahdollista ... (Ed. Kekkonen: Tämä ei ole poliitikkojen päätös!) — Ed. Kekkonen täällä kommenttina toteaa, että tämä ei ole poliitikkojen päätös. Ed. Kekkonen! Tämä on täsmälleen poliitikkojen päätös, koska poliitikot ovat päättäneet, toisin kuin Keynes aikoinaan suosiitti, että pitää olla rajaton mahdollisuus tuoda rajan takaa tänne tuotteita mistä maasta tahansa. Tämä on ollut siis poliittinen linjanveto verrattuna siihen, että Suomessa oltaisiin tyydytty siihen, että tavarat valmistetaan paikallisesti Suomessa ja ne kulutetaan pitkälti Suomessa. Siinä säästettäisiin

hyvin paljon ristikkäisliikennettä, ja samalla voisimme hieman työllistää näitä 500 000 työtöntä.

Tämä ristikkäistavaraliikenne on minusta sellainen ongelma, joka on myönnetty myöskin hyvin arvovaltaisella taholla. Ei sitä oikeastaan voi kiistää, vaikka se täällä voi huvittaa jotakuta, mutta me ymmärrämme, että kun käytännöllisesti katsoen täysin samanlaisia tuotteita kuljetetaan vaikkapa 1 000 kilometriä edestakaisin, niin — jos me olemme rehellisiä — ei siinä ole mitään järkeä. Kysyin tätä asiaa viimeksi Kööpenhaminassa eurooppalaisessa Eurotraffic-liikenneseminaarissa. Siellä Euroopan liiton komission edustaja, kun kysyin juuri tätä, vastasi, että kysymys on erittäin aiheellinen ja että on totta, että integraatiosta seuraa tällaisia kielteisiä asioita, ja sitten hän jatkoi selittelyjään. Mutta kirpeäksi tosiasiaksi tietenkin jää — me ymmärrämme sen — että kun peruseriaatteeksi on asetettu tavaroiden täysin vapaa liikkuminen ilman mitään rajoja, niin samanaikaisesti ei voida estää liikkumista, vaikka se johtaa juuri rinnakkais- ja ristikkäisliikenteeseen.

Mutta myös henkilöliikenteen osalta voi sanoa, että vaikka se kuulostaa nyt todella jo varmaan muutama vuosisata vanhalta ajatukselta, niin tämän päivän ihminen on ehkä unohtanut sen, että ihminen alunperin oli paikallinen ihminen. Olen ihan vakuuttunut siitä, että ihmisen tulisi jollakin tavalla voimakkaammin juurtua ja asettua aloilleen. Mutta tänä päivänä me tiedämme, että levoton ihminen ei pysy aloillaan ja matkustaminen on aivan suunnatonta. Emmekä me aina edes välttämättä kysy, mistä tämä johtuu, ja siinä mielessä pidän jossakin mielessä jopa oikeuttuna sen ruotsalaisen filosofin tekoa, joka ruotsalaisessa luotijunassa, joka kulki 200 kilometriä tunnissa, veti hätäjarrusta vain osoittaakseen, kuinka mieletöntä on tämä ihmisen valtavalla nopeudella tapahtuva kulkeminen pisteestä A pisteeseen B. Ei hän tietenkään voi saavuttaa tällaisella typerällä protestilla mitään, mutta itse idea, että hän ymmärsi tämän problematiikan, oli tietenkin oikeaan osunut.

Jos sitten ajatellaan sitä, että voitaisiinko nyt lainsäädännön avulla saavuttaa todella jotakin radikaalimpaa muutosta tähän asiaan, niin olen oikeastaan varma, että näin ei ole. Varmuuteni perustuu siihen, että puhumme sellaisista vapauksista, jota ovat perusvapauksia ja oikeastaan sellaisia perimmäisiä vapauksia, että ihmisellä on vapaus liikkua ja hän voi kulkea niin paljon kuin ikinä sielu sietää; hänellä on vapaus

kuluttaa niin paljon kuin hän koskaan kykenee ja haluaa; hänellä on myös mahdollisuus rajattomaan energian käyttöön.

En siis oikeastaan usko, että me voisimme saavuttaa sen enempää verotuksen keinoin kuin muutenkaan asiaan muutoksia. Niinpä ajattelenkin, että perimmältään tämäkin asia kytkeytyy siihen, että me saisimme yksilöt vapaaehtoisesti ja omasta tahdostaan motivoitumaan siihen, että energiaa tulisi säästää, liikennettä voisi supistaa ja kulutusta voisi vähentää.

Tässä suhteessa törmäämme kuitenkin niihin asenteisiin, mitkä ovat vallalla tämän päivän yhteiskunnassa. Tämän päivän ihminen on ehkä enemmän kuin koskaan aikaisemmin nautinnonhaluinen. Hän haluaa saada, nähdä, kokea ja kulkea mahdollisimman paljon, kunnes jonakin päivänä kaikki on ohi. Tällainen elämänasenne ei tietenkään millään tavalla voi sopia yhteen sen kanssa, että ihminen samanaikaisesti haluaisi olla aloillaan, haluaisi pysähtyä, haluaisi viettää paikallista elämää ja kuluttaa mahdollisimman niukasti, puhumattakaan siitä, että hänellä olisi sellainen perusasenne, ehkäpä Suuresta kirjastakin lainattuna, että ”kun teillä on elatus ja vaatteet, tyytykää niihin”. Tällainen muutos on äärettömän vaikeaa. Mutta olen vakuuttunut, että siihen suuntaan ihmisten tulisi pyrkiä.

Arvoisa puhemies! Voisi kysyä: Mikä auttaisi tällaista ihmistä näihin tavoitteisiin? Uskon, että jos ihminen on sisimmässään onnellinen ja tasapainoinen, niin se olisi suuri askel siihen suuntaan, että hän kykenisi tinkimään näistä asioista, jotka ikään kuin luonnostaan tämän yhteiskuntamallin ja yhteiskuntaelämän kautta on häneen iskostettu.

Ollessani yli 20 vuotta sitten Tampereen Pyrinön harjoituksissa, siellä oli maineikas painonostaja Jaakko Kailajärvi. Yli 20 vuoden takaa jäi mieleen hänen sanontansa, kun hän puhui onnellisista ihmisistä, että koko kaupunki oli kaiteellinen kaupungin ainoalle paskakuskille, koska hän oli onnellinen.

On varmasti suuri viisaus siinä, että meidän tulisi etsiä sellaisia arvoja, jotka eivät liity välittömästi materiaan eivätkä kuluttamiseen. Kun ihmiset ovat sisäisesti onnellisia ja tasapainoisia, niin uskon, että he sen myötä pystyvät uudella tavalla lähestymään myös niitä ongelmia, jotka liittyvät energian kulutukseen.

Kauppa- ja teollisuusministeri K ä ä r i ä i n e n : Arvoisa puhemies! Ryhmäpuheenvuorojen kierrosta oli aika mielenkiintoista kuunnella.

Päällimmäisin tuntuma on se, että kovin paljon uutta noin kahden vuoden aikana käydyssä energiakeskustelussa ei kyllä ole esiin tullut. Ehkä uutta on se, että nyt täällä ei puhuta ydinvoimaloiden puolesta, ei ainakaan toistaiseksi. Kaikki muut teemat suurin piirtein koluttiin ryhmäpuheenvuoroissa lävitse suurin piirtein samoilla asenteilla ja tavoitteilla kuin on tehty koko vaalikauden ajan ja jo sitä ennen.

Tämä kierros ei erityisen suuria uusia vaihtoehtoja hallituksen linjaukseen nähden kyllä tuonut esiin. Niissäkin puheenvuoroissa, missä hakemalla haettiin vaihtoehtoja linjaa, tultiin kuitenkin esittäneeksi aika paljon sitä samaa, mitä hallituskin ajaa takaa omassa selonteossaan. Myönnän toki, että olihan joissakin puheenvuoroissa selvästikin radikaalia irtautumista hallituksen linjasta, mutta sen sijaan vaihtoehtojen realistisuudesta kyllä voi olla hyvin montaa mieltä. (Ed. Seppänen: Ed. Zyskiewicz erityisesti!)

Tukea selonteolle tai ainakin hiljaista ymmärtämystä tuli useimmissa puheenvuoroissa. Kaikki ovat innokkaita säästämään. Kaikki ovat valmiita polttamaan maakaasua enemmän ja enemmän. Kaikki ovat lujana biopolttoaineiden hyväksikäytön puolesta, ennen muuta puun puolesta. Siitä energiaministerinä olen iloinen sen vuoksi, että mielialat ovat näköjään kypsyneet tässä asiassa viime vuosien aikana radikaalisti myönteiseen suuntaan. Kaikki ovat yksimielisiä siitä, että energiateknologiaan täytyy hyvin voimakkaasti satsata monestakin syystä mutta erityisesti sen vuoksi, että voitaisiin tehdä oikeutta ympäristönäkökohdille, saada tehokkuutta biopolttoaineiden hyväksikäytössä ja luoda myös vientiin todella lujaa uutta tavaraa.

Yleisessä energiaoliittisessa puntaroinnissa kysymys muutoksen nopeudesta ja hitaudesta on tietysti hyvin olennainen. Ihmiset ovat kärsimättömiä ja me poliitikot kärsimättömmimmästä päästä. Me lähdemme siitä, että muutoksen pitää tapahtua todella nopeasti, vaikka käytännön elämä on vähän toisen sorttinen. Energiaoliittisäkin tilanne vain on sillä tavalla, että merkittävät muutokset tapahtuvat 5—10 vuoden sihdillä eivätkä vuoden tai kuukauden sisällä.

Nyt monet, ehkä minä mukaan lukien, olemme kärsimättömiä, kun emme saa radikaalisti uudenlaista politiikkaa aikaan. Täytyy kyllä mielestäni muistaa, kun esitetään vaatimuksia energiaoliittikan muutoksista, että ne ovat sittenkin suhteellisen hitaita. Asioita pitää pystyä katsomaan 5—10 vuoden perspektiivillä. Olennaista on se, että liikkeelle pannaan sellaisia uusia kehi-

tyskulkuja, jotka johtavat mainitulla 5—10 vuoden aikavälillä selvästi uudenaiseen käytäntöön.

Muutamassa puheenvuorossa kyseltiin maakaasuvaihtoehdon nykytilanteesta. Kaikkihan olivat hyvin innokkaita maakaasun kannattajia, mikä on hieno asia. Hallitushan pitää maakaasua ykkösvaihtoehtona silloin, kun perusenergiaa haetaan. Täytyy sanoa suoraan, että sitten viime tapaamisen ei ole ilmaantunut uutta maakaasukysymyksessä nimenomaan Norjan suunnalta. Viime tapaamisella viittaa syyskuun keskusteluun ja siihen kyselytuntiin, jolloin ed. Mäkipää asiasta teki kysymyksen ja johon hän nytkin puheenvuorossaan viittasi.

Minulle asia konkretisoitui tällä tavalla tämän kuun alussa, kun Maarianhaminassa teollisuus- ja energiaministerit pitivät kokoustaan Pohjoismaiden neuvoston kokouksen yhteydessä. Siellä minulle selvisi sekä virallisesti että epävirallisesti, että Ruotsin asenteissa ei ole tapahtunut minikäänlaista muutosta. Kun naapurista on kysymys, en voi sanoa, että valitettavasti. Tilanne on kuitenkin tämän kaltainen eikä se johdu siitä, että Ruotsi on pahantahtoinen ketään kohtaan. Ei se johdu siitäkään, että Suomi olisi halussa hankkeissaan ponneton. Emme me ole ponnettomia, vaan yritystasolla, poliittisen päättäjän tasolla ja virkamiestasolla on tehty lujasti töitä kaiken aikaa sen puolesta, että voitaisiin saada liikkeelle yhteispohjoismainen projekti maakaasuverkon rakentamiseksi. Nyt ei pidä tietenkään jättää toivoa sikseen vaan ponnisteluja tulee jatkaa. Maakaasu on edelleenkin priorisoitu korkealle sijalle ydinvoiman poistuttua.

Monessa puheenvuorossa käsiteltiin ympäristöperusteisen energiaverotuksen tulevaisuutta hallituksen suunnitelman pohjalta, joka merkitsee verotuksen kiristämistä. Oli mielenkiintoista nähdä, että samasta asiasta voi esittää kaksi aika tavalla erilaista ja ristiriitaista näkemystä. Kristillisen liiton ed. Hiltunen puheenvuorossaan piti kyllä verotuksen uutta linjausta hyvänä mutta jonkin verran oli peloissaan siitä, että teollisuus joutuu siitä kärsimään. Vihreiden ed. Hautala puolestaan sanoi, että kiristämisen tahti on suunnilleen oikean suuntaista mutta liian löysää. Sen pitäisi olla selvästi kovempi tiettyjen energialähteiden kohdalla. Tämä vain kertoo, kuinka ollaan ihanasti yhtä mieltä asiasta periaatteessa ja yleisellä tasolla, mutta kun mennään vähän konkreettisemmalle tasolle, niin heti tulee ristiriitaisuutta ja vastakkainasetteluja.

Hallitus on lähtenyt liikkeelle siitä, että asteittain edetään ympäristöperusteisen energiaverotuksen kehittämisessä ja siis kiristämisessä. Edetäisiin siis asteittain eikä yhtäkkiä vaikeuksia aiheuttavilla hyppäyksillä. Asiassa edettäisiin kutakuinkin samaa tahtia kuin Suomen kannalta tärkeimmissä kilpailijamaissa edetään mutta sillä tavalla, ed. Hautala, että Suomi on aktiivinen kaikilla kansainvälisillä ja Euroopan foorumeilla vaikuttamassa, että tahti on riittävän ripeä ajatellen ympäristön tilaa ja niitä vaatimuksia, mitä ympäristöstä tälle puolelle heittyy. Tämä on hallituksen tahto, joka on kirjoitettu selkeästi selonteokoon ja jota äsken koetin omassa puheenvuorossanikin esittää. Ainakin selonteossa asia on hyvin selvästi sanottu. Energiaverotus on hyvin tärkeä ja olennainen instrumentti, kun suuntaa ympäristöystävällisyyteen ja kotimaista suosi-

vaan päin ollaan nyt jenkaamassa.

Energian säästämisestä niinkään vallitsi luja yksimielisyys. Kauppa- ja teollisuusministeriöhän on pannut jo vireille energiansäästöohjelmansa käytännössä. Ne eivät ole mitään paperilla olevia julistuksenomaisia ohjelmia, vaan ne ovat jo elävää käytännön elämää. Hallitus lupaa selonteossaan, että ohjelmia tullaan tarkistamaan vuoteen 1995 mennessä. Siis meneillään olevia ohjelmia tullaan tarkistamaan vuoteen 1995 mennessä, mikä aika on muuten aika lähellä. Tarkistamistyö on niin ikään lähtenyt liikkeelle.

Energian säästämisen nykyinen filosofia on porkkanan käyttäminen, jos saa turvautua paremman puutteesta tähän vanhaan ilmaisuun, porkkanan käyttäminen ja valistuksen käyttäminen niin, että vapaaehtoisia tietä ja kannustimien kautta energiaa voitaisiin säästää kotitalouksissa, julkisyhteisöissä ja teollisuudessa. Kun viitataan tarkistamiseen, niin sen sisällä on myös keppimahdollisuus. Kysymys kuuluukin: Onko kansalla ja onko poliittisilla ryhmillä tiukan paikan tullen ja kun tulee tosi tilanne todellista valmiutta ottaa keppi käyttöön yhdessä ja sopia kepin käytöstä? Se on se todellinen kysymys. Meidän on hyvä täällä esittää itse kunkin lujia vaatimuksia, että säästetään enemmän, säästetään enemmän, mutta kun lähdetään kovalle säästämisen tielle, joka tuntuu omassa elämässä, niin noin rupeaa alttius jo vähenemään monta kertaa. Minä toivon, että kun nyt on esitetty valmiutta energian säästämiseen radikaaleilla keinoilla, ettei se jäisi pelkästään puheiden tasolle vaan oltaisiin käytännössäkin valmiita menemään todella lujiin, myös kepin käyttöön perustuviin energiansäästöratkaisuihin. (Ed. Vähänäkki: On lypsettävä käsin!) Eri vaihtoehtoja joka tapauksessa tulemme

energiaministeriössä hyvin tarkkaan pohtimaan ja myös keskusteltuttamaan niitä eri paikoissa.

Muutamassa puheenvuorossa oltiin huolissaan siitä, miten käy alkutuotevähennykselle, nimenomaan turpeen alkutuotevähennykselle, jos Suomi on EY:n taikka EU:n jäsen ja jos tämä alkutuotevähennys poistuu — täytyy sanoa, että kun se poistuu — jos Suomi on EU:n jäsen aikanaan.

Hallituksella on tähän hyvin selvät sävelet. Hallitus lähtee tiukasti siitä, että jos alkutuotevähennys poistuu, niin se tulee korvata vastaavan tasoisella kansallisella järjestelmällä. Tämähän on myös todettu jäsenyysneuvotteluissa positio-papereissa, ja sen mukaan Suomen neuvottelijat EY:n kanssa asiasta myös neuvottelevat. Meillä on esimerkki Euroopasta Irlannista. Irlanti on voinut turveteollisuuttaan, turve-energiaansa tukea kansallisella järjestelmällä, koska se on tuon maan kansallisen edun mukaista. Silloinen EY on tämän järjestelmän hyväksynyt. Suurin piirtein samalla filosofialla Suomenkin tulee toimia oman turpeensa osalta. Turha on käydä väittelyä siitä, onko se uusiutuvaa vai ei. Siitä saa väitellä vaikka kuinka pitkään. Olennaista on, että se on kotoinen, tärkeä luonnonvara, jonka käyttöä täytyy kotoisilla ratkaisuilla myös tukea.

Ed. Kekkonen pelkäsi — tämä on ystävällinen huomautus, ed. Kekkonen — että turpeen käyttö saattaisi olla meidän ekosysteemillemme jonkinlainen suuri ongelma. Minä ymmärrän ajatuksenjuoksun, mutta tätä suurta vaaraa en näe, sillä kyllähän turpeen nostaminen on suhteellisen vaatimatonta mittaluokkaa Suomessa parhaimmillaankin, laajimmillaankin verrattuna siihen, kuinka massiivisia turvevaroja Suomella myös pinta-alansa puolesta on. Mutta tämä näkökohta, johon ed. Kekkonen viittaa, on hyvin tärkeä. Turve ja suot pitää nähdä muultakin pohjalta kuin meidän energiankäyttömme lähteenä.

Lopuksi ed. Seppäsen nimenomaisesta pyynnöstä Kemijärven Veitsiluodon voimalakysymyksestä muutama kommentti. (Ed. Tennilän välihuuto) Tänä päivänä muuten hallituksen puolella on tehty Rovaniemen voimalaan liittyviä ratkaisuja. Mutta Kemijärven ratkaisusta sen verran, että ensiksi on hallituksen päätettävä luonnollisestikin koko Veitsiluoto-yhtiön tulevasta strategiasta sen vuoksi, että hallitus käy paraikaa läpi kaikkia valtionyhtiöitä saman ajattelutavan pohjalta, miten niitä tulisi kehittää eteenpäin, kuinka niitä tulisi kehittää, laajentaa niiden omistuspohjaa ja ehkä joitakin myös yksityistä. Tätä työtä tehdään jokaisen osalta ikään

kuin räätälintyönä yhtiökohtaisesti, myös Veitsiluodon osalta. Veitsiluodon osalta valmistelutyö on nyt loppusuoralla. Valmistelutyö tullaan saamaan valmiiksi tietojeni mukaan jo joulukuun mennessä.

On aivan ymmärrettävää, että kun tällainen valmistelutyö on meneillään, ei voida ennen sen ajattelutyön loppuunsaattamista tehdä erikseen mitään voimalapäätöksiä, vaan mahdollinen voimalapäätös on pakko sijoittaa siihen kokonaisuuteen, jossa me näemme koko Veitsiluoto-yhtiön tulevaisuuden. Tämä ei ole, ed. Seppänen eikä ed. Tennilä, joita tämä asia voimakkaasti kiinnostaa, kanta ”joo” taikka ”ei” eikä ainkaan ”ei” voimalaan nähden. (Ed. Tennilän välihuuto) Minä pyydän harkintaa, minä pyydän malttia Lapin edustajilta tässä asiassa korostaen sitä, että kun pohjoisessa on ainakin julkisuudessa ja lehdistä hyvin kovaa puhetta siitä, että hallitus suhtautuu Veitsiluotoon ikään kuin alasajomielessä, niin se on kyllä pötypuhetta ja pötyajattelua. Sellaisia hankkeita ei ole olemassa. Minä toivon, että ed. Tennilä pohjoisen edustajana levittää sinne kansaa rauhoittavaa tietoa.

Mitä tulee Kemlin ratkaisuun, siltä osin jouimme asiaa vielä aika pitkään miettimään myöntäen kyllä, että Kemlin voimalahanke sinälään on järkevä hanke ja lähtien myös siitä, että silloin, kun Veitsiluoto tai joku muu haluaa investoida voimalaan, sen itse pitää olla mukana rahoituksessa aika merkittävällä tavalla. Valtio ei voi näinä päivinä maksaa kaikkea eikä sen tarvitsekaan maksaa kaikkea.

Ed. S-L. Anttila merkitään läsnä olevaksi.

Ed. H a u t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ryhmäpuheenvuorossani esitin ihmetykseni siitä, että kun tänään on koko päivän laskettu hallituksen uusinta energiaveromallia, niin sähkön hinta halpenee ensi vuonna tähän vuoteen verrattuna. Ministeri ei vastannut tähän mutta kylläkin antoi sellaisen kuvan, että ikään kuin oltaisiin asteittain kiristämässä energiaverotusta. Haluaisin nyt aivan yksinkertaisesti kuulla, mikä on sähkön hinta tänä vuonna yleisen sähköveron vallitessa ja mikä on sähkön hinta ensi vuonna, kun yleinen sähkövero poistuu käytöstä ja hallituksen esitys energiaverosta astuu voimaan. Mikäli ministeri Kääriäinen ei osaa vastata tähän, niin ehkäpä ministeri Pietikäinen osaisi antaa asiantuntevan vastauksen.

Toiseksi haluaisin kysyä, miten on perusteltu se, että Suomessa nyt otetaan käyttöön energia-veromalli, joka suosii ydinvoimaa, juuri kun eduskunta on päättänyt luopua ydinvoiman lisärakentamisesta. Se malli, ministeri Kääriäinen, jonka kannalla te olette, 75 prosenttia hiilisisältöön ja 25 prosenttia energiasisältöön perustuva, ei ole mikään neutraali, tasapainoinen malli, vaan se nimenomaan suosii ydinvoimaa.

Tässä on koko ajan tällaista kummallista kaksoispeliä, josta en todellakaan voi päätellä muuta kuin että hallituksella on aivan toiset aiheet kuin se paperille energiaselontekoonsa kirjoittaa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä on nyt neljä tuntia kuunneltu ed. Mäkipään ja minunkin mielestäni erittäin hengetöntä ja apeata keskustelua, mukaan luettuna meidän teollisuusministerimme puheenvuoro. Kun puhutaan Suomen energiapolitiittisesta tulevaisuudesta, täällä puhutaan turpeen polttamisesta ja biokaasun polttamisesta, mahdollisesti saatavasta maakaasusta jne. Tulivat mieleen V. A. Koskenniemen säkeet, kun hän totesi: "Käy kaikki pienet silloin pienten töissä, kun jättiläinen kerran maassa on."

Kaksi kuukautta sitten tässä eduskunnassa hylättiin taloudelliselle nousullemme välttämättömän ydinvoiman lisärakentaminen. Siitä en sen enempää Suomessa rakennettavan osalta puhu, mutta haluaisin kysyä ministeri Kääriäiseltä, onko hän kuullut huhua, joka itsepintaisesti kiertää tuolla maakunnissa ja täällä pääkaupungissaakin, että joku suomalainen voimayhtiö tai kenties useampi ovat yhdessä suunnittelemassa ydinvoimalaa, huomattavasti suurempaa kuin Suomeen ajateltua, naapurimme Viron puolelle, jolloin ne 30 000—40 000 työpaikkaa tulevat kielisukulaisemme hyväksi ja Suomi saisi tarvittavan lisäenergian sieltä johtoa myöten tänne Helsinkiin ja edelleen muualle Suomeen. Onko tässä yhtään mitään perää?

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Kääriäinen mainitsi puheenvuorostani turveosan ja kutakuinkin oli ymmärtänyt oikein sen, mitä sanoin. Haluaisin kuitenkin tähdentää sitä, että suo, tämä turpeen koti, on siis osa ekosysteemiä eikä raaka-aineva-

rasto. Ja kun se on niinkin iso hiilidioksidin nielu kuin on, se on aivan keskeisen tärkeä osa nimenomaan näillä leveysasteilla ekosysteemiä.

Se, mitä ministeri Kääriäinen tulkitsi puheenvuoroista koskien säästöä, on aika lailla oikein, samoin koskien maakaasua. Ne tiedot ovat kyllä täällä tiedossa, mihin ministeri Kääriäinen viittasi. Ruotsi on tässä hankala paikka.

Mutta kun hän tulkitsi aika yleisellä tasolla, mitä täällä on sanottu puusta, niin ainakin omalta osaltani haluaisin sanoutua siitä puheenvuoron osasta irti. Nimittäin me pelkäämme tässä puukysymyksessä, että siitä on syntymässä eräänlainen tukimuoto maataloudelle. Eli maatalouspolitiikka ja energiapolitiikka yhdistyvät tässä puukysymyksessä, puun hinnassa ja siinä setelinipussa, mikä on jäämässä kannon päälle. Tällaiset suunnitelmat, tällaiset tukiautomaatit on kyllä ammuttava välittömästi lennosta pois.

Muutoin, ministeri Kääriäinen, olen aivan samaa mieltä siitä, että hallituksen tehtävä on panna liikkeelle kehityskulkuja. Mutta ihmettelen syvästi, miksi hallitus ei ole pannut liikkeelle niitä kehityskulkuja, jotka ovat välttämättömiä, kun me katsomme 5, 10, 15 ja 20 vuoden päähän.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totesitte äsken, että Norjan maakaasuhankkeessa ei ole ilmaantunut uutta sitten viime tapaamisen. Kysyn: Minkälaisella kokonaisstrategialla te nyt tästä eteenpäin olette päättäneet ponnekkaasti edistää tätä asiaa käytännössä?

Toinen asia: Kun täällä selonteossa todetaan, että toisen maakaasuhankintalähteen aikaansaamisessa saattaa kuitenkin valtiovallan osallistuminen olla välttämätöntä, voitteko kuvailla, mitä sana "saattaa" kenties tarkoittaa tässä yhteydessä?

Kolmantena puuttuisin näihin eduskunnan ponsiin. Arvoisa ministeri kommentoi ensimmäisessä puheenvuorossaan kahta pontta, jotka eduskunta teki pari kuukautta sitten. Voisitteko kommentoida vielä tätä kolmattakin pontta, joka ed. Nybyn aloitteesta hyväksyttiin äänin 106—49? Siinä eduskunta edellytti, että hallitus pikaisesti selvittää mahdollisuuden, miten lähitulevaisuudessa sähkön tuotantoa voitaisiin turvata kotimaisilla kaasukäyttöisillä dieselvoimaloilla.

Ed. M y l l e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Energiaveroista sen verran, että ministeri Kääriäinen näkee energiaverotuksen vain

yhdeltä puolelta eli siltä puolelta, että kun veroja lisätään, se heikentää kilpailukykyä ja työllisyyttä. Toinen lähestymistapa on se, että kun ympäristöveroja kerätään, niin samalla voidaan vähentää esimerkiksi yritysten maksamia sosiaaliturvamaksuja. Tällöin työllisyysvaikutus on positiivinen ja myös vaikutus kansantalouteen ja kasvuun on positiivinen.

Onko tätä näkökulmaa lainkaan esillä niissä suunnitelmissa, jotka ovat energiaverotuksen pohjana, jos vielä ajatellaan sitä, että tällä tavalla nopeutettaisiin myös energiaa säästäviä investointeja ja oltaisiin myös Suomessa sen kehityksen kärjessä, jota tähän teknologiaan tarvitaan, ja sitä kautta meillä olisi erittäin hyvät mahdollisuudet myös vientiin? Ovatko nämä näkökohdat lainkaan esillä?

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Me puhumme ongelmista, jotka ovat globaalisia, ja hallituskin mielellään laajentaa näkökulman globaalille tasolle. Mutta kun me puhumme ratkaisusta, niin ne näyttävät olevan aivan liian suuressa määrin kansallisia. Niissä ei oteta huomioon sitä, että energia ei yleisesti ottaen tunne rajoja. Tämän takia minusta hallitus on osoittanut huomattavaa aloitteettomuutta kehittäessään suhteita muihin Pohjoismaihin, Ruotsiin ja Norjaan, maakaasukysymyksessä ja yleensä energia-alan infrastruktuuriin liittyvissä kysymyksissä. Eli hakeudutaan maamme kansallisesta edusta välittämättä kalliisiin EU-ratkaisuihin, joista ei ole apua esimerkiksi energiakysymyksessä. Päävastoin poliittiset ratkaisut, jotka sieltä ovat meille tulossa, ovat hallituksen linjan kanssa kielteisiä ja tuhoavat ne energiaverosuunnitelmat, joita hallitus nyt on ajamassa läpi.

Tämän takia mielestäni hallituksen olisi nykyistä enemmän otettava käyttöön uuspohjoismainen suuntaus energiakysymyksissä ja ratkotava ongelmia yli maamme rajojen mutta ei niin pitkälle, että mentäisiin Brysseliin asti niissä kysymyksissä, jotka eivät sinne kuulu ja jotka eivät meidän ongelmiimme vaikuta. Toivoisin, että hallitus käyttäisi perinteisesti hyviä pohjoismaisia suhteita tässä asiassa paremmin hyväksi eikä tyytyisi kansallisiin ratkaisuihin kysymyksissä, joissa kuitenkin isommat ratkaisut ovat perusteltuja.

Kauppa- ja teollisuusministeri K ä ä r i ä i n e n : Herra puhemies! Sähkön hinnasta vuonna 93, sähköenergiasta on peritty veroa 1,5 penniä kilowattitunnilta. Teollisuus on saanut verosta

palautusta. Kun sähkön 1,5 pennin pistevero jää pois, keventää tämä nimenomaan kotitalouksien ja palvelualojen verotaakkaa. Teollisuuden rasitteeksi jää edelleen ydinvoimalta perittävä vero, josta ei sen enempää tänä kuin ensi vuonnakaan ole myönnetty palautuksia. Tukkusähkön hintahan nousee kaikille kuluttajille, koska mm. hiili kallistuu yli 10 prosenttia. Minä voin hankkia ed. Hautalalle tarkempiakin sähkön hintatietoja, mutta tässä on peruslähtökohta.

Ed. Vähänäkki kysyi osittaisen kummitusksymyksen, onko jokin voimayhtiö suunnittelemassa ydinvoimalaa etelään taikka Viroon. Tämä oli kaikella ystävyydellä, ed. Vähänäkki. Minun tiedossani ei ole tällaista voimayhtiötä eikä tällaista suunnitelmaa, ja toivon, ettei tällaisia vastakaan millään suunnalla harkittaisi.

Ed. Kekkosen puheenvuoroon: Puukannanotto oli aika mielenkiintoinen kannanotto, omalla tavallaan myös paljastava ja, ed. Kekkonen, josakin määrin myös vanhakantainen kannanotto, jos saan luvan tällä tavalla ystävällisesti sanoa. Kytkentä näin suoraviivaisesti maatalouspolitiikkaan edustaa juuri sitä vanhakantaisuutta. Jos puuta voitaisiin käyttää entistä enemmän nimenomaan energiakäyttöön, kyllähän siitä tuleva rahallinen hyöty leviäisi todella laajalle yhteiskuntaan ja siinä jonkin markan saisi myös metsänomistaja, maanviljelijäkin, eipä silti, mutta se leviäisi työllisyyden kautta aika laajalle koko yhteiskuntaan. Minusta energiapolitiikassa ei voi enää eikä milloinkaan voi soveltaa mitään luokajakao-oppia taikka etuajatteluooppia vaan nimenomaan puun käyttö on nähtävä paljon laajemmalla pohjalta.

Ed. Kekkonen kysyi kehityskulkujen perään. Tämän kaltainen kriittisyys on paikallaan. Hallituksenkin on syytä olla itsekriittinen. Minusta selonteossa on ainesosia, ainespuita, sanoisinko ituja uusille kehityskuluille maan energiapolitiikassa. Jos selontekoon kunnolla haluaa paneutua kotimaisten polttoaineiden käyttämisen osalta, energiateknologian osalta esimerkiksi, sieltä löytyy selviä lähtökohtia uusille kehityskuluille. Me näemme sitten 5—10 vuoden kuluttua, mitä kaikkea näistä on siinnytkään.

Ed. Astalan kolmeen kysymykseen vastausyrityksiä. Millä keinoilla ponnekkaasti pyritään Norjan kaasuhankkeeseen? Ei siinä ole olemassa mitään erityisiä eikä ainakaan ihmetemppuja, vaan kysymys on siitä, että normaali mutta aktiiviseen tapaan poliittisella tasolla, jatkuvissa virkamiesyhteyksissä ja ennen muuta alan yritysten ja yhtiöiden kesken käydään koko ajan käden-

vääntöä, jossa pyritään saamaan aikaan tämä kaikkien kaipaama yhteispohjoismainen yhteistyö. Ei siinä mitään sen kummempaa näyttävämpää julkista operaatiota tarvitakaan, eikä sellaista ole olemassakaan vaan normaalia puurtamista, että saataisiin kaivattu ratkaisu aikaan. Minä en tämän suhteen ole toivoton vaan näen, että Norjan kaasusta tulee merkittävä energialähde koko Pohjoismaiden kimpulle.

Yhdyn siihen, mitä ed. Seppänen sanoi siltä osin, kun hän kehottaa nykyistäkin hallitusta olemaan energiapolitiikassa hyvin pohjoismainen, hyvin aktiivinen pohjoismaisessa yhteistyössä. Me tarvitsemme Pohjoismaihin integroitua energiasysteemiä niin paljon kuin mahdollista. Se on kaikkien meidän etu ihan riippumatta siitä, mitä tapahtuu suhteessa Euroopan unioniin taikka Euroopan yhteisöön. Tässä on varmasti parantamisen varaa.

Mitä tulee ed. Nybyn ponteen, komein luvuin 106—49 hyväksyttyyn dieselvoimaloiden pontteen, dieselvoimalat kaipaisivat polttoainekseen kaasua, eiväthän ne itsekseen käy, vaan ne tarvitsevat polttoainetta eli kaasua. Tästä nimenomaan nyt kenkä puristaa. Perussuhtautuminen on totta kai erittäin myönteinen, ei siitä ole kysymys. Se on erittäin hyvä hanke, ja tällä asiallahan Suomi on päässyt myös vientiin erinomaisen hyvin.

Kaasuhanke ja valtiovallan rooli saattaisivat liittyä yhteen käytännössä verkoston taikka putken rakentamisessa tavalla taikka toisella. Ei ole tarpeen mennä tämän pitemmälle konkretisointiin. Olennaista on se, että valtiovallan asenne tältäkin osin on myönteinen, toivottavasti myönteinen myös seuraavan eduskunnan ja seuraavan hallituksen yrittäessä hoitaa maan asioita.

Sitten ed. Myllerille ympäristöveroista. Henkilökohtaisesti minä olen näitten energiaverokaavailujen takana hyvin lujasti enkä minä surkuttele siinä minkään osapuolen ns. kohtaloa. Minä olen tämän kannalla, koska näen, että tämä on aika luja vipusin ohjaamaan suomalaista energiapolitiikkaa oikeaan suuntaan. Sehän on positiivinen myös siltä kannalta, että kun se ohjaa energian käyttöä kotimaisiin polttoaineisiin, sehän on mm. työllisyyden kannalta mitä kannatettavin kehityssuunta. Siis en surkuttele kenenkään osapuolen, mahdollisesti teollisuudenkaan osaa siinä, jos se joutuu tai kun se joutuu energiaveromallin edetessä jonkin verran kantamaan nykyistä raskaampaa taakkaa, ehkä merkittävästikin raskaampaa taakkaa.

Ympäristöministeri P i e t i k ä i n e n : Arvoisa puhemies! Energiapolitiittisen keskustelun jatko-osa eli hallituksen selonteko on todella jatko-osa vuoden 92 selontekoon, ja sen näkee sen rakenteesta ja sisällöstä. Ympäristöministeriö esittikin toivomuksen siitä, että ainakin selonteon alkuosassa olisi tarkasteltu energiapolitiikan päämääriä hiukan laajemmin ja että siinä yhteydessä olisi tarkastelu, joka sitoisi sen aikaisempiin tapahtumiin sekä osoittaisi, miten hallituksen selonteko liittyy Suomen tulevaisuuteen myös vuoden 2000 jälkeen.

Nimittäin kestävä kehityksen käsite on selonteossa ymmärretty vielä melko suppeasti, kun puhutaan asetettujen päämäärien saavuttamisesta ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi taloudellisen kehityksen siitä kärsimättä. Kestävän kehityksen tavoitteella on myös merkitystä energiapolitiittisten tavoitteiden asettamisessa. Ne asettavat puitteet muulle politiikalle, kuten talous- tai energiapolitiikalle.

Tärkein kestävä kehityksen tavoite, joka ei ole ihan sopusoinnussa KTM:n selonteon tavoitteiden kanssa, on energian kulutuksen kasvun hidastaminen ja säästötoimenpiteiden ja uuden teknologian myötä energian kulutuksen pienentäminen aikaa myöten. Tällä tavoitteella on myös huomattava merkitys sen suhteen, miten tehokkaasti sähkömarkkinoiden vapautumista pyritään edistämään ja miten sähkön tuontiin suhtaudutaan. Jos tavoitteena on sähköenergian kulutuksen kasvun hillitseminen ja vähentäminen pitkällä tähtäyksellä, voidaan sähkön tuontia jatkaa pitempään ja puolestaan investoida sähkön tuotannon asemesta osa käytettävissä olevasta investointipääomasta energian säästöön. Tällöin energiansäästötoimenpiteiden pitää olla myös yrityksille luonnollisesti liiketaloudellisesti kannattavia.

Selonteon sisällön osalta tietty näkemysero ympäristöministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön välillä on sama kuin vuoden 92:kin selonteon yhteydessä. KTM aliarvioi energian säästön mahdollisuuksia ja yliarvioi energian kulutuksen kasvua. Ehkä pitkällä tähtäyksellä tällä näkemyserolla ei sinänsä ole suurta merkitystä. Se kuitenkin vaikutti aikoinaan ydinvoiman kannatusta kasvattavasti, ja nyt on vaarana, että lähivuosina aletaan uskoa uuden suuren hiilivoimalan välttämättömyyteen. Vaihtoehtoja on kuitenkin ehkä helpompi etsiä nyt yhdessä, kun ydinvoima ei ole enää mukana ja kukaan ei vielä ole ilmoittautunut hiilivoiman lobbaajaksi.

Energiaverotuksen kehittäminen on tärkein

keino vaikuttaa energian säästöön taloudellisella ohjauksella. Tätä kautta poliittinen vastuu onkin niin hallituksella kuin eduskunnallakin mitä suurimmassa määrin. Vain riittävän pitkäjärjenteillä ja määrätietoisella energiaverotuksen kehittämisellä eli korottamisella voidaan luoda riittävät kannattavuusedellytykset energian käytön tehostamiselle ja säästämislle. Tässä suhteessa pitäisin perustellumpana energiaverotuksen pohjana pohjaa, jossa puolet energiaverosta muodostuu lähteen energiasisällön pohjalta ja puolet vastaavasti hiilidioksidimäärän pohjalta. Nimittäin malli, jossa energiasisältöön perustuvan verotuksen osuus on kovin pieni, on varsinkin Suomen kaltaisessa maassa sellainen, että se vaatisi suhteessa todella rajuja, 10–20-kertaisia korotuksia koko hiiliveroenergiaveroon ennen kuin itse energian verotus saadaan riittävän tuntuvalle tasolle eli energian hintaa nostettua niin, että vastaavasti kannustusvaikutukset säästöön ovat riittäviä.

On myös hyvä muistaa, että voimme tehdä ja tulemmekin tekemään jatkossa valinnan sen välillä, haluammeko me, olipa sitten kysymys yrityksistä tai kuluttajista, verottaa enemmän työn tekemistä ja työvoimaa vai raaka-aineiden ja energian kuluttamista. Varsinkin nykyisessä taloudellisessa tilanteessa pitäisin energian verottamista huomattavasti mielekkäämpänä vaihtoehtona kuin työvoiman verottamista.

Verotuksen kehittäminen on suositeltavaa toteuttaa asteittain tietyn ennakolta sovitun ja yleisesti tiedossa olevan tavoiteohjelman mukaisesti. Tällöin yrityksillä ja kotitalouksilla on paremmat mahdollisuudet omassa toiminnassaan varautua energiakustannusten nousuun, arvioida energiansäästötoimenpiteiden investointien kannattavuus ja toteuttaa säästötoimenpiteet osana koko omaa investointiohjelmaansa. Näin myös itse energiansäästötoimenpiteet ovat tehokkaampia eli niiden ennakoiva vaikutus on itse verotuksen tasoa voimakkaampi.

Vientiteollisuus on perinteisesti painottanut erilaisten ympäristöverojen, päästömaksujen ja ympäristönormien osalta harmonisointia ja tärkeimpien kilpailijamaiden kustannuskehityksen huomioon ottamista. Kilpailukyky määräytyy kuitenkin kokonaistuotantokustannuksista eikä pelkästään energian tai ympäristönsuojelun kustannuksista. Erilaisissa energiaverotuksen vaihtoehtoissa voidaan veron asteittaisen lisääntymisen ohella sitä paitsi harkita veron osittaista palauttamista tiettyjen siirtymä- ja sopeutumisvaiheiden aikana. On tarpeen siis selvittää tarkemmin, tarvitsevatko kotimarkkina- vai vientiyri-

tykset enemmän tukea veron palauttamisen muodossa.

Energiaverotuksen ohella energiansäästötoimenpiteiden kannattavuutta yrityksille voidaan parantaa myös tukemalla niitä taloudellisesti. Energia-alalle kohdistettavaa tukea voidaan nykyistä enemmän ohjata sähkön ja lämmön tuotannon asemesta erilaisiin säästötoimenpiteisiin. Tällaisten tukitoimenpiteiden kustannukset ja hyödyt sekä kohdistaminen tulisi selvittää tarkemmin ottaen huomioon myös erilaiset kilpailun rajoittamista koskevat kansainväliset velvoitteet. On aivan selvää, että energian säästön tavoiteohjelmat toteutuisivat vapaaehtoisia ja yritys-kohtaisia ohjelmia nopeammin, tehokkaammin ja varmemmin, jos energiansäästöinvestointien kilpailukykyä yritysten muiden investointien joukossa parannettaisiin sekä energiaverotuksen avulla että kannustuskeinojen avulla.

Hallituksen selonteossa suhtaudutaan varsin kriittisesti sähkön tuontiin. Se vaikuttaa jo merkittävästi kapasiteettiarvioon. Hallitus on rajannut sähkön tuonnin kahdella tavalla. Se edellyttää, että sähköntuontisopimuksia solmitaan vain sellaisten osapuolten kanssa, jotka noudattavat kansainvälisiä ympäristösopimuksia ja turvallisuusmääräyksiä, ja että sähkön tuonti säilytetään luvanvaraisena myös uudessa sähkömarkkina-laissa. Luvanvaraisuuden säilyttäminen on perusteltua.

Kansainvälisistä ympäristösopimuksista ja turvallisuusmääräyksistä on todettava, että niitä on lopultakin varsin vähän ja niiden soveltaminen tässä yhteydessä ei vielä todellakaan takaa ympäristönsuojelun edistymistä.

Pidän tärkeänä, että asenteellisesti ei suljetaisi pois sitä mahdollisuutta, että sähkön tuonti olisi yksi elementti järjestäessämme lähialueiden ympäristönsuojeluun liittyvää yhteistyötä. Ainaakin muutamissa tapauksissa nimittäin sähkö saattaa olla ainoa tapa hankkia valuuttatuloja, joilla taas voidaan hankkia ympäristöteknologiaa. Yhteistyö lähialueiden kanssa edellyttää myös taloudellista yhteistyötä, kauppaa. Yhteistyön tarkka, näennäisesti ympäristöperusteinen rajaaminen siten, että ainoa käyttökelpoinen vaihdon kohde suljetaan pois, ei edistä ympäristönsuojelua.

Hallitus panee lähiaikoina täytäntöön ilmastopoliittisen ratifiointitoimet omalta osaltaan. Samassa yhteydessä ryhdytään hiilidioksiditoimikunta II:n ehdotusten perusteella valmisteamaan ohjelmaa sopimuksen voimaantulon edellyttämistä toimista. Jotta ohjelman toimeenpa-

noa ei viivytettäisi, tulee ilmastopimus ratifioida mahdollisimman pian.

Selvyyden vuoksi tässäkin yhteydessä on syytä todeta, että Suomella ei tule olemaan mitään esteitä ilmastopimuksen ratifiointissa. Meillä tulee olemaan tiukasti mitattuna vaikeuksia jäädyttää hiilidioksidibruttopäästömme tasan vuoden 90 tasolle tasan vuoteen 2000 mennessä. Ilmastopimus puolestaan edellyttää hallituksilta toimenpiteitä ja toimenpideohjelmaa, joilla hallitukset pyrkivät jäädyttämään hiilidioksidipäästönsä noin vuoden 90 tasolle noin vuoteen 2000 mennessä. Siis ensisijaisesti kysymys on pyrkimyksistä ja toissijaisesti toimenpideohjelman laatimisesta.

Sen lisäksi keinovalikoimaan kuuluvat sekä yhteistoteutus että nieluojen mukaanlaskeminen päästöihin. Nieluilla tarkoitetaan sitä kapasiteettia, sitä mahdollisuutta, joka kasvivarannossa, lähinnä metsissämme, on hiilidioksidipäästöjen sitomiseksi niin, että jäljelle jäävät ns. nettohiilidioksidipäästöt. Yhteistoteutus tarkoittaa sitä, että ilmastopimuksen toteuttamiseksi pyritään alueellisesti tai muuten useampien maiden kesken mahdollisimman kustannustehokkaaseen ilmastopimuksen toteuttamiseen, mikä tarkoittaa sitä, että päästövähennykset voidaan tehdä myös toisen maan tai valtion alueella.

Esimerkiksi jo osa mahdollisista hankkeista Itä-Euroopan maiden kanssa merkitsee hiilidioksidipäästövähennyksinä yhteensä 2 miljoonaa tonnia. Tämä ei toki tarkoita sitä, etteikö Suomen tule pyrkiä myös absoluuttisesti hiilidioksidipäästöjensä jäädyttämiseen ja jatkossa niiden laskemiseen. Se tarkoittaa ainoastaan sitä, että meillä ei ole olemassa ensimmäistäkään syytä tai tekosyytä olla ratifioimatta sopimusta ja tätä kautta ottamatta vastuullemme ilmastopimuksen asettamia velvoitteita niin tällä hetkellä kuin varsinkin jatkossa, jolloin varsinaiset kunnianhimoiset tavoitteet alkavat. Velvoittaahan sopimus jatkossa jäädyttämään hiilidioksidipäästöt luonnon sietokyvyn mukaiselle tasolle, mikä merkitsee merkittäviä vähennyksiä niin kansainvälisesti katsottuna kuin varsinkin teollisuusmaissa.

Energian tuotanto ja kulutus ovat ihmiskunnan ja ympäristön välisen suhteen keskeisimpiä ilmentäjiä. Energian kulutuksen määrä on yhteiskuntien kehityksessä ollut edistyksen osoitin hyvin pitkään. Teollisen yhteiskunnan kehitysedellytys on ollut energian, erityisesti sähköenergian saanti. Valitettavasti myös biosfäärin toimintakykyä uhkaavat tekijät liittyvät lopulta useimmiten juuri energiatalouteen.

Maaailman ympäristön tila on nyt joutunut epävakauteen, jonka tasapainottuminen on välttämätöntä. Kysymys ei enää ole vain vähäisestä epämukavuudesta, esteettisestä ympäristön turmeltumisesta, vaan uhka koskee koko biosfääriä. Ihmiskunnan sisällä seurausvaikutukset jakautuvat hyvin epätasaisesti. Hyvin suuri osa maailman ihmisistä elää jo energia-kriisissä, kierteessä, jossa jokapäiväisen elämän alkeellistenkin perustarpeiden tyydyttäminen tapahtuu ympäristölle erittäin tuhoisasti, tavalla, joka vain pahentaa ongelmia. Toisaalta suurin osa hyvinvoivan yhteiskunnan teollisesta tuotannosta perustuu energiatalouteen, joka on yhtä lailla kestäväntöntä ja koko biosfäärin kannalta vaarallista ja joka monin paikoin jopa perustaa itsensä yhä lisääntyvään energian kuluutukseen.

Selonteossa kuvattu lähivuosien energiapolitiikkaamme on pitkälle suoraa jatkoa vanhoille toimintatavoille. Vuosi 2000 on hyvin pian, jo seitsemän vuoden päästä. Yrityksemme turvata nykyisellä tavalla ymmärretyn taloudellisen kasvun energiaperusta on perusteltua vain nykyisen sukupolven lyhyen ajan etujen turvaamiseksi. Tulevien ja jo syntyneenkin sukupolven näkökulmasta olemme ilmeisesti tekemässä kohtalokasta erehdystä.

Energiatalouden suuntaa on välttämättä muutettava. Tämä muutostarve ei ratkea kiistelyllä siitä, tuotetaanko energiaa turpeella vai kivihiilellä, maakaasulla vai ydinvoimalla. Konventionaalisen tekniikan kohdalla tehtävät valinnat eivät poista ongelmaa vaan parhaimmillaankin lykkäävät sitä vain tuonnetemmaksi.

Hallituksen edellisen energiaselonteon ja nyt annettavan selonteon välisenä aikana käyty ankara poliittinen kamppailu perusvoimavaihtoehdosta saattaa tässä valossa tuntua pitkällä ajalla itse asiassa yhdentekevältä. Ydinvoimavaihtoehdon sulkeminen pois lähivuosien energiaratkaisusta pakottaa kuitenkin ajattelemaan energiataloutta myös syvällisemmin. Olisi kohtalokasta, jos kuittaisimme kysymyksen vain sillä, että ydinvoima korvataan hiilivoimalla.

Hallituksen energiaselonteko puutteineenkin sisältää ilmaisuja siitä, että näköalattomuus on väistymässä. Selonteon aikaperspektiivi on liian lyhyt voidaksemme osoittaa sellaisia tavoitteita, joilla Suomi osaltaan voisi kääntää energiatalouden ja hyvinvoinnin kestäväntöman suhteen turvallisemmille linjoille.

Suuret energian kulutukseen vaikuttavat muutokset ovat luonteeltaan rakenteellisia ja siksi hi-

taita. Tällaisia hitaasti muuttuvia rakenteita on niin teollisuudessa, rakennuskannassa kuin yhdyskuntarakenteissa ja kulutustottumuksissakin.

Energian tuotannon vaihtoehtoissa on kysymys aikaviipeestä, joka on väistämätön, kun uutta teknologiaa kehitetään ja otetaan käyttöön. Vuoteen 2000 mennessä saamme enintään käyttöön joitakin demonstraatiolaitoksia, joissa sähköä tuotetaan kehittyneillä bioenergian, aurinko- ja tuulienergian hyväksikäytön menetelmillä. Kauppa- ja teollisuusministeriössä tehdyssä selvityksessä näiden suuruusluokaksi on arvioitu 1 terawattituntia per vuosi vuonna 2000, 10 terawattituntia vuonna 2010 ja vuonna 2025 lähes 30 terawattituntia vuodessa. On varmasti syytä tehdä kaikki mahdollinen, jotta todellinen kehitys olisi arvioita nopeampi.

Energian kulutuksen osalta esimerkiksi vientiteollisuuden sähkön tarve ja myös kotitalouksien ja rakennusten käytön energian kulutus muuttuvat hitaasti. Mahdollisuuksia on kuitenkin olemassa, jos asiaa tarkastellaan esimerkiksi vuoden 2010 tai 2020 saakka.

Kotitalouksien energian, erityisesti sähköenergian kulutus on kasvanut rajusti. Keinoja kotitalouksien energiatehokkuuden parantamiseen olisi, mutta nekin toteutuvat hitaasti. Osaksi jarruna voivat olla asenteet, mutta osaksi kyse on myös jo tehtyjen investointien hitaasta uusiutumisesta. Esimerkiksi Suomen asuinrakennuskanta on suhteellisen uutta ja laajempia parannustoimia saadaan aikaan vasta, kun peruskorjaukset tulevat muutoinkin ajankohtaisiksi.

Yliä hitaampia ovat yhdyskuntarakenteen muutosprosessit. Vaikka jo nyt on riittävästi näyttöä siitä, että yhdyskuntarakenteen hajoaminen lisää turhaa liikennettä ja energian kulutusta, ei itse ilmiöön voida vaikuttaa kuin vuosikymmenten viipeellä.

Suurten muutosten hitaus on tietysti suhteellista. Poliittisilla päätöksillä, kuten demonstraatiohankkeita rahoittamalla, sijoittamalla ympäristötietoisuuden vahvistamiseen ja ennen kaikkea harjoittamalla tehokasta sekä kaikille toimijoille ennustettavissa olevaa taloudellista ohjausta voidaan kehityskulkuja jouduttaa.

Edellä esitetystä johtuu, että yksikään hallitus tai vaalikaudeksi valittu eduskunta ei voi eikä ehdi tehdä sellaisia ratkaisuja, jotka kääntäisivät energiataloutemme kestäväälle pohjalle. On välttämätöntä ryhtyä laatimaan tavoiteohjelmia yli vaalikausien ja pyrkiä hankkimaan näille tavoitteille sellainen poliittinen kannatus, että se riittää

turvaamaan jatkuvuuden siirryttäessä vaalikaudelta toiselle.

Hallituksen antama selonteko on vain vastaus eduskunnan ydinvoimapäätöksen yhteydessä tekemään kysymyksen ja niin se on myös rakennettu vanhan selonteon perusteille.

Arvoisa puhemies! Hallitus on tässä selonteos- sa ilmoittanut, että se uusii energiansäästöohjelmansa vuoteen 1995 mennessä. Nyt olisi syytä aloittaa valmistelu, joka tähtäisi energiansäästöohjelman laajentamiseen koskemaan energiatalouden kokonaisuutta ja jonka aikatahtain olisi vähintään vuodessa 2020. On esitettävä energiapoliitiikan vaihtoehdot ja hallituksen tulee mielestäni määritellä ne toimet, joilla näihin päämääriin voidaan päästä. Ohjaustoimille tulee esittää aikataulut konkreettisesti, jotta mm. markkina-voimat voivat ennakoita kehitystä omassa suunnittelussaan. Toimien taakse pitäisi saada mahdollisimman laajasti eduskunnan tuki, jotta myös seuraava hallitus voisi jatkaa siitä, mihin edellinen lopetti.

Ed. K a l l i o m ä k i (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ministeri Kääriäisen viimeisen puheenvuoron jälkeen. Hän hersytteli ihan kunnioitettavasti pohjoismaisen yhteistyön perään.

Minäkin olen sitä mieltä, että energiapoliitikassa Suomen on pohjoismaisuus ja vielä laajemminkin lähialueet tarkoin otettava huomioon. Mutta jos, niin kuin vähän näytti, ministeri Kääriäisellä ei oikeastaan muuta konkretiaa tuon yhteistyön pohjaksi ollut esittää kuin Norjan kaasu ja sen tuleva käyttö Suomessa, niin varoittaisin siitä, sillä silloin pohjoismainen yhteistyö on mahdollisesti kovin kaukainen energiapoliitiikan alueella.

Norjalaiset ovat kauppiaskansaa, jos niin sopii sanoa, ja Norja vesivoimalla käyvä maa, joka kelluu öljylautan päällä. Se osaa kyllä kasvattaa kaasunsa kysyntää. Se kasvaa automaattisesti ja kasvun pääsuuntaa ei välttämättä ole Ruotsissa tai Suomessa vaan Britanniassa ja Keski-Euroopassa. Hintaodotukset ovat myös sen mukaiset, ne toimivat norjalaisten eduksi. Todellakin jos Haltenbankenista kaasuputki lähtee, niin veikkaan, että sen suunta on ensi vaiheessa etelä ja sitten pitkän koukkauksen jälkeen vasta Suomi. Silloin saatamme elää seuraavan vuosituhaten puolella ja Pohjoismaiden yhteistyö tuohon aikaan asti viivytettynä on energiapoliitikamme kannalta katastrofaalista. Paljon muuta pitää kehitellä ennen sitä.

Ed. Koski: Herra puhemies! Pidän hallituksen energiapolitiittista selontekoa kohtuullisen hyvänä. Se, että ydinvoima ei kuulu energiavaihtoehtoihin, on tuonut meidän jatkollemme energiapolitiikan osalta aika suuria haasteita. Kun olen nämä kaikki ryhmäpuheenvuorot kuunnellut läpi, voin sanoa, että tässä salissa vallitsee syvä yksimielisyys siitä, millä kapasiteettitarve tulevaisuudessa katetaan. Pieniä vivahde-eroja löytyy. Minä uskon, että eroja puolueitten välillä alkaa ilmaantua lähinnä siinä vaiheessa, kun tutkaillaan, millä tavalla nämä vaihtoehdot saadaan kannattaviksi, millä tavalla ne voivat olla uutta kapasiteettia, jota tässä maassa tuotetaan, ja nimenomaan sen tuotannon hinta on kannattava.

Jos ajatellaan, että kotimaista polttoainetta esimerkiksi lisätään, sen käyttöä energian tuotannossa, silloin täytyy olla määrättyjä asioita ratkaistu. Alkutuotevähennyksen osalta ministeri Kääriäinen toi esille, että siitä hallituksen keskuudessa vallitsee yksimielisyys, että se korvataan, jos liittymme EY:hyn, vastaavan suuruisella tuella, joka silloin omalta osaltaan antaa kotimaiselle vaihtoehdolle mahdollisuuden olla mukana kisassa kannattavana energiamuotona.

Myös tuon alkutuotevähennyksen osalta on poistettava eräs ongelma, joka siinä tällä hetkellä vallitsee. Arvonlisäverojärjestelmä, jota nyt ollaan rakentelemassa, pitää sisällään myös alkutuotevähennyksen, ja siinä on olemassa puute lähinnä puun osalta. Alkutuotevähennystä ei nimittäin esillä olevan esityksen mukaisesti anneta sellaiselle puulle, jota käytetään sähkön tuotantoon. Mielestäni se on aika tavalla lapsus, se on työtapaturma, joka tulee poistaa. Jos sitä ei tehdä, silloin sellainen puu, joka toimitetaan lämmön tuotantoon, saisi alkutuotevähennyksen, mutta sellainen tuote, joka toimitetaan sähkön tuotantoon, ei sitä saisi.

Kotimaisten vaihtoehtojen osalta on syytä tutkailla sitä, mitä muita tekijöitä on olemassa, joilla niiden kannattavuutta voitaisiin parantaa. Kun puhutaan puusta ja turpeesta, turpeen osalta voi todeta, että se on tällä hetkellä alkutuotevähennyksen ja tämän veroratkaisun jälkeen kannattavaa energiaa, joka kisailee lähinnä hiilen kanssa mutta voitteen hiilen. Turve mielestäni on myös kotimaisista energioista peruspoltoaine, joka antaa mahdollisuuden esimerkiksi lisätä puun käyttöä. Puun ja turpeen yhteiskäyttö voi tuoda sellaisia synergiaetuja, jotka antavat myös puulle kannattavuutta.

Puun osalta voi todeta sen, että sen kerääminen vanhalla systeemillä risusavotan kautta ener-

giaksi metsästä ei varmaankaan tule missään vaiheessa olemaan kannattavaa. Puun osalta on syytä tutkailla uusia korjuujärjestelmiä, sellaisia järjestelmiä, joissa energiapuu, sahatarava ja myös sellutavara otetaan saman keruun yhteydessä metsästä, toimitetaan jollekin laanialueelle, jossa se sitten lajitellaan ja eritellään eri tahoille lähteväksi raaka-aineeksi. Järjestelmänä voi tulla kysymykseen ketjukarsintajärjestelmä, joka on käytössä Yhdysvalloissa, eikä se myöskään Suomessa ole tuntematon järjestelmä. Kysymykseen voi tulla myös massahakejärjestelmä, joka on hiukan monimutkaisempi edelliseen verrattuna mutta hyvin pitkälle saman suuntainen.

Ed. Kekkonen totesi kotimaisten biovaihtoehtojen osalta, että niistä ei pitäisi tulla uusi tukitoimenpide maaseudun osalta. Sitä kautta hänen mielestään ei pitäisi kylvää maaseudulle tai maatalouteen rahaa. Minä uskon, että tällaista pyrkimystä ei edes ole olemassa. Tarkoitus on nämä järjestelmät, jotka tällä hetkellä ovat, säilyttämällä turvata se, että kun toimintoja ja tekniikkoja kehitellään, saadaan toiminnasta kannattava tältä pohjalta. Peltoenergian osalta esimerkiksi aika usein tuodaan esille, että ruvetaan ohrasta tekemään kannattavasti alkoholia, jota käytetään energiana. Se on hyvin todennäköisesti siinä mielessä huono ajatus, että sille on mahdoton löytää kannattavuutta ilman huomattavaa tukea. Peltoenergian osalta syytä on pohtia sitä, että pelloilla ja myös turvesoilla tuotettaisiin kasveja, jotka tuottavat paljon massaa. Niitä voitaisiin käyttää energian tuotantoon, niin lämmön ja sähkön tuotantoon kuin myös nestemäiseksi polttoaineeksi. Siitä voisi olla mahdollista luoda toimintaa, joka voisi olla kannattavaa.

Kun edelleen jatkaa pohdintaa siitä, mitä kotimaisia vaihtoehtoja löytyy, on syytä sivuta myös vesivoimaa. Siellä on olemassa rakennettuja vesistöjä, joiden tehokkaampaa energiakäyttöä on edelleen tutkailtava. On myös tutkailtava uudelleen juoksutusjärjestelmiä, löytyykö niiden tehostamisen kautta uutta kapasiteettia. Eräät tutkijat ovat väittäneet, että sieltä voisi muutamia satoja megawatteja löytyä.

Myös metsäteollisuuden osalta on olemassa uusia kehitelmiä siitä, että kemiallinen puunjalostusteollisuus voi olla selluteollisuuden ja myös siihen liitetyn paperiteollisuuden osalta täysin omavarainen sähkön osalta, jopa hyvin toteutettuna yliomavarainen. Se käsitys, joka menneisyydessä oli, että sellutehdas tarvitsee viereensä ydinvoimalan, on ajat sitten ollut ja mennyt käsitys. Tällä hetkellä myöskään väite siitä, että sellu ja

paperi yhdessä toteutettuina vaatisivat ydinvoimalan rinnalleen, ei enää pidä paikkaansa.

Millä tavalla kansainvälisyys vaikuttaa suomalaisen energiapolitiikkaan? Jotkut ovat väittäneet, että Euroopan yhdentymisen myötä, kuten mainitsin aikaisemmin, alkutuotevähennys esimerkiksi poistuisi. Minulla on sellainen käsitys, että se on mahdollista säilyttää. Käsitystäni vahvistaa myös se, että saksalaiset ja englantilaiset tukevat omaa hiilen käyttöään ja se on sallittua, jos se ei kohdennu lähinnä vientihiileen vaan omassa maassa käytettyyn hiileen.

Meillä myös on tuotava selväksi se linjavalinta, että tällaisia tukijärjestelmiä on aina oltava, jos me aiomme kotimaista energiaa käyttää ja tuottaa. Mielestäni alkutuotevähennykselle on myös olemassa perustelunsa. Lähinnä sillä kompensoidaan niitä välillisiä veroja, mitä tuon tuotantoketjun aikana puulle ja turpeelle aiheutuu.

Kansainvälisyyden osalta varmasti tulevaisuudessa kansainvälisiä muutoksia tapahtuu sähkömarkkinoiden osalta mutta ei todennäköisesti ihan lähiaikoina. Suomessa ensi vuoden aikana tulee hallituksen esityksenä sähkömarkkinalaki, joka koskettaa lähinnä valtakuntamme sisäisiä sähkömarkkinoita. Siinä on kysymys siitä, että lähinnä ostaja ja myyjä voivat päättää siitä, millä hinnalla sähkö tässä maassa liikkuu. Sähkömarkkinalain osalta on syytä tutkailla sitä, millä tavalla se turvaa tulevaisuudessa sellaisen sähkön kuluttajan aseman, joka asuu kaukana kantaverkoista ja joka kuluttaa vähän sähköä. Voi olla, että sähkön välityksen kapitalisoituminen aiheuttaa sen, että lähinnä edullista sähköä saavat ne tahot, jotka käyttävät sitä runsaasti ja sijaitsevat lähellä kantaverkkoja. Toisaalta myös sähkömarkkinalain osalta on tutkailtava sitä, millä tavalla kantaverkkoihin saadaan ohjattua pienten voimaloiden tuottama sähkö taikka millä tavalla alueelliset verkot kytkeytyvät kantaverkkoihin. Tuo pohdinta on syytä suorittaa, jotta tasa-arvo ja tasapuolisuus kuluttajien kuin myös sähkön tuottajien osalta voisi säilyä.

Mielestäni mahdollisuuksia, kun puhutaan säästöistä, on olemassa myös sähkön tuotannon lisäämisen suhteen siinä, että nykyisin olemassa olevaa sähköntuotantokapasiteettia ja sen käyttöä tehostetaan, esimerkiksi polttotekniikkaa tai, kuten aikaisemmin mainitsin, vesien juoksuputusta tehostetaan. Siellä voi olla mahdollisuuksia pienten tuotantomäärien lisäykselle. Mutta säästöjen osalta varmasti on niin, että säästöt eivät tule olemaan mitenkään ratkaisevan huomattavia, koska jos säästötavoitteita tiukennetaan, niin

kyllä se vaikuttaa jokaisen suomalaisen olotilaan ja sitä kautta se voi saada vastaansa kielteisiä kannanottoja.

Energiapolitiikka Suomessa on myös merkittävä teollisuuspoliittinen kysymys. Mielestäni se on myös merkittävä kysymys ympäristön kannalta, jos ajatellaan maailmanlaajuisista ilmastosta. Meillä Suomessa on mahtavan korkeatasoista energiateknologiaa, joka maailmalla toteutettuna voi parantaa ympäristön tilaa jopa huomattavasti. Olin käymässä Kaukoidässä, Kiinassa, Vietnamissa ja Thaimaassa, ja täytyy todeta, että siellä energian tuotannon lisäyksen päälinjainen ajatus oli ainoastaan saada lisää energiaa. Siellä ei välttämättä paljoa kiinnitetty huomiota siihen, millä teknologialla sitä tuotetaan. Siellä käytetään hyvin paljon esimerkiksi hiiltä vapaapolttoisena, joka on ympäristön kannalta erittäin ongelmallinen tapa polttaa. Se näkyy myös siellä ilmastossa.

Myös Itä-Euroopan osalta on olemassa valtavia ongelmia, joita voidaan lieventää ja jopa poistaa suomalaisella teknologialla. Mutta se, että suomalainen uusi teknologia pääsee maailmanmarkkinoille, edellyttää sitä, että meillä tässä maassa itse käytetään uusia tekniikoita. Se edellyttää, että meillä on valmiuksia tukea koetointia, demotoimintaa, jota kautta näitä laitoksia voidaan kehittää. Jos me tuijotamme ainoastaan kannattavuuteen, on todennäköistä, että tällaiset uudet tekniikat eivät pääse markkinoille. Ne todella tarvitsevat myös tukea valtiolta.

Minä uskon, että kun tämä yhteinen hyvässä yhteisymmärryksessä vallitseva energiapolitiittinen linja lähtee konkretisoitumaan, sen jälkeen joudumme näistä asioista keskustelemaan myös tukien osalta. Minä toivon, että myös siinä vaiheessa tämä sali voisi olla näistä asioista yksimielinen tai löytää yhteisiä ratkaisuja.

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Eduskunnan ponteen vastaaminen on käynyt hallitukselta kovin ponnettomasti. Linjauksia ei ole juurikaan muutettu, vaikka keskeisestä strategisesta vaihtoehdosta, ydinvoiman lisärakentamisesta, eduskunnan päätöksellä luovuttiin. Ponnassa edellytettiin selonteossa otettavan kantaa ympäristöveroihin, maakaasun hankintaan, biopolttoaineidon käyttöön ja Rion sopimuksen ratifiointiin. Toisessa ponnassa hallitusta patisteltiin kotimaisten dieselvoimalaitosten käyttöön.

Ympäristöverotuksesta hallituksella ei ole juuri enempää sanottavaa kuin mitä jo täällä eduskunnassa olevasta esityksestä polttoaineveroksi

voi lukea. Keskeinen johtopäätös on se, että energiaverotuksella ei päästä tavoiteltuun hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen tai jos siihen pyritään, kohoavat verot erittäin suuriksi ja tämä taas haittaa maamme kilpailukykyä.

Hallitus katsookin, että energiaverot on Suomessa mahdollista ottaa käyttöön samassa tahdissa kuin muissa Oecd-maissa. Hallitus ei kuitenkaan ole ottanut kantaa Oecd:n green-malliin, jonka mukaan suurin päästöjen vähennys pienimmillä hyvinvointitappioilla saavutetaan silloin, kun mm. hiilivero on käytössä kaikilla alueilla ja eri maiden välillä on voimassa päästölupien kauppajärjestelmä, joka tarjoaa suurimpien hyvinvointitappioiden kohteeksi joutuneille maille mahdollisuuden kompensatioon. Kansainvälisten sopimusten aikaansaaminen edellyttää, että kansainväliset järjestöt ja ylikansalliset yhteenliittymät kuten YK, EU ja Nafta ovat asian takana. Suomen tulisikin kansainvälisissä järjestöissä ajaa eteenpäin hiilidioksidin vähentämiseen tähtääviä sopimuksia, joihin sisältyvät mm. hiilidioksidivero ja päästölupien kauppajärjestelmä.

Hiilidioksidipäästöihin on pureuduttava mahdollisimman laajalla kansainvälisellä rintamalla. Mutta samalla kun sanomme tämän, meidän on tehtävä kaikkemme, jotta omat nurkat ovat kunnossa. Kansainvälisten sopimusten tulisi olla itseään vahvistavia siten, että jokaisen valtion oman edun mukaista olisi noudattaa niitä.

Tähän keskusteluun on mielenkiintoisen puheenvuoron esittänyt Osmo Kuusi. Johtojatous on se, että energiaveron käyttöönotto yhdessä maassa parantaisi tämän maan taloutta ja työllisyyttä. Kuusi olettaa ympäristötoimikunnan energijaoksen laskelmiin pohjautuen, että Suomi ottaa yksipuolisesti käyttöön EY:n kaavaileman uusiutumattomiin energialähteisiin ja hiilidioksidipäästöihin perustuvan ympäristöveron. Se nostaisi hiilipohjaisten polttoaineiden hintaa vähitellen noin puolella eli olisi noin 10 dollaria öljybarrelia vastaavalla energian käytöltä. Vastaavalla määrällä, jolla energiaveroa nostettaisiin, laskettaisiin yritysten sosiaaliturvamaksuja. Laskelmissa päädytään siihen, että työpaikkoja tulee lisää 22 000 ja talouskasvu voimistuu yhden prosentin. Kuusen mukaan työllisyysvaikutus voisi olla jopa kaksi kertaa nyt lasketun suurinen, kun ottaa huomioon vientiteollisuutemme nykyisen suhdannetilanteen.

Vaikka tällainen päättely ja laskutoimitus saattavat vaikuttaa aivan päinvastaiselta kuin mihin arkitieto ja oletuksemme tähän saakka

ovat perustuneet, ei asiaa sovi jättää tutkimatta. Nämä laskelmat ovat siis ympäristötaloustoimikunnan laskelmia, joita toimikunta itse ei ole halunnut uskoa. Mielestäni tämä ajattelu on todellakin tutkittava ja laskelmat tehtävä silloin, kun Suomen energiaveropäätöksiä pitkällä aikajänteellä suunnataan. Eli olen ed. Heidi Hautalan esittämän liiton kannalla eli työn ja ympäristön liitto on toteutettava Suomessa käytännössä.

Energian säästöstä hallitus on toistanut aikaisemmat esityksensä, jotka sisältävät tavoitteen ominaiskulutuksen pienentämisestä 10—15 prosenttia. Täällä useissa puheenvuoroissa on todettu se, että entistä enemmän on panostettava uusiin tekniikoihin, joilla säästöä saadaan aikaan. Energiaverot ovat tässäkin hyvä kannustin. Energiasäästöä jo nyt kehitetyillä tekniikoilla mm. metsäteollisuudessa olisi aikaansaataavissa 10—20 prosenttia. Ongelmana on kuitenkin se, että ilman energiaverojen käyttöönottoa eli energian hinnan nousua laitteistojen uusiminen ei ole kannattavaa.

Myös metsäteollisuuden oma energian tuotanto on otettava täysitehoisesti käyttöön. Esimerkiksi Uimaharjun Enocellin prosessijätettä polttoaineenaan käyttävä voimala tuottaa jo nykyisellään jopa enemmän sähköä kuin Pohjois-Karjalan muut voimalaitokset yhteensä. Itä-Suomen puuvoimaprojekti on tehnyt urauurtavaa työtä monipuolistamalla puunjalostusteollisuuden tuotantoa ja yhdistämällä teollisuuskompleksiin energiatuotannon.

Puun ja turpeen käyttöä tuetaan nyt antamalla niille alkutuotevähennys. Hallituksen polttoaineveroesityksessä puulle ei tule ympäristöveroa ja turpeelle veroa tulee 30 prosenttia hiilisäällöstä. On hyvä ja järkevää kohdella puuta kotimaisena suhteellisen puhtaana energialähteenä muita energialähteitä suopeammin. Turpeen kohtelu ei sen sijaan ole välttämättä aivan oikeassa suhteessa tässä hallituksen esityksessä. Siinä on toki edistytty, että turpeen ei enää sanota olevan uusiutuva polttoaine ja olevan sen vuoksi rinnastettavissa puuhun.

Koska turvekattiloissa voidaan polttaa ainakin osaksi turpeen tilalla ja seassa puujätettä ja puuhaketta, on erot pidettävä niin selvinä, että puulle tulee selvä kilpailuetu turpeeseen nähden. Tätä puoltavat nimenomaan ympäristösytyt. Selvitysten mukaan turpeen poltto tuottaa hiilidioksidia ja muita kasvihuonekaasuja energiayksikköä kohti enemmän kuin kivihiili, ja sen uusiutuminen tuhansien vuosien kuluessa tuskin oikeuttaa kutsumaan sitä uusiutuvaksi luonnonvaraksi.

Biomassan ja muiden energiamuotojen osalta Suomessa on olemassa huipputeknologiaa, joka on kohtuullisen lyhyellä aikavälillä käyttöön otettavissa myös Suomessa. Tätä pitää kannustaa ja tarpeen mukaan yhteiskunta voi osallistua laitteiston ja pilottihankkeiden kehittämiseen. Jatkuvaan tukemiseen on suhtauduttava kielteisesti. Energiamuotojen hintahierarkia on toteutettava ympäristöperusteisilla energiaveroilla ja tässä mielessä myöskään alkutuotevähennystä ei voi pitää järkevänä pitkällä aikavälillä. Energian hintaan vaikuttavien tukien on oltava aina näkyviä, jotta tiedetään, mistä kaikesta hinta muodostuu.

Suuriin perusvoimainvestointeihin verrattuna kapasiteetiltaan pienemmistä laitoksista koottu verkosto antaa monia etuja ja tässä mielessä on myös kiinnitettävä huomiota niihin mahdollisuuksiin, joita toivottavasti pian avautuu, ottaa käyttöön myös Suomessa dieselvoimalaitoksia sähkön tuotannossa.

Tässä pienempien laitosten muodostamassa verkossa etuna on: 1) Sen alueellinen sijoittelu muodostuu monipuolisemmaksi. 2) Se antaa energiastrategiaan joustoa. 3) Se mahdollistaa asteittain uusimman teknologian käyttöönoton sitä mukaa kuin energian tarvetta esiintyy. 4) Yhdistettyyn kaukolämmön ja sähkön tuotantoon sekä biomassaan perustuva strategia mahdollistaisi eri polttoainevaihtoehtojen käyttämisen erilaisissa tilanteissa. Samalla tätä kautta voidaan turvautua myös maakaasun lisääntyvään käyttöön.

Tuossa ponnessa, jonka perustalta selonteko on annettu, edellytettiin maakaasun hankinnan monipuolistamista. Hallitus vastaa selonteossaan tähän kohtuullisen ylimalkaisesti. Täällä on nyt kuultu kauppa- ja teollisuusministerin selityksiä siitä, miksi neuvottelut Norjan maakaasun saamiseksi eivät ole edistyneet. On tietysti hyvin vaikea tältä paikalta sanoa, ovatko nuo pyrkimykset neuvotteluihin olleet riittävän onnekkaita. Kaasu voisi olla eteläisessä Suomessa nimenomaan se ratkaisu, jolla Suomi vastaa ilmastopimuksen toteuttamiseen vähentämällä hiilen ja öljyn polttoa.

Arvoisa puhemies! Loviisan ydinvoimalan käytetyn polttoaineen loppusijoitus on ratkaistava niin, että siihen ei kuulu jätteen vieminen Venäjälle. Tämän on hallitus selonteossa luvannut, mutta mikä on aikataulu? Nyt ryhdytään tekemään selvityksiä siitä, miten sopimukset voidaan purkaa. Mielestäni kansainvälinen uskottavuutemme ei salli meidän vievän enää yh-

tään kuormaa ydinjätettä rajojemme ulkopuolelle.

Ed. L i n n a i n m a a : Arvoisa puhemies! Hallituksen selonteossaan esittämät energia politiikan tavoitteet, energian saannin varmuus ja turvallisuus, taloudellisuus, hyväksyttävyys ympäristön kannalta sekä energia-alan osaamisen, tietotaidon ja teknologian korkea taso ovat suomalaisen hyvinvoinnin turvaamisen kannalta ensiarvoisia. Energialla on maassamme poikkeuksellisen suuri merkitys verrattuna moniin muihin maihin, myös kilpailijamaihimme. Mutta paitsi tavoitteet erityisesti toimenpiteet, joilla politiikkaa toteutetaan, ovat tärkeitä. Niiden tulisi olla johdonmukaisia ja linjassa tavoitteiden kanssa, mitä ne eivät viime aikoina ole olleet.

Hallituksen nyt antama selonteko on tämän vuoksi aiempien ratkaisujen seurauksena osittain näiden paikkailua. Toivottavaa olisi, että pääsisimme vähitellen myös energiamarkkinoilla toimimaan normaalien markkinatalouden pelisääntöjen ja lainalaisuuksien mukaisesti.

Selonteossa energiatuotanto ja energiamarkkinat todetaan monessa suhteessa hajautetuiksi ja tehokkaiksi. Kilpailu sekä eri energiamuotojen että alalla toimivien kesken on ollut selvästi suurempaa ja vapaampaa kuin monissa muissa maissa. Sähkömarkkinoilla rakentaminen tuotannon ja siirron osalta on ollut vapaata. Näin tulee olla jatkossakin. Tämä on mahdollistanut hajautetun ja tehokkaan tuotannon kehittymisen Suomeen, mitä mm. sähkön edullinen hintataso osoittaa.

Kilpailun lisääminen on yksi oleellinen keino energia politiikan tavoitteiden saavuttamiseksi. Suomessa onkin kilpailua ollut enemmän kuin useimmissa muissa maissa. Jatkossa tavoitteena tulee olla entistä taloudellisempi toiminta kuitenkin niin, ettei järjestelmän varmuus eikä pitkäjänteisten investointien toteutus vaarannu. Samalla tulisi myös varmistua, ettei kilpailun lisäämisen varjolla aseteta kotimaisia toimijoita kohtuuttomaan asemaan. Joissakin tapauksissa ulkomaiset toimijat voivat kotimarkkinoidensa suojatun aseman johdosta pyrkiä vääristämään kilpailuasetelmaa pyrkiessään uusille vapaammille markkinoille. Vastavuoroisuus toiminnan vapaudelle lienee minimivaatimus.

Energia politiikan yhtenä keskeisenä tavoitteena on hyväksyttävyys ympäristön kannalta. Tavoitteena tulee silloin rahan säästön rinnalla olla ympäristön säästö. Energian käyttö, jalostus ja tuotanto aiheuttavat muutoksia ympäristössä. Siten tavoitteen tulee olla taloudellisesti rajoittava

näitä muutoksia. Keskeisiä keinoja ovat päästöjen rajoittaminen mm. ympäristönsuojeluinvestoinnin sekä päästöjen synnyn estäminen mm. energian käytön vähentämisellä ja käyttämällä päästöttömiä energialähteitä.

Sähkö on yksi muoto energiaa, ei varsinainen primäärienergiälähde kuten öljy. Kuluttajan kannalta se on monesti taloudellisin ja helpoin tapa. Tässä mielessä on luonnollista, että sähkön muodossa käytetyn energian osuus on kasvanut ja tulee jatkossakin kasvamaan. Tämä ei silti suinkaan merkitse energian kulutuksen saatikka ympäristöpäästöjen lisääntymistä, pikemminkin päinvastoin, erityisesti kun voidaan käyttää mahdollisimman puhtaita primäärienergiälähteitä ja hyödyntää tehokkaasti mm. suurmittakaavaisessa sähkön tuotannossa uutta tuotanto- ja puhdistusteknologiaa.

Energian säästön edistäminen on varmasti tavoiteltavaa. Tärkeää on kehittää uusia tehokkaampia ratkaisuja energian käytön ongelmiin ja yhteiskunta voi tukea tätä kehitystyötä. Näiden ratkaisujen pääsyä markkinoille tulee edistää informatiivisella tiedotuksella ja erilaisilla kampanjoilla.

Selonteossa on todettu biopolttoaineiden osuuden olevan Suomessa energian käytössä teollisuusmaiden suurimpia. Tähän meillä on ollut luontaisia edellytyksiä. Toisaalta kehitystä on myös tuettu julkisin varoin viime vuosina varsin voimakkaasti. Selonteossa asetetaan tavoitteeksi lisätä kotimaisten biopolttoaineiden käyttöä huomattavasti tulevaisuudessa. Energiahuollon varmuuden ja ympäristönkin kannalta se on perusteltua. On paikallaan, että biopolttoaineiden käytön tutkimukseen ja kehitystyöhön panostetaan antamalla siihen taloudellista tukea. Pysyvät taloudelliset tuet voivat kuitenkin johtaa paitsi energiemarkkinoiden vääristymiseen myös huomattaviin valtiontukiaisiin. Tavoitteena ei voi olla nykyisen maataloustuen kaltainen masiivinen julkinen tuki puun ja turpeen tuottajille.

Ympäristöperusteisia energiaveroja ehdotetaan käytettäväksi nykyistä voimallisemmin ohjaamaan sekä energian käyttöä että tuotantoa. Maamme on hyvin riippuvainen energiasta. Sekä lämmitystarve, liikkumistarve että teollisuuden luonne merkitsevät suhteellisen korkeita energiakustannuksia. Veroilla ei kustannusrasitusta pitäisi enää kohtuuttomasti lisätä. Meidän ei tule lisätä energia- ja ympäristöverotustamme ainaakaan nopeammin ja enemmän kuin muut maat — olosuhteistamme johtuen pikemmin varovaisemmin.

Ympäristöverotuksessa tulee jatkossa pyrkiä pitkäjänteisyyteen ja ennakoitavuuteen. Energia-alan investoinnit ovat pitkävaikutteisia ja siksi investointiratkaisuja tehtäessä tulee voida kohtuullisesti olla selvillä, minkälaiset ovat ne vero-olosuhteet, joissa investoinnit ovat käytössä. Nykyinen linja, jossa veroja muutellaan keran vuodessa, on kestäättömällä pohjalla.

Ympäristöverojen tulisi selkeästi tukea ympäristönsuojelua ja siksi verojen tulisi kohdistua raakaenergiaan, ei jalostettuihin energiamuotoihin. Esimerkiksi sähkön erillisen veron poistaminen on täysin perusteltua. Ydinvoiman ja sähkön tuonnin ylimääräistä perusveroa pidän väärin kohdennettuna.

Ydinenergian käytön osalta hallitus katsoo, että vastaisuudessa Suomen tulee itse huolehtia täällä syntyvistä ydinjätteistä. Hallituksen käsitys on poliittisesti ymmärrettävissä, onhan Loviisan voimalaitoksen ydinjätteiden vieminen Venäjälle herättänyt ulkomailla ärtymystä. Asia ei kuitenkaan ole aivan yksinkertainen eikä ärtymyksen tietopohja ole kovin vakuuttava. Lähtökohdana voitaneen pitää sitä, että Suomesta ulkomaille vietävän jätteen hoidon tulee olla asianmukaisesti järjestetty ja turvallista riippumatta siitä, onko kyse ydin- vai muusta jätteestä. Näin ollen tulisi Loviisan käytetyn ydinpolttoaineen viennin liittää turvallisuuden ja asianmukaisen hoidon varmistusvaatimus. Tähän onkin olemassa edellytyksiä, koska ilmeisesti Venäjä on valmis sallimaan ydinturvallisuusviranomaisten tarkastuskäyntejä Tsheljabskin jättekäsittelylaitoksella.

Koska Suomessa on korkeatasoista tietämystä ydinjäteteknologiasta ja hyvä valmius ydinjätteiden turvalliseen käsittelyyn, on syytä tukea sitä yhteistyötä, jonka sekä teollisuus että turvaviranomaiset ovat aloittaneet Venäjän ydinjätteistä vastuullisten organisaatioiden kanssa. Tämä yhteistyö voi osaltaan edesauttaa Loviisan ydinjätteiden käsittelyä, turvallisuuden varmistamista ja samalla helpottaa Venäjän laajempin, myös lähellä rajojamme olevien ydinjäteongelmien ratkaisemista.

Muistutan siitä, että Loviisan jätteen palautus perustuu Suomen ja Neuvostoliiton valtioiden väliseen sopimukseen. Sen voimassaolon on myös nykyinen Venäjä vahvistanut. Palautus noudattaa valtioneuvoston kymmenen vuotta sitten tekemää päätöstä, joka nimenomaan edellytti sopimusjärjestelyjä, joilla käytetty polttoaine sijoitetaan peruuttamattomasti ulkomaille. Aika on tietysti muuttunut ja saattaa olla uudel-

leenarvioinnin aika, mutta yksipuolinen käytetyn ydinpolttoaineen palautussopimuksen irtisanominen ei varmaankaan ole ainoa vaihtoehto pyrkinessämme osallistumaan Venäjän ydinteknologian ongelmien ratkaisuun samalla varmistamalla, että Loviisasta viety käytetty polttoaine hoidetaan vastuullisesti.

Sähkön tuonti on yksi vaihtoehtoinen sähkön hankintaratkaisu myös tulevaisuudessa. Keskeistä on tuontisähkön kilpailukykyisyys muihin vaihtoehtoihin nähden. Ensisijaista lienee kuitenkin pyrkiä turvaamaan kotimaisen tuotannon toteuttamisedellytykset ja kilpailukykyisyys. Näin on mahdollista ylläpitää myös kilpailuasetelmaa ja varmistaa tuontisähkön hinnan edullisuus.

Selonteon mukaan hallitus edellyttää, että sähkön tuontisopimukset solmitaan kansainvälisiä ympäristösopimuksia ja turvallisuusmääräyksiä noudattavien osapuolten kanssa. Periaate on oikean suuntainen. Samalla tulisi kuitenkin luoda ja turvata edellytykset ympäristönsuojelun ja turvallisuuden edistämiseksi näissä maissa ja niiden voimalaitoksissa. Se, että Suomi yksipuolisesti ja kategorisesti kieltää sähkön tuonnin esimerkiksi Venäjältä, ei takaa, että vaaralliseksi luokitellut ydinvoimalaitokset suljetaan tai rikkiptoisien hiilen ja öljyn polttaminen loppuisi. Suomen tulisi pyrkiä tukemaan näihin laitoksiin tehtäviä ympäristönsuojelu- ja turvallisuusinvestointeja. Monissa tapauksissa ainoa käyttökelpoinen maksun väline on sähkö. Mikäli tuonnissa jatketaan nykyistä lupamenettelyä, niin suomalaisten Venäjän ja Viron voimalaitoksiin suorittamien investointien maksuna voitaisiin sallia tietyissä tapauksissa sähkön tuonti myös tulevaisuudessa.

Selonteossa hallitus pitää maakaasua suositeltavimpana perusvoiman polttoaineena. Ympäristön kannalta maakaasu lienee puhtain fossiilinen polttoaine ja siten sen suosiminen on perusteltua. Maakaasun käytön lisääminen edellyttää kuitenkin toisen hankintakanavan toteuttamista. Selonteossa edellytetään selvittävän naapurimaiden yhteispohjoismaisen kaasuputkiston rakentamismahdollisuudet. Näitä selvityksiä on viime vuosina tehty useita laihoin tuloksin.

Selonteon mukaan toisen hankintalähteen aikaansaamisessa saattaa kuitenkin valtiovallan osallistuminen olla välttämätöntä. Valtio on tukenut jo tähän mennessä huomattavalla summalla maakaasun käyttöä aikanaan rakennettaessa kaasuputkea Venäjältä eteläiseen Suomeen. Tällä hetkellä valtio tukee käyttöä lähes 300 miljoonalla markalla vuosittain kaasun tuontihintava-

hennyksen muodossa. Massiivinen tuki yhdelle energiamuodolle vääristää markkinoita eikä voi valtiontaloudenkaan kannalta olla kestävää pitimmällä aikavälillä.

Huolimatta kaasuputkiston infrastruktuuri-investoinnin luonteesta maakaasun hankinnan tulee perustua markkinatalouden edellyttämiin kaupallisiin lähtökohtiin. Hankkeen toteuttaminen on yritysten asia ja valtion asiana voi korkeintaan olla tiettyjen edellytysten luominen, ei kuitenkaan hintaan mihin hyvänsä.

Selonteossa todetaan myös pyrkimys välttää hiileen perustuvan perusvoiman lisärakentaminen. On kuitenkin muistettava, että teknologia on kehittynyt erittäin nopeasti ja hiilen käytöstä esimerkiksi sähkön tuotannossa syntyvät ympäristövaikutukset voidaan hiilidioksidia lukuun ottamatta eliminoida. Pelkästään nykyteknologiaa kehittämällä ja mahdollisuuksia hyödyntämällä kivihiihi on varteetottettava vaihtoehto.

Lisäksi hiilen tarjonnassa on näköpiirissä pitkälle tulevaisuuteen jopa runsautta ja siten hinta tulee olemaan edullinen. Sillä pitäisi Suomen talouden kannalta olla ensiarvoinen merkitys. Kivihiiheen perustuva voiman tuotanto on ja tulee olemaan myös se referenssi, vertailuvaihtoehto, johon esimerkiksi maakaasua ja sähkön tuontia verrataan. Ydinvoima edullisimpana vaihtoehtona on jo suljettu vertailuvaihtoehtoista pois. Mikäli kivihiihi normein, päätöksiin, veroin tai muin vastaavin ratkaisuin suljetaan pois vaihtoehtoista, tämä näkyy muiden vaihtoehtojen hinnoissa. Neuvotteluasetelmat huonontuvat ja korkeampi energian hinta valuu maamme rajojen ulkopuolelle hyödyntämättä mitenkään kansantaloutta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen energiapoliittinen selonteko antaa käyttökelpoisen lähtökohdan niille yksityiskohtaisille jatkoselvityksille, joiden varassa päätökset Suomen energiahuollosta on tehtävä. Tässäkin yhteydessä haluan korostaa pitkäjänteisten päätösten välttämättömyyttä. Sorrumme liian usein yksivuotisten lakien tehtailuun ja muutoinkin lyhytjänteisiin, tempoileviin ratkaisuihin. Erityisesti energiahuollossaan kansakunnan on nähtävä tulevaisuutensa.

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Nyt käsitellyssä on niitä kokonaisvaltaisen energiapoliittisen ohjelman aineksia, joita valtaosa väestöstä ydinvoiman lisärakentamista vastustaessaan on hartaasti ja pitkään odotellut. Mikäli tänä aikana olisi todella satsattu uusiin energiapoliittisiin linjauksiin, tuotekehittelyyn ja tutkimukseen, meil-

lä olisi ydinvoimalle vaihtoehtoisia energiantuotantomuotoja ja kotimaisen energian uusi nousu jo alkamassa.

Valtio ja voimayhtiöt ovat panostaneet ensi kädessä ydinvoimaan ja pitkälti vain ydinvoimaan. Kauppa- ja teollisuusministeriön energiatutkimusrahoituksesta käytettiin vielä vuonna 1993, siis tänä vuonna, 12 prosenttia ydinenergiaan eli 14,4 miljoonaa markkaa. Koko tutkimusrahoitussumma oli 120 miljoonaa markkaa. Ydinenergiaan siis käytettiin tilaston mukaan 14,4 miljoonaa markkaa. Hukkaan taisivat mennä nämä rahat.

Mikäli olisimme jo aikaisemmin vakavasti pyrkineet kestäväan kehitykseen ja ympäristöpainotteiseen energiapolitiikkaan, meillä olisi jo nyt meneillään laaja-alaiset ja tehokkaat energiansäästöohjelmat ja energian tehokkaamman käytön sovellutukset.

Mitä tekikään nykyhallitus? Myötätullessaan jatkuvasti voimayhtiöiden toiveita se samalla vähätteli muun energiatutkimuksen ja tuotekehittelyn tarvitsemaa tukea. Nyt hallituksella on käsissään eduskunnan kielteinen ydinvoimapäätös, joka tehtiin syyskuussa 1993 äänin 107—90. 2 kansanedustajaa oli poissa äänestyksestä.

Mikäli hallitus olisi kuunnellut kansalaisten ja kansanedustajien kielteisiä mielipiteitä ydinvoiman lisärakentamisesta, olisi se jo paljon varhemin voinut olla tukemassa ja itse tekemässä laaja-alaisempaa ja kestävämpää energiapolitiikkaa. Se olisi tuottanut tälle kansakunnalle myös paljon uusia lamastaselviytymiskeinoja.

Nyt käsitellyssä oleva selonteko sisältää uuden energiapolitiikan toimenpideohjelman keskeisiä aineksia. Tosin itse en tule hyväksymään vesivoiman lisäämistä niin, että koskiensuojeluohjelma revittäisiin auki. Muilta osiltaan ainekset ovat oikean suuntaisia, kunhan ei johdeta tilannetta siihen, että kivihiiltä ryhdyttäisiin käyttämään nykyistä runsaasti enemmän.

Toimenpideohjelmaan tulee kuulua tehokas energiansäästöohjelma, energian mahdollisimman tehokas hyödyntäminen, kotimaisten uusiutuvien energialähteiden laajamittainen käyttöönotto, bioenergian käyttö sekä maakaasun mahdollisimman laaja käyttö, joka puolestaan edellyttää läheisen yhteistyösuhteen luomista Norjaan ja kaikkiin Pohjoismaihin. Onkin syytä voimakkaasti tavoitella pohjoismaista energiaunionia.

Jo nykyään kotimaisen energiateknologiamme huippuosaaminen on kansainvälisestikin merkittävää. Sen kehittämistä on tuettava edel-

leen. Aurinko- ja tuulienergia sekä maalämmön käyttö kuuluvat meidänkin tulevaisuuteemme.

Hallituksen nyt esittämä ohjelma ei kuitenkaan ole riittävän laaja-alainen, seikkaperäinen eikä yksityiskohtainen. Se ei sisällä kustannusarvioita, ei työllisyysvaikutuksia eikä täsmällisiä vastuurajauksia.

Lähes kaikki nyt selonteossa esitetty taisi olla hallituksen tiedossa jo ydinvoimasta ja energiapolitiikasta syyskuussa keskusteltaessa. Ydinvoimalobbaus oli kuitenkin niin kiivasta, etteivät siihen sopineet puheet vaihtoehtoisten energiamuotojen ja linjausten mahdollisuuksista, niiden työllisyysvaikutuksista eikä kustannusvertailuista. Ne kerta kaikkiaan eivät sopineet kuvaan.

Nyt hallitus korostaa markkinavoimien roolia ja osuutta energiapolitiikassa. Itse asiassa hallitus haluaisi ilmeisesti siirtää energiakysymykset markkinavoimien hallintaan. Selonteossa todetaan: "Päätökset energian tuottamisesta ja käytämisestä tehdään yrityksissä ja muissa talousyksiköissä. Julkinen valta voi valvoa ja edistää markkinoiden toimivuutta".

Hallitus hamuaa siis markkinalähtöistä energiapolitiikkaa. Isännyteen ei pidä markkinavoimia päästää tässäkin asiassa. Rengin tehtävät saattavat onnistuakin. Joka tapauksessa energian saanti, varmuus, turvallisuus, kriisiajan valmius ja ympäristön kannalta edullisimmat vaihtoehdot ovat yhteiskunnalle ensiarvoisen tärkeitä tavoitteita. Siksi valtiovallalla on oltava tietynasteinen mahdollisuus valvoa ja kokonaisvaltaisesti ohjata energian tuotantoa, käyttöä ja jakelua. Selonteossakin todetaan: "- - valtiovalta voi taloudellisten, hallinnollisten ja informatiivisten ohjauskeinojen avulla parantaa yhteiskunnan kannalta parhaiden vaihtoehtojen toteutumista ja kilpailuedellytyksiä." Samalla hallitus toteaa, että "valtion rahoitustuella on perusteltua edistää tutkimusta, demonstraatiotoimintaa ja uusien teknologioiden kaupallistamiseen tähtäävää investointitoimintaa". Hallitus siis kuitenkin myöntää, että markkinavoimat tarvitsevat valtion rahoitustukea. Niinpä niin!

Eduskunnan kielteinen ydinvoimapäätös käynnistää toivottavasti pitkään pantattuja voimalahankkeita. Merkittävimmät ovat Neste Oy:n valmiiksi suunnittelema Porvoon jalostamon 600 megawatin prosessivoimala ja Helsingin Vuosaaren tuleva 450 megawatin kaasukombilaitos. Nämä kaksi hanketta tuottanevat sähköä yhtä paljon kuin eduskunnan hautaama viides ydinvoimala. Useita muitakin kansallisesti merkittäviä hankkeita on olemassa.

Uusiutuvan energian tuotanto- ja käyttöteknikassa Suomi on maailman eturintamassa. Meillä on huipputekniikkaa myös vientiin. A. Ahlströmiltä valmistui viime kesänä ensimmäinen paineistetun polton biovoimala Ruotsiin. Leijupetikattilat käyvät kaupaksi myös Itä-Aasiassa. Tampella Power on saanut suurtilauksen clean coal -projektista Yhdysvaltojen energiaministeriöltä. Suomessa osataan myös tuulivoimalateknikkaa. Strömberg toimittaa Tanskaan generaattoreita ja Valmet vaihteistoja. Strömbergin generaattori siis pyörii monissa Tanskan Kaliforniaan viemissä tuulivoimaloissa. Aika upeata! Lokakuussa Tanska sai peräti 3,5 miljardin markan tilauksen Argentiinasta.

Vientituloja saadaan ilmeisesti uudesta energiateknologiasta jo 5 miljardia markkaa vuodessa. Ne voivat nousta lähitulevaisuudessa jopa 10 miljardiin markkaan. Metran Wärtsilä Diesel puolestaan on onnistunut erityisen hyvin mm. Aasian kasvumarkkinoille pääsyssä. Tänä vuonna on yhtiö hankkinut jo 500 miljoonan markan tilaukset alueelta. Niistä kahdeksan menee maa-voimaloihin, kaksi laivoihin. Työpaikoiksi muunnettuina nämä dieselmoottorit antavat jo nyt puolelletuhannelle hengelle Aurajoen rannalla töitä koko vuodeksi. Tehtaan ulkopuolella ne työllistävät kaksinkertaisen määrän ihmisiä. Lisäksi tulevat Vaasan tehtaiden työpaikat. Dieselin Singaporen tehtaan toimialue käsittää 12 Kaakkois-Aasian maata, Indonesiaan ja Filippiineille on saatu runsaasti kauppvoja. Seuraavaksi katseet kuulemma kohdistetaan Vietnamiin. Täsäkin on mielestäni hyvin upeita saavutuksia.

Koomista ehkä mutta totta on se, että Suomi ei käytä näitä dieselaitteita lainkaan. Miksi? Ehkä tämän selonteon jälkeen KTM ryhtyy innokkaasti suunnittelemaan dieselvoimaloiden käyttöä, siis toteutuksia käytäntöön.

Wärtsilä Diesel on maailman johtavin keskinopeiden dieselmoottoareiden valmistaja tätä nykyä. Yhtiön vienti on 90 prosenttia tuotannosta, ja se on hurjassa kasvussa, noin 40 prosenttia vuodessa.

Energiapolitiikan toimenpideohjelman tulee ottaa myös dieselvoimalat, jotka siis kelpaavat lähes koko maailmalle mutta eivät vielä Suomelle. Syyskuussa 1993 eduskunta hyväksyi suurella ääntenenemmistöllä pönnen, jossa edellytettiin, että hallitus pikaisesti selvittää mahdollisuuden, miten lähitulevaisuudessa sähköntuotantoa voitaisiin turvata kotimaisilla kaasukäyttöisillä dieselvoimaloilla.

Modigen-dieselvoimalat pystyvät tuottamaan

sähköä ja lämpöä ydinvoimaa edullisemmin. Niiden investointikustannukset ovat alle puolet ydinvoiman investoinneista ja kokonaiskustannukset kaupallisella 10 prosentin korolla laskien jopa 20—40 prosenttia ydinvoimaa halvemmat. Kotimaisuusaste on 90 prosenttia. Polttoainehuolto voidaan turvata Venäjältä ja toivottavasti aikanaan Norjasta tuotavalla kaasulla. Varapolttoaineena voi olla raskas polttoöljy, neste-kaasu tai mahdollisesti myös puusta saatava bioöljy. Ministeri Kääriäinen totesi tänään, että dieselit käyttävät maakaasua. Kyllä näin on, mutta ne voivat käyttää myös muita energiamuotoja.

VTT:n selvityksen mukaan vuonna 2000 tarvittava noin 1 400 megawatin sähkötehon tarve voidaan toteuttaa optimaalisesti esimerkiksi rakentamalla Etelä-Suomen suuriin kaupunkeihin kaukolämpödieselvoimaa noin 1 000 megawattia ja pieniin kaupunkeihin 200 megawattia sekä pelkästään sähköä tuottavaa kombidieselvoimaa 100 megawattia.

Arvoisa puhemies! Suomessa on todella merkittävää energiateknologian huippuosaamista. Siitä meidän on syytä olla ylpeitä ja turvata sille edelleenkin kehittymismahdollisuudet.

Ed. Lehtosaari merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a x : Herr talman! Mitt budskap är mycket kort och krasst. — Herra puhemies! Sanomani on lyhyt ja tily.

Det viktigaste som kan läsas ur regeringens energipolitiska redogörelse är det som inte alls står i den. Och vad är det? Jo, det att Finlands energipolitik efter riksdagens nej till en utbyggnad av kärnkraften är vind för våg.

Det var en chock för mig att konstatera att regeringen inte vågat säga ut vilka handlingsalternativen är efter det beslutet. I själva verket har vi två alternativ. Antingen försöker vi bibehålla ungefär vår nuvarande levnadsstandard, vilket innebär att Finland inte kan leva upp till de miljökrav som ställs upp i Riokonventionen och vissa andra internationella miljöavtal eller så får vi lov att göra mycket radikala och obehagliga ingrepp i privathushållens energianvändning och dagliga liv. Här hjälper det inte t.ex. med dieselkraft, rdm. Astala!

Så länge regeringen inte vågar säga ut denna enkla sanning förblir energipolitiken på drift. Allt tal om att vända ekonomin på rätt köl blir en bluff så länge energipolitiken tillåts vila på lösan

grund. Energifrågorna och den ekonomiska politiken, den ekonomiska aktiviteten går och måste gå hand i hand. Jag har redan länge förundrat mig över att varken regeringen eller riksdagen velat analysera eller slå fast vad som krävs av oss finländare i dag för att vi igen skall kunna försörja oss själva. Inte kan vi bara gå på i ullstrumporna, t.ex. som i år då staten tar upp nya lån till ett värde av 20 000 mark per medborgare. Det gör sammanlagt 100 miljarder mark, vilket är deficitet i årets statshushållning. Senast nu måste energipolitiken sättas in att tjäna vår försörjning.

Herra puhemies! Tärkein asia, joka voidaan lukea hallituksen energiapolitiisesta selonteosta, on itse asiassa se, mitä siihen ei ole kirjattukaan. Niin, mistä on kysymys? Valitettavasti selonteko todistaa, että Suomen energiapolitiikka eduskunnan kielteisen ydinvoimapäätöksen jälkeen on tuuliajolla. Minulle oli järkytys todeta, ettei hallitus ole uskaltanut kertoa totuutta tuon ydinvoimapäätöksen jälkeen tosiasiallisesti käytettävistä olevista toimintavaihtoehdoista.

Itse asiassa meillä on kaksi vaihtoehtoa: Joko yritämme puolustaa elintasomme säilyttämistä kutakuinkin nykyisen tasoisena, jossa tapauksessa Suomi ei pysty täyttämään Rion ja eräiden muiden kansainvälisten ympäristösopimusten vaatimuksia, tai sitten meidän on pakko puuttua rajusti ja inhottavalla tavalla yksityistalouksien energian käyttöön ja jokapäiväiseen elämään.

Niin kauan kuin hallitus ei uskalla julistaa tätä yksinkertaista totuutta, energiapolitiikkamme jää väistämättä edelleen tuuliajolle. Samoin puheet maamme talouden saattamisesta oikealle tolalle jäävät bluffiksi niin kauan kuin energiapolitiikan sallitaan keskeisiltä osin jäädä pettäväälle pohjalle. Energiaratkaisut ja taloudellinen toimeliaisuus kulkevat käsi kädessä.

Olen jo kauan ihmetellyt, ettei hallitus sen enempää kuin eduskuntakaan ole halunnut eritellä ja määritellä niitä vaatimuksia, jotka nyt kohdistuvat meihin suomalaisiin, jotta jälleen pystyisimme elättämään itsemme. Meidän on sula mahdollisuus jatkaa nykyistä menoamme, mikä esimerkiksi tänä vuonna merkitsee, että valtio ottaa 20 000 markkaa uutta lainaa kansalaista kohden. Siitä syntyy se 100 miljardin summa, joka vastaa valtiontalouden tämän vuoden vajetta. Energiapolitiikka tulee viimeistään nyt valjastaa palvelemaan kansalaistemme toimeentuloa.

Herra puhemies! Talusvaliokunnan on uskallettava katsoa totuutta silmiin, kun se ryhtyy käsittelemään selontekoa. Edellytän, että valio-

kunta hahmottaa selkeästi nyt käytettävissä olevat energiapolitiiset toimintavaihtoehdot ja niiden seuraukset, kun taloudelliset ja ympäristötekijät samoin kuin myös energian tuontiin liittyvät riskit otetaan huomioon. Pelkään kuitenkin pahoin, että tämä esitykseni jää pelkäksi hurskaaksi toivomukseksi, kun nyt näyttää siltä, että hallituskin on nostanut kätensä pystyyn. Talusvaliokunnan energiapolitiikkaa koskeva mietintö vuoden 1992 kesäkuun 18 päivästä voi kuitenkin käydä varsin hyvästä pohjasta, jos ja kun halutaan esittää realistisia arvioita toteutettavista toimintavaihtoehdoista.

Herra puhemies! Valitettavasti on niin, ettei hallitus yksin kavahta suoraa puhetta energia-asiassa. Minua tuskastuttaa myös se, että minun on pakko tässä yhteydessä sanoutua irti niistä hurskaista toivomuksista, jotka ryhmätoverini Henrik Westerlund ruotsalaisen eduskuntaryhmän puheenvuorossa ryhmän enemmistöön tukeutuen on tuonut julki. Valitettavasti ne eivät luo pitävää pohjaa maamme energiahuollolle sen enempää kuin kansalaistemme jokapäiväisen leivän ansaitsemisellekaan.

Herr talman! Ekonomiutskottet måste vid behandlingen av denna redogörelse se sanningen i vitögar. Utskottet måste ge en klar bild av de handlingsalternativ som står till buds när de ekonomiska frågorna, miljökraven och riskerna med till buds stående energiimport beaktas. Det är kanske en from förhoppning att tro att så skall ske när också regeringen nu tycks ha sträckt upp händerna. Ekonomiutskottets betänkande om energifrågorna av den 18 juni 1992 kunde gott och väl tjäna som grund för verklighetsförankrade bedömningar.

Herr talman! Det är tyvärr inte nog med att regeringen inte nu vågar tala klarspråk. Det smärtar mig att jag i detta sammanhang också skall vara tvungen att konstatera att de fromma förhoppningar som kollegan Henrik Westerlund i Svenska riksdagsgruppens anförande uttalade med flertalet av gruppmedlemmarna bakom sig inte heller utgör en hållbar grund för landets energiförsörjning och för att vårt folk skall kunna förtjäna sitt dagliga bröd.

Ed. Kauppinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K o m i : Arvoisa puhemies! Eduskunnan kielteinen ydinvoimapäätös on poikunut hyvin

monimuotoisen energiapolitiittisen selonteon, jossa hallitus esittää linjauksiaan energiapolitiikassa aina vuoteen 2005 saakka. Hallituksen tavoitteina olevat energian saannin varmuus ja turvallisuus, taloudellisuus ja ympäristöystävällisyys ovat täysin oikeita valintoja. Itse kuitenkin edellä olevien lisäksi painottaisin hyvin voimakkaasti kotimaisuuden lisäämistä energian tuotannossa. Kotimaisuusasteen väheneminen vuoden 1972 tasosta, silloin 31,5 prosenttia, vuoden 92 tasoon 28 prosenttiin osoittaa meidän unohtaneen kotimaisuuteen panostamisen energiamme tuotannossa. Kriisivalmiuden lisäksi kotimainen tuotanto on ensiarvoisen tärkeää työllisyyden ja kansantalouden kannalta.

Harkitessamme kansantaloutta tukevia investointikohteita ovat kotimaisen energian tuotannon investoinnit yksi kaikkein varteenotettavimpia kohteita. Perusinvestoinnit olisivat miltei kokonaan kotimaisia, ja polttoaineen hankinta sekä käytön vaatima työpanos antaisi kipeästi kaipaamiamme työpaikkoja. Me unohdimme vahvoina kansantaloutemme kasvun vuosina kansantalouden perustan: kauppaja- ja vaihtotaseen tasapainon. Sen unohtamisen seurauksia maksamme näiden vuosien lisäksi vielä pitkälle tulevaisuuteen. Tätä virhettä voisimme korjata nopeammin, jos pystyisimme yhä suuremman osan tuonistamme korvaamaan kotimaisella tuotannolla.

Metsän kokonaiskäytön kannalta energian tuotannolla on hyvin merkittävä osuus. Vesuriliinja ei ole vastaus puun energiakäyttöön. Puun korjuun yhteydessä käytettävä energiapuun korjuutekniikan kehittyminen antaa selvästi paremman mahdollisuuden puuraaka-aineen kannattavaankin tuottamiseen. Massahakemenetelmä, jossa korjataan samalla kertaa sellu- ja polttohake yhdessä ja eritellään ne vasta käyttöpaikalla, on hyvin käyttökelpoinen korjuutapa puun kokonaisvaltaiseen korjuuseen. Puun korjuumenetelmien kehittämiseen on satsattava edelleenkin tuotekehityksen ja tutkimuksen resursseja samoin kuin polttotekniikankin kehittämiseen.

Ylijäämäpeltojen käyttöä biopolttoaineiden kasvattamiseen on edelleen kehitettävä ja otettava ne myös käyttöön. Tekniikka on jo nyt olemassa biodieselin, etanolin ja pyrolyysiöljyn tuottamiseen. Tuotanto on aloitettava mahdollisimman pian.

Turpeen käytössä ollaan Suomessa kohtuullisesti mukana. Käyttöä on kuitenkin mahdollista lisätä huomattavastikin, koska käytämme vasta noin puolet uusiutuvista turvevaroistamme. Puun ja turpeen yhteiskäyttö lisää käytön tehok-

kuutta ja varmuutta, ja turve kilpailee yllättävän hyvin mm. hiilen kanssa heti tulevien energiaveroratkaisujen jälkeen.

Edellä olevien kotimaisten energiatuotantomuotojen kehittämisen työllistävät vaikutukset eivät jää yksin kotimaahan. Satsaukset teknologian kehittämiseen bioenergian suuntaan ovat jo nyt lisänneet vientimahdollisuuksia huomattavasti. Muun muassa kauppa- ja teollisuusministeriö on jo huomannut Suomen mahdollisuudet, ja kansliapäällikkö Matti Vuoria on todennut energiatekniikan viennin voivan tulevaisuudessa kattaa koko energian tuontiin käytettävän yli 10 miljardin laskun.

Tyrmäämme usein kotimaisen energian tuotannon vetoamalla sen kalliiseen hintaan. On huomattava hinnan muodostuvan tulevaisuudessa yhä enemmän kansantalouden kokonaisvaikutusten kautta, jolloin huomio on otettava työllisyys, valuutan säästö, ympäristövaikutukset, turvallisuus ym. tekijät.

Energiansäästötoimenpiteiden etenemisen eteenä on osittain maksumiehen puuttuminen. Energian tuottajat eivät halua syödä oman tuotantokapasiteettinsa kehittämismahdollisuuksia. Lisäkulutus antaa tuoton lisämahdollisuuden. Säästö taas rajoittaisi energian lisätuotannon mahdollisuuksia. Silti säästöillä on selkeitä mahdollisuuksia vähentää energian kulutusta noin 10–15 prosentilla. Kokonaiskulutuksen kasvua se ei silti pysäytä, mikäli talouskehitys jatkuu myönteisenä.

Tiedämme, että tehokkain keino säästöihin on verotuksen kautta tapahtuva taloudellinen ohjaus. Hallituksen nyt sopima energiaveromalli on oikean suuntainen. Veron vaikutuksia erilaisiin energiankäyttäjärühmiin on kuitenkin tarkoin seurattava sekä oltava tarvittaessa valmiudet veron uudelleensuuntaamiseen, mikäli veron seuraukset muodostuvat kielteisiksi.

Suurteollisuutemme arvioimat haittavaikutukset kilpailukykyyn ovat mielestäni kohtuullisia huomioiden energian hinnan alhaisuuden Suomessa. Kansainvälinen kehitys ympäristöverotuksessa on myös huomioitava energiaverotusta tulevana vuosina mahdollisesti kiristettäessä.

Sähkön tarpeen kasvuennusteet lähtevät nykyisestä 63 terawattitunnin käytön tasosta. Nämä ennusteet edellyttävät talouden kasvun myönteistä kehittymistä eli noin 2–3 prosentin lisäkulutusta vuodessa. Näyttää ilmeiseltä, ettei bruttokansantuotteen kasvu yllä tällä vuosikymmenellä arvioidulle tasolle, jolloin myös sähkön tuotantokapasiteetin kasvutarve pienenee arvioi-

dusta 2 000 megawatin tarpeesta vuoteen 2000 mennessä. Se osaltaan vaikuttaa myös vuoden 2005 tarpeeseen, jolloin lisäkasvutarpeen on arvioitu olevan 3 500 megawattia.

Vuoteen 2000 saakka sähkön lisätarve voidaan tyydyttää lisäämällä teollisuuden ja kaupunkien yhdistettyä sähkön ja lämmön tuotantoa sekä tehostamalla vesivoiman hyväksikäyttöä. Niin sanotun perusvoiman lisäosuus tulee osittain metsäteollisuuden sivutuotteena ja jo nyt olemassa olevilla hiilivoimaloilla. Tuonnin osuutta sähkön osalta ei ole syytä lisätä, mutta lähes nykyisellä tasolla se voitaneen säilyttää. Kun tähän vielä lisätään sähkön ja lämmön yhteistuotanto pienissä ns. kombivoimaloissa, tulee koko sähkön lisätarve tyydytetyksi arvioidussa laajuudessa.

Globaalisesti ajatellen ei jatkuvan kasvun kehitys maapallolla ole mahdollinen. Siksi Suomen tulisi pyrkiä kestäväen kehityksen suuntaan tulevaisuuden energiaennusteissaan.

Olemme avaamassa sähkömarkkinat kilpailulle. Se on suoritettava harkiten, etteivät alueelliset erot energian hinnoissa muodostu kohtuuttomiksi. Haja-asutusalueiden pitkien verkostojen ylläpitäminen vaikeutuu, jos kilpailu voi vapaasti kuoria kerman päältä.

Jakeluyhtiöiden verkostojen kokonaiskustannukset on sisällytettävä ulkopuolisten verkoston käyttäjien käyttömaksuihin. Muun muassa Englannissa on todettu vapaan kilpailun nostaneen sähkön hintaa monilla alueilla aiheuttaen merkittävää eriarvoisuutta energian käyttäjien kesken. Suomen pitkien energiansiirtoverkostojen vuoksi vaikutukset täällä voivat olla jopa moninkertaiset.

Energiaselonteon linjaukset rasittavat ympäristöämme kohtuullisesti. Suomen tavoitteena on vähentää rikkipäästöjä 80 prosenttia ja typen oksidien päästöjä 30 prosenttia vuoden 80 tasosta vuoteen 2000 mennessä. Lisäksi hiilidioksidipäästöt, joista noin 90 prosenttia tulee liikenteestä, on tarkoitus pysyttää vuoden 90 tasolla.

Näistä tavoitteista voisi sanoa rikkipäästöjen osalta jo toteutuneen noin 60 prosenttia suhteellisen helposti, joskin loppuosan saavuttaminen vaatii jo suhteellisen kalliita investointeja. Typen oksidien osalta tavoitteet ovat vaikeasti toteutettavissa ja niitä ei ilmeisesti tulla saavuttamaan. Hiilidioksidin osalta tavoitteet ovat saavutettavissa, jos energian käyttöä kyetään tehostamaan ja energian tuotantoa siirtämään yhä enemmän bioenergian suuntaan.

Arvoisa puhemies! Olen valmis tukemaan hal-

lituksen energiaselonteon linjauksia olettaen, että energian tuotannon lisärakentamisessa suuntaudutaan yhä enemmän kotimaisen energian tuotannon osuuden vahvistamiseen.

Ed. Stenius - Kaukonen: Arvoisa puhemies! En ole huolella ehtinyt valmistautua puheenvuorooni, mutta tarkoitukseni on kosketella vain yhtä asiaa.

Ministeri Kääriäinen puheessaan totesi, että hallitus on keskittynyt selonteossa nimenomaan konkreettisiin toimenpiteisiin, joilla ohjataan energiantuotantoratkaisuja. Juuri tällaisia konkreettisia toimenpiteitä tarvitaan. Ministerin puhe mielestäni ei kuitenkaan antanut vastausta siihen, mitä ne hallituksen konkreettiset toimenpiteet ovat.

Uuden energiateknologian käyttöönotto on yksi aihe, mistä kyllä selonteossa puhutaan, mutta kovin pyöreiksi jäivät ne sanat, joita ministerin suusta saimme tänään kuulla. Paineistettu kaasutusteknologia on eräs niitä uusia teknologiamuotoja, joita on haluttu tässä maassa kehittää. Uuden teknologian kehittäjät ovat tällä alueella nimenomaan Enviropower Tampereella ja Ahlströmin yhtymään liittyvät tuotantolaitokset, sitä nimeä en nyt tarkkaan muista. Nimenomaan Enviropower, joka sijaitsee Tampereella, on odottanut hallitukselta päätöksiä, joilla voitaisiin saada takuut siitä, että suunniteltu demonstraatiolaitos voitaisiin rakentaa. Valitettavasti se rakentaminen ei voi tapahtua tässä tilanteessa ilman valtion tukea.

Tällä tukipäätöksellä alkaa olla jo kiire, koska kovin kauan ei ole varaa odottaa. Nämä hankkeethan eivät ole sellaisia, joita vain Suomessa kehiteltäisiin, vaan juuri näihin uusiin tehokkaisiin ja ympäristöystävällisiin paineistettuihin teknologioihin panostetaan ympäri maailmaa voimakkaasti. Nämä alkavat lähivuosina olla kaupallisella tasolla. Jollei päätöksiä nopeasti saada, niin kun näitä hankkeita kehitetään yhteistyössä muiden maiden kanssa, niin saattaa olla, että nämä investoinnit, joita nyt on suunniteltu tehtäväksi Suomeen, luiskahtavatkin jonnekin muualle.

Enviropowerhan on 75-prosenttisesti Tampella Powerin omistama ja 25 prosenttia tästä omistaa Vattenfallin tytäryhtiö Vattenfall Engineering. Tämän kaasutustekniikan, jota halutaan kehittää, perustana ovat nimenomaan USA:sta hankitut maailmanlaajuiset lisenssit. Niin kuin jo totesin, jollei pian ratkaisuja Suomessa saada, nämä yhteistyökumppanit hakevat sitten muun

sijoituskohteen, muun sijoitusmaan, jossa tällainen demonstraatiolaitos sitten rakennetaan.

Kun ajatellaan nimenomaan Suomen tämänhetkistä tilannetta, olisi varsin tärkeää, että kun meillä tätä alan osaamista on, annettaisiin sille mahdollisuus kehittyä ja tukipäätökset tehtäisiin nopeasti. Meillä on, käytännössä voi sanoa, kaksi kilpailevaa hanketta. Olen ymmärtänyt, että nämä kaksi kilpailijaa ovat myös ymmärtäneet, että jos halutaan turvata se, että tässä maassa tätä teknologiaa voidaan kehittää, niin heidänkin kannattaa olla yhteistyössä. Uskon, että tämä on järkevä linja. Näitä valtion tukipäätöksiä on jo pitkään odoteltu. Kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa myös annettiin tuki näille hankkeille, ja pidän sitä tärkeänä. Mutta ministeri Kääriäisen puheesta oli kyllä vaikeaa mitään konkreettista selvitystä saada siitä, miten nämä etenevät. Jossain vaiheessa on ollut puhe siitä, että tarvittaisiin joitakin erillisiä määrärahoja, joilla tällaisia uusia kokeilulaitoksia voitaisiin rahoittaa. Ne määrärahat, jotka budjetissa jo ovat, eivät tähän riittäisi, vaan ne on tarkoitettu toisenlaisiin hankkeisiin. Toivon, että kun tämän vuoden rahojen kaikkia jakopäätöksiä ei vielä ole tehty, voitaisiin löytää ratkaisu, että olemassa olevia rahoja voitaisiin näihin laitoksiin käyttää. Tietysti jos on tarpeen, niin myöhemmin juuri uuden teknologian kehittämiseen, koska nämäkään eivät ole mitään ihan pikku hankkeita, voitaisiin ottaa budjettiin vaikka uusi momentti, mutta nämä hankkeet pitäisi saada käyntiin.

Minä tietysti puhun pirkanmaalaisena kansanedustajana Enviropowerin hankkeen puolesta. Meidän kaupungissamme työttömyysaste on 25 prosenttia, ja kun tämä meidän teollisuuskaupunkimme on kärsinyt viime aikoina nimenomaan siitä, että savupiipputeollisuutta ei siellä enää paljon ole, monet savupiiput ovat jo kaatuneet, niin me tarvitsimme uusia savupiippuja, mutta nimenomaan sellaisia savupiippuja, joista nousisi entistä puhtaampi savu. Tässä mielessä ne teknologian kehittämishankkeet, jotka ovat viereillä, ansaitsevat kaiken tuen.

Ed. V a n h a n e n : Arvoisa puhemies! Hallitus antoi verraten nopeasti eduskunnan pyytämän selonteon, mutta nopeasta aikataulusta huolimatta hallitus on kyennyt hahmottamaan energiapolitiikan uuden asetelman verraten hyvin.

On selvää, että kun energiapoliittinen oppi rakentui hyvin pitkään niin hallitsevasti yhden ratkaisun varaan, ei uutta asetelmaa kyetä lopulli-

sesti nopeasti määrittämään. Hallituksen esittämä linjaus on olosuhteisiin nähden kuitenkin hyvä ja se osoittaa, että hätää meillä ei ole mutta mahdollisuuksia sitäkin enemmän.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattien ryhmäpuhuja esitti kaksi periaatekantaa, joiden mahdollisella toteutumisella olisi valitettava vaikutus tulevaan energiapolitiikan suuntaan. Ensin ed. Kekkonen totesi, että hän ei voi hyväksyä kotimaiselle energialle keinotekoista tukea, kuten hän sanoi, ja toiseksi, että ympäristöveroissa olisi edettävä vain varovaisesti muiden teollisuusmaiden tahdissa, tai niin kuin itse ymmärsin, mieluummin perässä. Samaa tuntui korostavan myös kokoomuksen ryhmäpuhuja.

Näihin kahteen kohtaan on syytä puuttua. On kysyttävä, miksei joitakin energiamuotoja voisi tukea sekä investointien että käytön osalta, mikäli se nähdään sekä ympäristönsuojelun että kansantalouden kannalta perusteltuna. Puhuttaessa tuesta kotimaisen energian rahallista hintaa verrataan tietysti muihin vaihtoehtoihin. Tällöin tuen vastustajat hyväksyvät itsestäänselvänä ja kyseenalaistamatta sen rahahinnan, jolla esimerkiksi hiiltä ja öljyä voidaan hankkia. Niiden hinnoittelussahan ei ympäristöllistä pääomakustannusta lasketa lainkaan mukaan. Fossiilisten polttoaineiden hinnassa eivät näy lainkaan ne kustannukset, joita luonnolle niiden käytöstä aiheutuu. Niitä käyttäessämme me otamme käyttöömme ilmaiseksi luonnonvarojen pääomaa. On hyvin luonnollista, että uudistuvat energiavarat, joihin sisältyy energiayksikköä kohti paljon enemmän työtä ja joissa käytetään vain luonnon pääoman korkoa, eivät voi kilpailla tässä vertailussa tasaveroisesti.

SDP:n linja on mielestäni kestävä. Uudistuvien luonnonvarojen käyttöä on tuettava ja tasoitettava sillä sitä kilpailuetua, joka fossiilisten polttoaineilla muutoin on. Näin annettu tuki ei ole keinotekoista vaan selkeän linjavalinnan tulosta. Yhteiskunnan on erityisesti ympäristösyiden mutta myös työllisyysyiden takia tuettava biomassan käytön edistämistä sekä muita aurinkoperäisiä lähteitä.

Tähän kokonaisuuteen liittyy myös turpeen tukikysymys. Saksahan, kuten hyvin tunnetaan, tukee massiivisesti omaa hiilen tuotantoaan kotimaisuusyllä ja vaihtotasesyillä. Me voimme lisätä näihin syihin myös turpeen kohdalla ympäristösyitä.

Kun ed. Kekkonen suhtautui penseästi turpeen käytön lisäämiseen, viittasi hän mm. soiden toimimiseen hiilidioksidinieluina. Ymmärtääkse-

ni suon kyky toimia hiilidioksidineluna toimii myös turpeen noston jälkeen ehkä jopa suota paremmin riippuen siitä, millaista kasvillisuutta turvesuolla kasvatetaan, ja kun turve on käytännössä korvaamassa hiiltä tai öljyä, on turpeen käyttö myös ympäristöllisesti perusteltua.

Ympäristöverotuksen epäily, johon myös kookouksen ryhmäpuhuja keskittyi, on myös takainen valinta. Puhujien halua hidastella ympäristöverojen kehittämisessä perustellaan sillä, että kylmissä oloissa ei pitäisi edetä ympäristöveroissa kilpailijamaita nopeammin. Näkökohta on monelta osin perusteltu. Toisaalta voimme kuitenkin olla varmoja siitä, että pidemmän päälle energian suhteellista hintaa on nostettava ja energiantensiivisyyttä vähennettävä. Jos tässä kuljemme vain muiden perässä, voidaan silloin kysyä, kuinka käy kilpailukyvyillemme. Kun me käytämme yksikköä kohti muita enemmän energiaa, tulee energian hinnannousu myös meille eniten markkoina maksamaan. Jos jäisimme odottamaan muita varovasti seuraten tätä muutosta, kävisi meille huonosti.

Täällä tarvitaan lämpimistä maista poikkeavia teknisiä ratkaisuja ja täällä on omin voimin kavennettava sitä eroa, joka energian käytön määrässä erottaa meidät muista. Jos pidämme tämän eron yhtä suurena, heikentäisi energian suhteellisen hinnan nousu kilpailukykyämme. Siksi on itse toimittava ja ohjattava energiaveroilta markkinamme energiaa säästävään suuntaan.

Energiaveroja kehitettäessä on tärkeintä pitkäjänteisyys. Nyt on kyettävä sanomaan, mitkä ovat hintasuhteet vuosikymmenen päästä, jotta investoijat osaavat tehdä oikeita valintoja.

Arvoisa puhemies! Siirtyminen yhdestä mallista toiseen malliin ei voi energiapolitiikassa tapahtua käden käänteessä. Markkinat ratkaisevat merkittävän osan energiapäätöksistä. Valtio voi vaikuttaa suuntaan verotuksella, tuella, ennen muuta teknologiseen kehitystyöhön annettulla tuella ja joillakin hallinnollisilla määräyksillä sekä omistamiensa merkittävien energiayhtiöiden avulla.

Jaan omalta puoleltani tavoitteet pelkistetysti kolmeen osaan. Ensimmäinen on työ pohjoismaisen maakaasuverkoston luomiseksi. Norjan kaasua kukaan ei ole odottanutkaan saavansa lähivuosina. Kyse hankkeessa on ehkä 10—15 vuoden projektista. Ensinnäkin, kuten hallitus on mielestäni oikein nyt tehnyt, asetettava kaasun saanti selkeäksi koko yhteiskunnan strategiseksi tavoitteeksi. Se on monin verroin suurempi kysymys kuin mikään yksittäinen voimalaitos. Sen ja läil-

lisesti sen mahdollistaman Venäjän kaasun lisäkäytön avulla voisimme nostaa kaasun käytön lähelle eurooppalaista keskitasoa ja voisimme korvata merkittävässä määrin hiilen käyttöä kaupunkien lämmityksessä. Tällaisena kaasuratkaisun kokoon parsiminen olisi ylivoimaisesti suurin yksittäinen keino saavuttaa niitä tavoitteita, joita ilmakehän suojelemiselle on asetettu.

Kaasun saaminen edellyttää pitkäjänteistä kaasun käytön rakentamista. Siihen tarvitaan sekä teollisuus, kaupungit, sähkön tuotanto että pienempiäkin käyttäjäryhmiä mukaan. Jokaisen on valmisteluvaiheessa kyettävä luottamaan toisten tahtoon ottaa kaasu käyttöön. Vain sen avulla saamme Suomeen riittävän kaasun kysynnän noin 15 vuoden aikatavoitteena. Kun tämä saadaan aikaan, on Ruotsin tai Baltian huomattavasti vähäisemmän kysynnän varmistaminen paljon pienempi asia.

On paljon valtioista kiinni, kuinka uskottavana ja määrätietoisena kaasutavoitettamme markkinoilla pidetään. Jos syntyy käsitys, että länsikaasua saadaan tänne, saattaa jopa syntyä kilpailua kaasuputken linjauksista. Jos taas luodaan epävarmuutta, valitsevat käyttäjät omista lähtökohdistaan käsin seuraavaksi parhaan mutta ehkä omasta mielestään varmemman ratkaisun. Kun tätä suurta ratkaisua kasataan pystyyn, en pidä henkilökohtaisesti edes ympäristön kannalta tavattoman suurena ongelmana sitä, että näköpiirissä olevassa tulevaisuudessa rakennettaisiin jokin uutta polttotekniikkaa käyttävä hiililaitoskin maahan, jos se aikataulusyiden takia on pakko tehdä, kunhan sillä ei vaaranneta itse pääasian toteutumista, pohjoismaisen kaasuverkon syntymistä.

Olen vakuuttunut siitä, että aikanaan myös Barentsinmeren valtavat kaasuesiintymät otetaan käyttöön, ja siksi on hyvä, että meilläkin olisi valmiina kunnollinen kaasun käytön rakenne olemassa.

Toisena pääkysymyksenä näen aurinkoperäisen energian käytön edistämisen. Hallitus on asettanut kunnan tavoitteita ja satsaa tutkimustoimintaan nyt kunnolla. Aurinkoperäiseksi energiaksi lasken ainakin vesivoiman, biomassan, tuulen ja suoran aurinkoenergian. Tanska lähti aikanaan tuulienergiassa meitä ennen liikkeelle, ja keskustan ryhmäpuhuja Johannes Lepänen kertoi aiemmin, että Tanska on juuri tehnyt useiden miljardien markkojen kaupan Argentiinan kanssa tuuliteknologiasta. Nyt Suomessa ei enää naureta tuulelle.

Biomassan energiakäytön kehittäminen sekä

lämmön ja voiman tuotannossa kuin myös liikenteessäkin on asetettava erääksi kansallisen tason teknologiapolitiikan ydinkohdaksi. Maailma tulee tarvitsemaan aikanaan biotekniikkaa ja osaan käyttää biomassaa taloudellisesti ja ympäristön kannalta hyväksyttävällä tavalla. Tällä alalla meillä on mahdollisuus vallata teknologisen edelläkävijän asema, kuten Tanska on tehnyt tuulienergiassa. Kun tämä lisäksi on yhdistettävissä siihen osaamiseen, jota meillä on diesel- ja kaasutustekniikoista, voi selonteon tavoite energiateknologian viennin kasvusta todella toteutua. Kaupallisesti sovellettava ja kilpailukykyinen teknologia syntyy olosuhteissa, joissa sitä on pakko kehittää ja joissa olosuhteet ovat vaativat.

Kolmas seikka, jota korostan, on energian säästö ja tähtäimen asettaminen nykyistä matala-energisempään yhteiskuntaan. Toisaalta myönnän sen, että osa kannaltamme ratkaisevan tärkeää teollisuutta on ainakin toistaiseksi hyvin energiaintensiivistä, mutta erityisesti kaikilla muilla aloilla on energian käytön alentaminen asetettava yhdeksi päätöksentekoa ohjaavaksi periaatteeksi. Itse säästöteknologiassa meidän on kyettävä soveltamaan ympäri maailmaa tapahtuvaa kehitystyötä, mutta erityisesti kiinteistöjen energian kulutukseen liittyvissä kysymyksissä Suomen on oltava aktiivinen ja edelläkävijä. Pitäisi ylipäätään arvioida, kuinka järkevää ja mahdollista kansantalouden kilpailukykyyn kannalta on kiinteistökannan jatkuva kasvattaminen, ellei lämmitystä kyetä hoitamaan joko paikallisesti kotimaisella energialla tai mahdollisimman tehokkaasti kaukolämmöllä, mieluummin yhdistetyllä lämmön ja sähkön tuotannolla tai yhdistettynä prosessiteollisuuden lämmön tuotantoon.

Me annamme itse asiassa tarpeettoman paljon taloudellisesti etumatkaa eteläisimmille maille joutuessamme käyttämään näin valtavasti tuotientenergiaa kiinteistökannan ylläpitokustannuksina. Yhteiskunnan olisi laadittava kunnianhimoinen ohjelma, jolla systemaattisesti laajennettaisiin kaukolämpöverkkoja ja luotaisiin laajenevaa lämpökuormaa myös yhdistetyn sähkön ja lämmön tuotannon laajentamiselle. Samalla myös kotimaisen energian käyttömahdollisuudet lisääntyisivät. Tuntuu itse asiassa älyttömältä tuhlaukselta, kun taajama-alueellakin on paljon suuria rivitaloja lämmitettävänä suoralla sähkölämmityksellä. Haja-asutusalueilla taas systemaattinen työ kaikkinaisen aurinkoperäisen energian aseman palauttamiseksi on välttämätöntä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä muutama

sana kansainvälisestä tilanteesta. Me emme järin paljoa voi vaikuttaa globaaliin kehitykseen, mutta valituilla teknologian ventialoilla markkinat kuitenkin saattavat muodostua ällistyttävän suuriksi, mikäli pysymme teknologian eturintamassa ja laajennamme osaamisalueitamme. Tähänhän tänään käydyssä keskustelussa on erittäin moni edustaja jo aiemmin puuttunut. Tämänkin takia nyt on uskallettava tukea sekä verotuksella, suoralla tuella että teknologian kehittämistuella sekä fossiilisten polttoaineiden poltto- ja puhdistustekniikan kehittämistä, aurinkoperäisen energian käytön kehittämistä että säästävän teknologian kehittämistä.

Globaalisista haasteista antaa hyvän esimerkin se, että Kiina käyttää hiiltä enemmän kuin koko läntinen Eurooppa. Kiinan hiilen kulutuksen kasvu on viimeisten reilun 10 vuoden aikana ollut lähes yhtä suuri kuin Länsi-Euroopan koko hiilen käyttö. Myös muissa Aasian maissa Japania ja Venäjän Aasian puoleista osaa lukuun ottamatta, Afrikassa ja Etelä-Amerikassa fossiilisten polttoaineiden käytön määrä on hallitseva ja energian kulutus kasvaa voimakkaasti. Kolmen toista viime vuoden aikana USA:n, Japanin, Länsi-Euroopan ja Venäjän energiakulutuksen kokonaiskasvu on ollut vajaata 450 miljoonaa öljytonnia vastaava määrä, kun ns. kehitysmaissa kasvu on ollut määrällisesti tähän nähden kaksinkertainen. Paineet suuren luokan kansainvälisille linjanvedoille ja ratkaisuille kasvavat nopeasti. Silloin kun ympäristön asettama pakko pakottaa maailman satsaamaan kestävämpään energiatalouteen, syntyvät alalle jättimäiset markkinat. Itse asiassa me elämme jo tätä aikaa.

Hallituksen energiaselonteko täyttää mielestäni hyvin sille asetetut odotukset. Siinä on esitetty valtion tavoitteet ja valtion käytössä olevat aktiiviset keinot suunnata markkinoiden ratkaisuja tavoitteiden toteuttamiseksi. Lukuisten arvokaiden linjausten joukossa koen erityisen tärkeäksi sen, että hallitus on todellakin näin selvästi asettanut energiateknologian kehittämisen ja viennin yhdeksi painopistealueeksi. Kun tavoitteena on noin 10 miljardin markan vuotuinen energiateknologian vienti, muodostuu siitä toteutuessaan meille paljon suurempi ja kestävämpi sampo kuin mistään yksittäisestä energiantuotanto- tai kulutuslaitoksesta.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Kun kuuntelin ministeri Kääriäisen epäkonkreettista, ympäripyöreää selontekopuhetta, minulle tuli tunne, että nyt puhuu suohon laulettu Joukahainen,

joka kyllä mumisee yhä edelleenkin bioenergiasta mutta kovin vaisusti ja saamatta aikaan päätöksiä. Päätöksiä kotimaisen energian käyttöön otosta nimittäin voitaisiin tehdä kahden suuren hankkeen osalta heti, ja ne hankkeet ovat molemmat pohjoisessa. Hankkeet ovat Veitsiluodon Kemlin tehtaiden lämpövoimalahanke ja Veitsiluodon Kemijärven tehtaan lämpövoimalahanke.

Väinämöisenä tämän Joukahaisen suohon laulamisessa on tainnut toimia KTM:n virkamiesjohto, joka on kuullut nähtävästi, nyt se on ruvettava uskomaan, Enson johtoa, joka on jo pitkään himoinnut Veitsiluotoa omakseen ja näyttää taas kerran yrittävän. Oikeusministeri Hannele Pokka viime viikonvaihteesta tästä jo julkisuuteen kantansa saattoi, ja pakko se on ruveta uskomaan, että nyt on taas kerran tosi kyseessä Veitsiluodon olemassaolon osalta.

Pohjoinen ei kuitenkaan aio Veitsiluodosta luopua. Me tarvitsemme siellä pohjoista merkittävää valtionyhtiötä, merkittävää työllistäjää ja monella tapaa lippulaivaamme. Jos se menee, pohjoiselta menee paljon muutakin kuin vain Veitsiluoto -nimike. Menee, todellakin, lippulaija ja suuri osa jopa teollisesta identiteetistämme, josta olemme ylpeitä.

Jotta Veitsiluoto on kilpailukykyinen jatkosakin, valtion omistajana pitää tuohon yhtiöön satsata. Yhtiötä pitää kehittää, uudistaa ja laajentaa. Nyt tarvitaan investointeja nimenomaan lämpövoimalahankkeisiin, kuten jo totesin. Ne käyttävät puujätettä ja turvetta, hankkeet ovat kotimaisen energian suosintaa ja korvaavat tuontia eli raskasta polttoöljyä.

Ministeri Kääriäisen vitkuttelu tässä asiassa on sitäkin valitettavampaa, koska kyse on, kun me näitä Veitsiluodon hankkeita ajamme, paitsi pohjoisen teollisuuden pohjan vahvistamisesta myös elvytystoimesta, joka varmasti on hyödyllinen kaikissa suhteissa. Nämä hankkeet antaisivat satoja rakennusajaisia työpaikkoja. Ne antaisivat niitä heti, ja jos joskus niin nyt rakennustyöpaikkoja tarvittaisiin. Saataisiin myös pysyviä työpaikkoja niin näihin voimaloihin kuin myös turpeen tuotantoon. Kaikki perusteet tehdä myönteinen päätös ovat olemassa, mutta jostakin syystä jarru on vedetty päälle ja muminaksi on mennyt ministerin puhe.

Herra puhemies! Kemijärven tehtaan osalta kysymys on elämisestä. Tämä lämpövoimalahanke aloittaa Kemijärven tehtaan uudistamisohjelman, ja tuo tehdas on uudistettava. Se on toiminut pitkään ansiokkaasti, mutta uudistaminen on

edessä ja lämpövoimalalla se uudistusprojekti liikkeelle aiotaan laittaa.

Jos ei tätä päätöstä tehdä, sitten on edessä vain Kemijärven tehtaan alasajo. Se on päätös, jota ei varmasti saa tehdä eikä tullakaan tekemään; kyllä jostakin se järki joskus löytyy. Jos tehdas ajettaisiin alas, iso osa koillisen ja keskisen Lapin metsistä jäisi hyödyntämättä, ja tämäkin sellunpalanen, josta tätä puhetta nyt pidän, olisi tulevaisuudessa sitten siellä metsässä eikä jalostuisi edes tähän rajaan saakka, joka jo on merkittävä jalostusaste.

Herra puhemies! Kemlin tehtaan lämpövoimalahankkeen osalta totean sen, että se on heti käynnistettäväksi valmis oleva hanke, ihan heti. Kaikki luvat ovat kunnossa, suunnitelmat ovat kunnossa, ei muuta kuin ministerin nimikirjoitus paperiin ja homma lähtee liikkeelle vielä tämän vuoden puolella, jos vain vauhtia päätöksentekoon tulee.

Kemlin tehtaalle suunnitellaan siis voimalaitosta, joka korvaa nykyisen vanhentuneen ja merkittävästi raskasta polttoöljyä käyttävän voimalaitoksen. Samalla saadaan lisäsähkötehoa 75 megawattia, joka on aikamoinen määrä. Lisäinvestoinneilla tuo lisäsähkön määrä nousee 100 megawattiin. Kyse on huomattavan suuresta investoinnista.

Kuten sanoin, uudessa voimalaitoksessa Kemissä on tarkoitus polttaa tehtaalla syntyvät puujätteet ja turvetta, jolla siis korvataan polttoöljyä. Veitsiluoto Osakeyhtiön turpeen hankinta Kemlin ja Oulun tehtaille keskittyy Kemlin ja Oulun väliselle alueelle. Turpeen tarve olisi 4,5 miljoonaa kuutiota vuodessa, huomattava määrä, jonka luulisi kiinnostavan moniakin tahoja jo tästäkin lähtökohdasta. Raskasta polttoöljyä korvautuisi kotimaisilla polttoaineilla 100 000 tonnia vuodessa, jos Kemlin lämpövoimala nyt pannaan rakenteille ja tehdään. Uusia työpaikkoja saataisiin rakennusaikana yhteensä 150 000—200 000 henkilötyöpäivää, siis erittäin merkittävä määrä, alueella, jolla rakentajien työttömyys on suuri. Turpeen hankinnassa vuosittain työllistyi 70 henkilötyövuotta ja voimalaitoksen tehtävissä varmistetaan 30—40 työpaikkaa. Ei näissä ole pienistä luvuista kysymys tilanteesta, jossa työttömyys on hirvittävän laajaa, ja toisaalta uusien työpaikkojen etsintä muilla suunnilla on koko ajan käynnissä. Nyt tässä on tarjolla teollisuuden vahvistamiseen liittyvä investointi, joka täytyy tehdä mutta jota jostakin syystä nyt vitkutetaan.

Kannattaa vielä muistaa, että Kemlin voima-

laitoksen liittyessä Kemian tehtäisiin voidaan energiaa hyödyntää yli 80 prosentin hyötysuhteella. Tavallisissa vain sähköä tuottavissa voimalaitoksissa hyötysuhde jää 40 prosenttiin. Tämä integraatio tuottaa näin hyvän hyödyn. Se liittyy tähän hankkeeseen niin kuin Kemijärvelläkin, jossa kaukolämpöä sielläkin käytetään.

Herra puhemies! Ministeri Kääriäinen pyysi Lapin edustajia odottelemaan ja olemaan maltillisia. Ei, herra ministeri, ei enää. Nyt on riittävästi odoteltu. Me tulemme painostamaan arvoisaa ministeriä erittäin voimakkaasti, siitä olen varma, koko Lapin voimin. Me uskoimme, että kun maahan saadaan sellainen kauppa- ja teollisuusministeri, joka on vannonut ja vakuuttanut kotimaisen energian nimiin, niin päätöksiä tulee, mutta jostakin syystä niitä ei kuulu. Lapissa on suunnitteilla laaja painostustoiminta, ja kyllä me Lapin kansanedustajat laidasta laitaan, eivätkä ne laidat kovin leveällä olekaan, meitä on vasemmistoliitosta keskustaan, olemme siinä painostusliikkeessä kaikki varmasti mukana. Minusta ei todellakaan voi löytyä järkevämpiä investointikohteita kuin mitä me nyt esitämme Lapin puolesta ajatellen teollisuuden kehittämistä ja välitöntä työllistämistä sekä kotimaisen energian suositusta.

Ed. Virrankoski merkitään läsnä olevaksi.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa herra puhemies! Muutamia haja-ajatuksia tämän keskustelun ja selonteon pohjalta. Kun on kuullut tätä keskustelua, niin tulee sellainen johtopäätös, että muitakin vaihtoehtoja tässä maassa on ryhdytty miettimään kuin ydinvoimakysymys, joka aikaisemmin tässä eduskunnassa on haudattu toistaiseksi. Tämän selonteon sisältöä kun on yrittänyt sulatella, niin täällä on paljon hyvääkin, mutta olisi toivonut, että olisi jo hallitus ottanut paljon radikaalimman kannan mm. kotimaisen energian tutkimustoimintaan ja teknologian kehittämiseen, joihin on useissa puheenvuoroissa kiinnitetty huomiota. Käsitykseni mukaan niillä on kuitenkin hyvin paljon tulevaisuutta ja varmasti myös pystytään vientiä luomaan, kuten on jo useilla tämän alan yrittäjillä tällä hetkellä olemassa markkinoita ympäri maapallon.

Viime maanantaina eräs teollisuuden hyvin huomattava edustaja keskusteli myös suurinvestoinneista, ja kun tällä hetkellä näyttää, että Suomessa ei ole kuin Rauman Sellu menossa eteen-

päin, muita hankkeita ei käsittääkseni muutama vuoteen tule syntymään, hän vain omana ajatuksenaan totesi, että Suomeen pitäisi tällä puuvarannolla, joka tällä hetkellä kasvaa metsissämme, rakentaa viisi sellutehdasta, jotka käyttäisivät noin 20 miljoonaa kuutiota puuta ja tuottaisivat 1 350 megawattia sivutuotteena sähköä. Nähtävästi näiden perään pitäisi jonkin asteista paperinjalostusta saada, koska ei minun mielestäni sellun vienti ulkomaille ole pääasia vaan se pitäisi pystyä jalostamaan hyvin pitkälle kotimaassa ja sitten vasta viedä markkinoille. Täälläkin on muutamissa puheenvuoroissa todettu se, että sellutehtaat ovat omavaraisia ja tämän päivän tekniikalla jo ne tuottavat ylimääräistä sähköä yleensä yli 200—250 megawattia per yksikkö ja sillä pyritetään jo huomattavia jalostuslaitoksia. Myös jos ajattelee työllisyyskysymyksenä, tämäkin ajatus työllistäisi kymmeniätuhansia ihmisiä lähinnä metsäpäässä. Tämäkin teollisuuden edustaja totesi, että laman aikana pitäisi rakentaa tehtaita siksi, että kun korkeasuhdanne alkaa, ei sitten ole aikaa enää niitä rakentaa. Olen kyllä hänen kanssaan hyvin pitkälle samaa mieltä, että myöhäistä niitä on ruveta rakentamaan sitten, kun on korkeasuhdanne.

Täällä on puhuttu myös siitä, kannattaako puuta polttaa näissä pienemmissä energiaa tuottavissa yksiköissä. Oma käsitykseni on ja mitä olen asiantuntijoita kuullut, että jos puu tulee tuotantolaitokseen 40—42 markan kuutioonhinnalla, silloin se on hiilen kanssa kilpailukykyistä. Olen sitä mieltä, että jos kaikki ne tekijät otetaan huomioon, mitkä kotimaisen puuenergian käyttö vaatii huomioon otettaviksi kuten ympäristökysymykset, työllisyyskysymykset, aluepoliittiset kysymykset ja kotimaisuusaste, niin kyllä minusta kannattaa harkita, että kotimaista energiaa entistä enemmän käytettäisiin taajamien kaukolämmön tuottamisessa ja siellä jopa sähkön tuotantoon.

Kun täällä on kaivattu sitä, että perusvoimaratkaisu pitäisi lähiaikoina ratkaista, niin minusta vaihtoehtoja on olemassa, mutta toistaiseksi näyttäisi siltä, että perusvoimaan ei tarvitse lähivuosina kiinnittää huomiota, koska meillä on tällä hetkellä reserviä ja sitä nähtävästi tulee jatkossa myös lisää. Näitä pienempiä yksiköitä nähtävästi tulee syntymään aika runsaasti lähivuosina, ja ne tuottavat myös kotimaisella raaka-aineella sähköä.

Arvoisa puhemies! Haluan nostaa tässäkin yhteydessä esille erään asian, joka tulee meille vastaan tavalla tai toisella, eli Saksan kierrätys-

lait. Kun nämä hyvin voimakkaasti tiukentuvat lähiaikoina, niin se entistä enemmän aiheuttaa meille harmaita hiuksia lähinnä paperiteollisuudessa ja pakkausteollisuudessa, koska siellä jätöpaperi ja pakkausaine täytyy kierrättää hyvin tarkkaan. Tällä hetkellä kierrätykseen minimikeräys on 30 prosenttia. Se on vuonna 95 paperin ja pahvin osalta 80 prosenttia. Tämä johtaa siihen, että meillä nähtävästi niin paperi- kuin kartonkiteollisuuskin joutuvat entistä enemmän turvautumaan muihin markkinoihin, koska meillä ei ole keräyskuitua niin paljon omassa maassa, että me täyttäisimme tämän asetuksen velvoitteet. Jos meille tuotaisiin Euroopasta jätöpaperia ja jätöpahvia, en usko, että se on kannattavaa puuhaa, koska se täytyy täällä taas erikseen käsitellä.

Tämän seurannaisvaikutuksista on yksi se, jos näin tapahtuu, että raaka-ainevarantoja on entistä enemmän Euroopan maissa tarjolla maissa, joissa jätöpaperia aiotaan kerätä lähes sataprosenttisesti talteen. Silloin saattaa olla, että jalostuslaitosten siirtyminen sinne on hyvin vakava kysymys Suomelle. Se on myös energiapolitiittinen kysymys, koska silloin energian tarve vähenee tehtaissamme, jos näin tapahtuu. Tämä asia on kuitenkin meidän vakavasti otettava ja mietittävä, mitä siinä on jatkossa tehtävissä. Me luonnollisesti voimme jätöpaperin ja pahvin keräystä tehostaa, mutta se harvaan asutussa maassa ei ole niin yksinkertaista kuin se on tiheästi asutussa Euroopassa.

Herra puhemies! Lopuksi haluan toivoa, että kun valiokunta käsittelee selontekopaperia, niin mielestäni se voisi monilta osin tarkentaa ja tehostaa selonteon sisältöä, koska uskoisin, että tällä on monenlaista merkitystä lähiaikoina tässä maassa käytävässä keskustelussa, ei yksinomaan

työllisyyspoliittisesti vaan myös teknologiaa tukevana alueena. Uskoisin, että Suomella on hyvin suuria mahdollisuuksia, joihin viittasin jo aikaisemmin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen varsinaiseen täysistuntoon:

1) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 12 (HE 207)

2) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 45 (HE 282)

3) Talousvaliokunnan mietintö n:o 47 (HE 219)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna torstaina kello 18, suullinen kyselytunti kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 20.19.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen